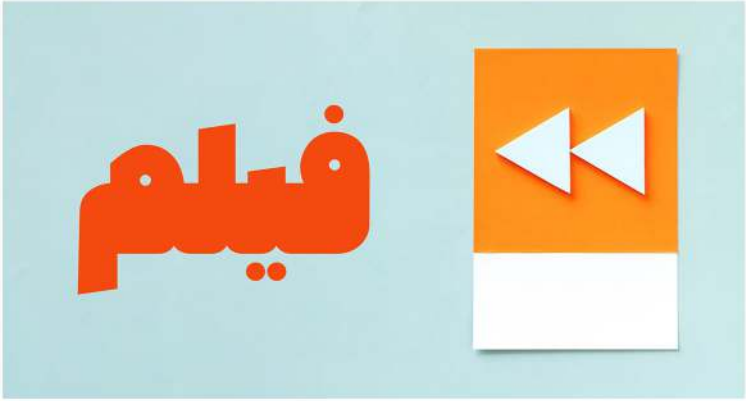

www.
arefonline.ir

مرکز مشاوره عارف

مرکز مشاوره عارف

گروه آزمایشی علوم انسانی

آزمون ماز | پایهٔ یازدهم

دفترچه شماره ۱

پنجشنبه ۲۷ آذرماه ۱۴۰۴

$\frac{۳}{۸}$ نیم‌سال اول

ویژهٔ دانش‌آموزان پایهٔ یازدهم

ردیف	ماده امتحانی	تعداد سؤال	شماره سؤال		مدت زمان پاسخ‌گویی	ملاحظات
			از	تا		
۱	ریاضی	۱۵	۱	۱۵	۲۳ دقیقه	۶۰ سؤال ۶۵ دقیقه
۲	زبان و ادبیات فارسی	۲۵	۱۶	۴۰	۲۵ دقیقه	
۳	علوم اجتماعی	۱۰	۴۱	۵۰	۹ دقیقه	
۴	روان‌شناسی	۱۰	۵۱	۶۰	۸ دقیقه	

برای شباهت حداکثری به کنکور، صفحه‌آرایی، فونت و حتی اندازهٔ متن در تمامی آزمون‌های ماز، کاملاً یکسان با استاندارد دفترچه‌های کنکور در نظر گرفته می‌شود.

ریاضی و آمار ۲

آشنایی با منطق و استدلال ریاضی / تابع
استدلال ریاضی، توابع ثابت، چندضابطه‌ای و همانی
(تا پایان «تابع ثابت»)
صفحهٔ ۱۶ تا ۲۷

سهم در کنکور: ۲ سؤال

علوم و فنون ادبی ۲

سبک عراقی / پایه‌های آوایی همسان (۱)
صفحهٔ ۳۶ تا ۵۰

سهم در کنکور: ۱ سؤال

جامعه‌شناسی ۲

فرهنگ معاصر غرب و نظام نوین جهانی
باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب، چگونگی تکوین فرهنگ معاصر غرب، جامعهٔ جهانی (تا پایان «جامعهٔ جهانی در گذشته و حال»)
صفحهٔ ۳۵ تا ۵۷

سهم در کنکور: ۱ سؤال

روان‌شناسی

روان‌شناسی رشد
(از ابتدای «دورهٔ نوجوانی»)
احساس، توجه، ادراک
(تا پایان «ادراک: محرک‌های محیطی را چگونه تفسیر کنیم؟»)
صفحهٔ ۵۲ تا ۸۳

سهم در کنکور: ۴ سؤال

عربی، زبان قرآن ۲

صناعة التلميع في الأدب الفارسي
صفحهٔ ۲۱ تا ۳۰

سهم در کنکور: ۲ سؤال

تاریخ ۲

ظهور اسلام، حرکتی تازه در تاریخ بشر
تثبیت و گسترش اسلام در دوران خلفای نخستین، امویان بر مسند قدرت، جهان اسلام در عصر خلافت عباسی (تا پایان «نظام اداری»)
صفحهٔ ۴۲ تا ۷۱

سهم در کنکور: ۲-۱ سؤال

جغرافیا ۲

نواحی طبیعی
ناهمواری‌ها و اشکال زمین، نواحی زیستی (تا پایان «نواحی ساحلی»)
صفحهٔ ۳۷ تا ۶۱

سهم در کنکور: ۲ سؤال

فلسفه ۱

فلسفه و ابعاد آن
آغاز تاریخی فلسفه
زندگی بر اساس اندیشه
(تا ابتدای «سقراط در برابر دادگاه»)
صفحهٔ ۲۸ تا ۳۹

سهم در کنکور: ۱ سؤال

استراتژی و هدف گذاری با ماز در سال تحصیلی ۰۵-۱۴۰۴

نیم‌سال اول: ۸ آزمون در ۱۰۰ روز تحصیلی مفید برای تسلّط کامل بر مباحث نیم‌سال اول / شروع حرکت و یادگیری استفاده از ماشین پیشرفت ماز

۱- شروع مسیر؛ آرامش و هماهنگی: سه مرحله آزمون پوششی؛ فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت ✔ در هر آزمون مباحث آزمون‌های قبل تکرار می‌شوند و فرصت برای شروع مسیر پیشرفت وجود دارد.
(فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت)

۲- چالش استمرار؛ پیگیری و استقامت: سه مرحله آزمون برای آمادگی امتحانات و تکمیل نیم‌سال اول ✔ در این مراحل دانش‌آموزان با پشتکار فاصلهٔ خود را از رقیبان بیشتر می‌کنند.
(زمان تسلط کامل بر نیم‌سال اول یازدهم)

۳- جمع‌بندی پایان نیم‌سال: دو مرحله آزمون جمع‌بندی نیم‌سال اول بعد از امتحانات ترم اول و تکمیل یادگیری نیم‌سال اول ✔ مرور و جمع‌بندی
(ایستگاه جمع‌بندی و جبران)

۱- **عکس نقیض گزارهٔ «اگر $\frac{1}{2}$ گویا باشد، آن‌گاه ۲ زوج نیست» کدام است؟**

۱) ($\frac{1}{2}$ گویا است) $\Rightarrow$ (اگر ۲ فرد باشد)

۲) ($\frac{1}{2}$ گنگ است) $\Rightarrow$ (اگر ۲ زوج باشد)

۳) (۲ فرد است) $\Rightarrow$ (اگر $\frac{1}{2}$ گویا نباشد)

۴) (۲ زوج است) $\Rightarrow$ (اگر $\frac{1}{2}$ گنگ باشد)

۲- **به جای اثبات گزارهٔ «اگر n^2 زوج باشد، آن‌گاه $n+1$ فرد است» کدام گزاره را می‌توان ثابت نمود؟ (با فرض $n \in Z$)**

۱) اگر n زوج باشد، آن‌گاه n^2+1 فرد است.

۲) اگر n^2 فرد باشد، آن‌گاه $n+1$ زوج است.

۳) اگر $n+1$ زوج باشد، آن‌گاه n^2 فرد است.

۴) اگر $n+1$ فرد باشد، آن‌گاه n^2 زوج است.

۳- **می‌خواهیم از رابطهٔ $x=\frac{x+2y}{z+y}$ (با شرط $x \neq 2$)، مقدار y را بر حسب سایر متغیرها به‌دست آوریم، در چه مرحله‌ای از محاسبات زیر اشتباه رخ داده است؟**

$$x=\frac{x+2y}{z+y} \xrightarrow[\text{طرفین وسطین}]{\text{مرحله اول}} xz+xy=x+2y \xrightarrow[\text{آوردن y‌ها به چپ}]{\text{مرحله دوم}} xy-2y=x-xz$$

$$\xrightarrow[\text{فاکتورگیری از دو طرف}]{\text{مرحله سوم}} y(x-2)=x(1-z) \xrightarrow[\text{تقسیم طرفین بر } x-2]{\text{مرحله چهارم}} y=\frac{x(1-z)}{x-2} \rightarrow y=\frac{x(1-z)}{x-2}$$

$$\xrightarrow[\text{ساده کردن x از صورت و مخرج}]{\text{مرحله پنجم}} y=\frac{1-z}{-2}$$

۱) مرحلهٔ اول ۲) مرحلهٔ دوم ۳) مرحلهٔ چهارم ۴) مرحلهٔ پنجم

۴- **در مثلث قائم‌الزاویهٔ شکل زیر به اضلاع قائمهٔ a و b و وتر c، طول ضلع a را نصف و ضلع b را دو برابر می‌کنیم. در استدلالی که برای یافتن وتر مثلث جدید نوشته شده است، در کدام مرحله اشتباه رخ داده است و مقدار وتر در مثلث جدید کدام است؟**

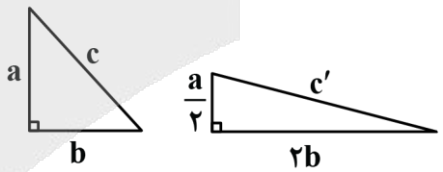

(۱) مرحلهٔ: $c^2=a^2+b^2$

(۲) مرحلهٔ: $c'^2=(\frac{a}{2})^2+(2b)^2$ جایگذاری و به توان رساندن

(۳) مرحلهٔ: $c'^2=\frac{a^2}{4}+4b^2 \xrightarrow{\text{فاکتورگیری}} 4(a^2+b^2)=c'^2$

(۴) مرحلهٔ: $c'^2=4c^2 \xrightarrow{\text{جذر گرفتن}} c'=2c$

۱) مرحلهٔ ۱، $c'=\frac{a}{2}+2b$

۲) مرحلهٔ ۲، $c'=\frac{a}{2}+2b$

۳) مرحلهٔ ۳، $c'=\sqrt{\frac{a^2}{4}+4b^2}$

۴) مرحلهٔ ۴، $c'=\sqrt{\frac{a^2}{4}+4b^2}$

محل انجام محاسبات

۵- در چه تعداد از موارد زیر، خطای محاسباتی رخ داده است؟

۱) $\frac{\cancel{a}}{\cancel{a}c}=c$ (با شرط $a\neq ۰$)

۲) $\frac{۱}{x}-\frac{x-۱}{x}=\frac{\cancel{۱}-x-\cancel{۱}}{x}=-۱$

۳) $-۲x<۶ \xrightarrow{\text{تقسیم طرفین بر } -۲} x>-۳$

۴) $-|-۲|=-۲$

۵) $\frac{۴\cancel{\sqrt{۳}}}{\cancel{\sqrt{۳}}+۱}=۴$

۱) ۱ ۲) ۲ ۳) ۳ ۴) ۴

۶- کدام مورد زیر بیانگر یک تابع است؟

۱) $f=\{(۱,۴),(۲,۵),(۱,۴),(۲,۱)\}$

۲)

x	۱	-۱	۱	۰
y	۱	-۱	۱	۱

۳)

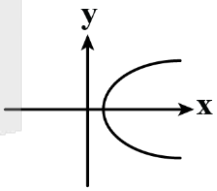

۴)

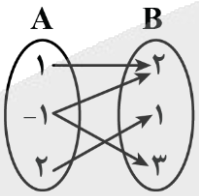

۷- اگر رابطهٔ f یک تابع باشد، مقدار $a-b$ کدام است؟

$f=\{(c,a-۱),(۴,۱),(a,b+۲),(c,۴),(۵,-۱)\}$

۱) ۲ ۲) ۳ ۳) ۶ ۴) ۸

۸- اگر $A=\{-۲,\sqrt{۲},۰\}$ و $\begin{cases} f:A\to B \\ f(x)=۲x^۲-۴ \end{cases}$ باشد، بُرد تابع f شامل چند عضو طبیعی است؟

۱) صفر ۲) ۱ ۳) ۲ ۴) ۳

محل انجام محاسبات

۹- اگر $f=\{(-۱,b+۱),(b,۳),(-۱,۳),(a,-۱)\}$ یک تابع باشد و داشته باشیم $\frac{a-f(a)}{-۲bf(-۱)}=\frac{۱}{۲}$، مقدار a کدام است؟

۱) ۷- ۲) ۵- ۳) ۱ ۴) ۳

۱۰- چه تعداد از موارد زیر، تابع ثابت را نشان می‌دهد؟

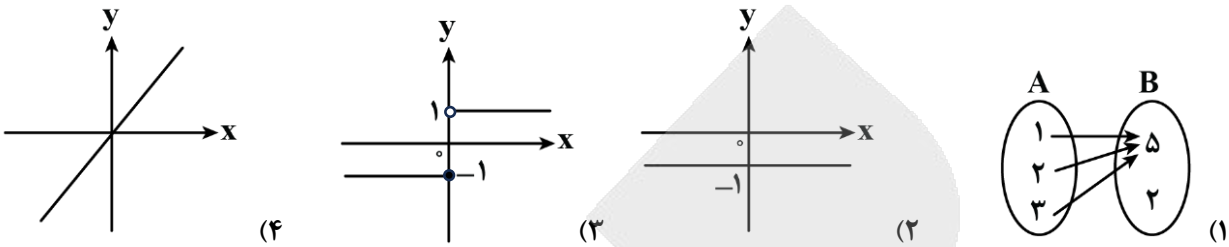

۱) ۱ ۲) ۲ ۳) ۳ ۴) ۴

۱۱- اگر نمودار پیکانی زیر یک تابع ثابت باشد، مقدار $a-b$ کدام است؟

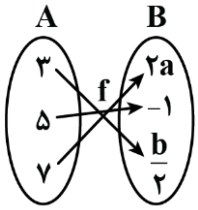

۱) $\frac{۱}{۲}$ ۲) $\frac{۳}{۲}$ ۳) $\frac{۵}{۲}$ ۴) ۱

۱۲- اگر $f=\left\{(۵,a-b),(a,۵),(b,\frac{۱}{۲}a),(۰,c+۲)\right\}$ یک تابع ثابت باشد، آن‌گاه به‌ترتیب از راست به چپ میانگین و میانهٔ داده‌های a، b و c کدامند؟

۱) ۴/۵ و ۴ ۲) ۴/۵ و ۵ ۳) ۶ و ۴ ۴) ۶ و ۵

۱۳- اگر $f(x)=k$ یک تابع ثابت باشد، به‌طوری‌که $kf(-۱)=۳-۲f(a+۱)$، در این صورت مقادیر k کدام است؟

۱) ۱ و ۳- ۲) ۱- و ۳ ۳) ۲- و ۰ ۴) ۲ و ۰

۱۴- اگر f تابعی ثابت با دامنهٔ دو عضوی باشد، آن‌گاه مقدار $a-b+c$ کدام است؟ $(a,c\in\mathbb{N})$

$f=\left\{(a+c,-۲b),(۱,a^۲-a),(c-۱,۶)\right\}$

۱) ۲ ۲) ۵ ۳) ۸ ۴) ۱۰

۱۵- اگر $f(x)=(-۲k+۴)x+۲k-۱$ تابعی ثابت باشد، حاصل $f(۰)$ چقدر است؟

۱) ۲ ۲) ۳ ۳) ۱- ۴) ۲-

محل انجام محاسبات

۱۶- **با توجه به ویژگی‌های نثر در سده‌های «هفتم، هشتم و نهم» کدام ویژگی نادرست است؟**

۱) نثر فنّی کم‌کم در قرن هفتم ضعیف می‌شود و در قرن هشتم با سیطرهٔ تیموریان در ایران از بین می‌رود.

۲) در قرن هفتم برخی نویسندگان مانند علی‌بن‌حسین واعظ کاشفی کتاب‌های مشکل را به زبان ساده بازنویسی کردند.

۳) تاریخ‌نویسی در این دوره به اسلوب ساده رواج یافت؛ هرچند نمونه‌هایی با نثر پیچیده در میان تاریخ‌های این دوره یافت می‌شود.

۴) سادگی نثر این دوره در همه جا یکسان نیست و نمی‌توان نثر این دوره را فصیح و بلیغ دانست.

۱۷- **با توجه به روند شکل‌گیری سبک عراقی، در متن زیر کدام مورد نادرست است؟**

«بعد از حملهٔ مغول و خدشه‌دار شدن غرور و احساسات ملی ایرانیان نیاز به سخنان آرام‌بخش و توجه به امور اخروی (۱) بیشتر شد. این امر باعث رواج بیشتر تصوّف شد (۲) و برخی از اندیشه‌ها مانند بی‌اعتباری دنیا و اعتقاد به قضا و قدر (۳) رواج بیشتری یافت. پرهیز از زهد ریایی، توجه به صفا و پالایش درون، برتری عقل بر عشق (۴) و امثال این‌ها اندیشه‌های شعر این دوره را شکل می‌دهند.»

۱) ۱ ۲) ۲ ۳) ۳ ۴) ۴

۱۸- **به‌ترتیب پدیدآورندگان آثار «محاکمةالغتین، بابرنامه، ظفرنامهٔ شامی و انوار سهیلی» در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟**

۱) ظهیرالدّین بابر، امیرعلیشیر نوایی، نظام‌الدّین شامی، علی‌بن‌حسین واعظ کاشفی

۲) امیرعلیشیر نوایی، ظهیرالدّین بابر، نظام‌الدّین شامی، ملاحسین واعظ کاشفی

۳) ظهیرالدّین بابر، امیرعلیشیر نوایی، تیمور گورکانی، ملاحسین واعظ کاشفی

۴) امیرعلیشیر نوایی، ظهیرالدّین بابر، تیمور گورکانی، علی‌بن‌حسین واعظ کاشفی

۱۹- **چند مورد از موارد زیر، از ویژگی‌های نظم و نثر سده‌های «هفتم، هشتم و نهم» است؟**

ـ درهم‌آمیختگی مختصات نو و کهن که گاهی در یک شعر کوتاه نیز در کنار هم دیده می‌شود.

ـ توجه به علوم ادبی از جمله «بیان» و «بدیع» بیشتر شد.

ـ اشعار پندآموز و اندرزگونهٔ این دوره جنبه عملی و دستوری دارد.

ـ لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی وارد شد.

ـ در اندیشهٔ ادیبان این دوره، صنایع ادبی جای تعمق و تفکر را گرفت.

۱) یک ۲) دو ۳) سه ۴) چهار

۲۰- **کدام گزینه دربارهٔ ویژگی‌های زبانی شعر سبک عراقی صحیح است؟**

۱) چهارچوب زبان همان فارسی قدیم، یعنی زبان سبک خراسانی است که تا حدودی مختصات جدید یافته است.

۲) در شعر این دوره کاربرد غزل بیشتر شد و جایگاه «تخلص» در ابتدای آن تثبیت گردید.

۳) شعر این دوره از دربار خارج شد؛ قصیده از رونق افتاد و مثنوی عارفانه و عاشقانه رواج یافت.

۴) در این دوره مقام معشوق زمینی بود و اندک‌اندک متعالی گشت تا آنجا که با معبود یکی شد.

۲۱- **ویژگی‌های «زبانی» نثر دورهٔ عراقی در کدام بیت مشاهده می‌شود؟**

۱) هر امیری را بود قشلاق و ییلاقی دگر / میر ما در جان بود قشلاق و دل ییلاق او
۲) تبخال زد از آه جگرسوز لب صبح / وز دل تو ستمگر دم سردی نکشیدی
۳) منزل آسایش من محو در خودگشتن است / گردبادی می‌تواند راهبر باشد مرا
۴) هیچ می‌دانی چرا اشکم ز چشم افتاده است؟ / زانکه پیش هرکسی راز دلم بگشاده است

۲۲- **کدام ابیات با توجه به ویژگی‌های فکری در یک سبک قرار می‌گیرند؟**

الف: بی‌وفایی چون جهان دل بر تو نتوانم نهاد / ای‌خوشا آن‌کس که او دل بر جهان ننهاده است
ب: بینی آن بت که ز پیراستن طرّهٔ او / خانه خوشبوی تر از کلبهٔ عطّار بود
ج: هرگز از چرخ بداختر نشدم روزی شاد / مادر دهر مرا خود به چه طالع زاده است
د: می نوش که عمر جاودانی این است / خود حاصلت از دور جوانی این است
هـ: دلا جان در ره جانان حجاب است / غم دل در جهان جان حجاب است

۱) «ب» ـ «د» ـ «ج»
۲) «الف» ـ «د» ـ «ج»
۳) «الف» ـ «ج» ـ «هـ»
۴) «ب» ـ «هـ» ـ «الف»

۲۳- **بیت کدام گزینه مربوط به سبک دورهٔ عراقی نیست؟**

۱) همچو دف می‌خورم از دست جفای تو قفا / چنگ‌وار از غم هجران تو سردرپیشم
۲) ای تو هم معشوق و هم عشق الست / عشق تو برده است خود ما را ز دست
۳) مرا این دوستی با تو قضای آسمانی بود / قضای آسمانی را دگر کردن توان؟ نتوان
۴) دل ز خِرد گشت پُر ز نور مرا / سر ز خِرد گشت بی‌خمار مرا

۲۴- **کدام بیت در وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» سروده شده است؟**

۱) ای همه هستی ز تو پیدا شده / خاک ضعیف از تو توانا شده
۲) هر سحر از عشق دمی می‌زنم / روز دگر می‌شنوم بر ملا
۳) گر من از پای اندرآیم گو درآی / بهتر از من صدهزار از دست رفت
۴) در دلم آرام تصور مکن / وز مژه‌ام خواب توقع مدار

۲۵- **کدام بیت وزنی مشابه بیت زیر دارد؟**

«خوش‌آمدهای او گل را خوش آمد / خوش‌آمدهای او گل می‌گفت بلبل»

۱) اشک رسوا کرد ما را ورنه دل / ناله را از سینه پنهان می‌کشد
۲) از آن روزی که دیدم زلف شب‌رنگش / حرام است ار شبی بی یاد او خفتم
۳) چو گل رفت از چمن با باغبان گفت از وفاداری / که تا بلبل به باغ آید نگه دار آشیانش را
۴) نه آزاد از سرش برمی‌توان خاست / نه با او می‌توان آسوده بنشست

۲۶- **وزن کدام بیت از رکن متفاوتی تشکیل شده است؟**

۱) اندر این راه ار بدانی هردو بر یک جاده‌ایم / و اندر این کوی ار ببینی هردو از یک خانه‌ایم
۲) چرخ با من می‌ستیزد، طالع از من می‌گریزد / صبح محشر برنخیزد بختم از بس خواب دارد
۳) عاشقان را جست‌وجو از خویش نیست / در جهان جوینده جز او بیش نیست
۴) قلم بر بیدلان گفتی نخواهم راند و هم راندی / جفا بر عاشقان گفتی نخواهم کرد و هم کردی

۲۷- **پایه‌های آوایی دوم و پایانی مصراع‌های کدام بیت با هم برابر است؟**

۱) کام دل حاصل نکردم از صبوری ورنه من / صبر کردم در غمش چندان که امکان شد مرا
۲) تا به‌آسانی نمیری پیش دوست / بر تو کی آسان شود هر مشکلی
۳) غنچه خاموشی گزید از بی‌زبانی یا ز خجلت / پیش آن نوشین‌دهان یارای گفتارش نباشد
۴) دلی می‌باید از آهن کسی را / که بربندد نظر زین دل‌فریبان

۲۸- **در میان مصراع‌های زیر، چند مصراع از تکرار رکن «مفاعیلن» ساخته شده است؟**

الف: ندانم اینکه چون زیم، حیات دل چه‌سان بود
ب: به پیغامی مرا دریاب اگر مکتوب نفرستی
ج: به دریای غمت غرقم، گریزان از همه خلقم
د: غمش را غیر دل سرمنزلی نیست
و: غزال مشک‌موی من ز من خطا چه دیده‌ای
هـ: سرگذشتم نقل یک خواب پریشان بیش نیست

۱) سه ۲) چهار ۳) پنج ۴) دو

۲۹- **وزن مقابل کدام مصراع زیر درست است؟**

۱) چون دلش دادی و مهرش ستدی چاره نماند (فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن)
۲) هرکه را در خاک غربت پای در گل ماند، ماند (فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن)
۳) نظر آوردم و بردم که وجودی به تو ماند (مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن)
۴) ای صبا آخر چه گردد گر کنی یک دم عنایت (فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن)

۳۰- **کدام یک از ابیات زیر از تکرار چهار «_ U _ _» ساخته شده است؟**

۱) دیده گر سیراب شد، دل تشنهٔ یک قطره ماند / خانه ویران کرده تا آیین دکان بسته‌ایم
۲) شور بحر از لوح کشتی می‌توان چون آب خواند / در دل صدپارهٔ ما بنگر از طوفان مپرس
۳) یک حکایت سرگذشتم پیش آن جان بازگویی / گر چه از درد فراقم هست بسیاری شکایت
۴) بعد از این ای یار اگر تفصیل هشیاران کنند / گر در آنجا نام من بینی قلم بر سر زنش

۳۱- **بیت زیر در چه وزنی سروده شده است؟**

«دل ز جان برگیر و در بر گیر یار مهربان / گر بدین مقدارت آن دولت میسر می‌شود»

۱) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
۲) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
۳) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
۴) فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

۳۲- **از موارد زیر، به‌ترتیب چند مصراع در وزن «مفاعیلن مفاعیلن فعولن» و چند مصراع در وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» سروده شده است؟**

الف: گلهٔ ما را گله از گرگ نیست / این همه بیداد شبان می‌کند
ب: تو پنداری که بدگو رفت و جان برد؟ / حسابش با کرام‌الکاتبین است
ج: مرا از توست هر دم تازه عشقی / تو را هر ساعتی حسنی دگر باد
د: با دلارامی مرا خاطر خوش است / کز دلم یکباره برد آرام را
هـ: دلم در سینه پیدا نیست، گویی / به استقبال زخمی تازه رفته است

۱) دو ـ دو ۲) سه ـ یک ۳) دو ـ سه ۴) دو ـ یک

۳۳- **همهٔ ابیات زیر در وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» سروده شده‌اند، به‌جز:**

۱) جرم بیگانه نباشد که تو خود صورت خویش / گر در آیینه ببینی برود دل ز برت
۲) عاقلان خوشه‌چین از سر لیلی غافل‌اند / این کرامت نیست جز مجنون خرمن‌سوز را
۳) عیب پیراهن دریدن می‌کنندم دوستان / بی‌وفا یارم که پیراهن همی‌درم نه پوست
۴) غیرتم گوید نگویم با حریفان راز خویش / باز می‌بینم که در آفاق دفتر می‌شود

۳۴- **وزن بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟**

«مبارک ساعتی باشد که با منظور بنشینی / به نزدیکت بسوزاند مگر کز دور بنشینی»

۱) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
۲) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
۳) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
۴) مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

۳۵- **الگوی هجایی بیت «مهربانی می‌نمایم بر قدش / سنگ‌دل نامهربانی می‌کند» کدام است؟**

۱) _U_ / _ _U_ / _ _U_ / _U_
۲) _U_ / _ _U_ / _ _U_
۳) _ _ U / _ _ _ U / _ _ _U
۴) _UU / _ _ UU / _ _U_

۳۶- **مفهوم کدام بیت با سایر ابیات متفاوت است؟**

۱) غلام همت آنم که پایبند یکی است / به جانبی متعلق شد از هزار برست
۲) اجزای وجودم همگی دوست گرفت / نامی است ز من بر من و باقی همه اوست
۳) چون تو پیدا آمدی چون آفتاب / گر شوم چون سایه ناپیدا خوش است
۴) بانگ زد یارش که بر در کیست آن؟ / گفت بر در هم تویی ای دلستان

۳۷- **مفهوم بیت «از لعل تو گر یابم انگشتریِ زنهار / صد ملک سلیمانم در زیر نگین باشد» به کدام بیت نزدیک‌تر است؟**

۱) نیست به‌جز عشق در این پرده کس / اول و آخر همه عشق است و بس
۲) اوقات خوش آن بود که با دوست به سر شد / باقی همه بی‌حاصلی و بی‌خبری بود
۳) گر مقام وصل مأوای تو شد / بر فراز نُه فلک جای تو شد
۴) چندان دل مشتاقان بربود لب لعلت / کاندر همه شهر اکنون دل نیست که برباید

۳۸- **مفهوم بیت «روزگار است این که گه عزت دهد گه خوار دارد / چرخ بازیگر از این بازیچه‌ها بسیار دارد» از کدام بیت دورتر است؟**

۱) بلند آن سر که او خواهد بلندش / نژند آن دل که او خواهد نژندش
۲) چنین است رسم سرای درشت / گهی پشت بر زین و گه زین به پشت
۳) همیشه تا بود این حال دور گردون را / که نیست ماضی و مستقبلش به یک منوال
۴) هر نوبتی نظر به یکی می‌کند سپهر / هر مدتی زمین به یکی می‌دهد زمان

۳۹- **مفهوم کدام بیت در مقابل آن نادرست آمده است؟**

۱) هر آن دل را که سوزی نیست، دل نیست / دل افسرده غیر از آب و گل نیست (ارزش واقعی به عاشقی است)
۲) ما به غم خو کرده‌ایم ای دوست ما را غم فرست / تحفه‌ای کز غم فرستی نزد ما هر دم فرست (غم‌پرستی)
۳) دل عالمی بسوزی چو عذار برفروزی / تو از این چه سود داری که نمی‌کنی مدارا (بی‌توجهی معشوق)
۴) دست فلک ز کارم وقتی گره گشاید / کز یکدگر گشایی زلف گره‌گشا را (جبرگرایی)

۴۰- **مفاهیم «وجود پشتیبان، اصالت علم، خودستایی، تأثیر آه مظلوم و باطن‌بینی» به‌ترتیب در کدام ابیات دیده می‌شود؟**

الف: تو مو بینی و مجنون پیچش مو / تو ابرو او اشارت‌های ابرو
ب: از تیر آه مظلوم ظالم امان نیابد / پیش از نشانه خیزد از دل فغان کمان را
ج: چو نام توام جان‌نوازی کند / به من دیو کی دست‌یازی کند
د: درخت تو گر بار دانش بگیرد / به زیر آوری چرخ نیلوفری را
هـ: محو کی از صفحهٔ دل‌ها شود آثار من؟ / من همان ذوقم که می‌یابند از گفتار من

۱) «ج»، «هـ»، «د»، «ب»، «الف»
۲) «هـ»، «د»، «الف»، «ب»، «ج»
۳) «ج»، «د»، «هـ»، «ب»، «الف»
۴) «هـ»، «ج»، «ب»، «الف»، «د»

۴۱- **هر یک از موارد زیر به‌ترتیب با مفاهیم کدام گزینه در ارتباط است؟**

ـ باورها و فلسفه‌هایی را شامل می‌شود که آشکارا، ابعاد غیرمادی جهان هستی را انکار می‌کنند.

ـ رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان است.

ـ هنر قرون وسطی بر آن تأکید می‌کند.

ـ مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ معاصر غرب است.

۱) سکولاریسم آشکار ـ پروتستانتیسم ـ بعد معنوی و آسمانی انسان ـ اومانیسم

۲) سکولاریسم پنهان ـ پروتستانتیسم ـ بعد جسمانی و زیبایی‌های بدنی انسان ـ سکولاریسم

۳) سکولاریسم آشکار ـ ناسیونالیسم ـ بعد جسمانی و زیبایی‌های بدنی انسان ـ لیبرالیسم

۴) سکولاریسم پنهان ـ ناسیونالیسم ـ بعد معنوی و آسمانی انسان ـ ناسیونالیسم

۴۲- **به‌ترتیب «معنا»، «مفهوم»، «علت» و «پیامد» عبارات زیر در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟**

ـ دئیسم

ـ روشنگری

ـ اهمیت رمان در فرهنگ غرب

ـ افول حس‌گرایی در پایان قرن بیستم در غرب

۱) دانشی که توانایی ارزیابی ارزش‌ها و اهداف انسانی را ندارد ـ معرفت‌شناسی پذیرفته‌شده در فرهنگ غرب ـ توجه ادبیات مدرن به مکاشفات و مشاهدات الهی انسان ـ بحران معرفت شناختی

۲) اعتقاد به خدایی که هیچ برنامه‌ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد ـ مهم‌ترین ویژگی معرفت‌شناختی فرهنگ معاصر غرب ـ انعکاس حالات روانی آدمیان در زندگی این جهانی در ادبیات مدرن ـ بحران انسان‌شناسی

۳) دانشی که صرفاً وسیلهٔ رسیدن به اهداف دنیوی است ـ کنار گذاشتن وحی و شهود در شناخت حقیقت ـ توجه ادبیات مدرن به سلوک‌های معنوی انسان ـ بحران هستی‌شناسی

۴) اعتقاد به خدایی که هیچ برنامه‌ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد ـ معرفی راه شناخت حقیقت و موانع شناخت آن ـ انعکاس حالات روانی آدمیان در زندگی روزمره در ادبیات مدرن ـ بحران معرفت شناختی

۴۳- **هر یک از موارد زیر به‌ترتیب در کدام قسمت جدول زیر قرار می‌گیرند؟**

ـ دئیسم

ـ حس‌گرایی، نفی عقل و وحی

ـ دانش ابزاری

ـ افول تجربه‌گرایی، نفی تجربه، نفی عقل و وحی

روشنگری	قرون هفدهم و هجدهم	قرون نوزدهم و بیستم	پایان قرن بیستم
ویژگی	(د)	(الف)	(و)
پیامد	(ج)	(هـ)	(ب)

۱) «هـ» ـ «د» ـ «ج» ـ «الف»

۲) «هـ» ـ «ج» ـ «الف» ـ «د»

۳) «ج» ـ «الف» ـ «هـ» ـ «و»

۴) «ج» ـ «الف» ـ «و» ـ «هـ»

۴۴- چه تعداد از موارد زیر مربوط به دوران رنسانس در تاریخ فرهنگ غرب است؟

ـ در این زمان، غرب به فرهنگ یونان و روم بازگشت.

ـ رویکرد دنیوی به عالم در سطح هنر، اقتصاد، سیاست و حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی آشکار شد.

ـ آباء کلیسا از شعارها و مفاهیم معنوی و توحیدی استفاده می‌کردند.

ـ تحریفاتی در مسیحیت در این دوران رخ داد که دارای پیامدهایی بود.

ـ روابط ارباب - رعیتی به روابط کارگران - سرمایه‌داران تغییر یافت.

۱) ۳ ۲) ۴ ۳) ۲ ۴) ۱

۴۵- عبارات درست در رابطه با آثار فرهنگ جدید غرب در زندگی اجتماعی انسان کدام است؟

الف ـ علم جدید با رویکرد دنیوی خود، وظیفهٔ شناخت حقیقت عالم و مسئولیت عبور انسان از ملک به ملکوت را بر عهده داشت.

ب ـ رفتارهای دینی، توجیه دنیوی می‌شد و به نام دین بر تمایلات و خواسته‌های دنیوی سرپوش گذاشته می‌شد.

ج ـ رشد صنعت و به دنبال آن گسترش تجارت، قشر جدید سرمایه‌داران را به‌وجود آورد.

د ـ در رویکرد جدید، علوم تجربی در بین علوم مختلف بیشترین اهمیت را پیدا کرد.

هـ ـ حقوق طبیعی بشر با توجه به خواسته‌ها و نیازهای صرفاً طبیعی و این جهانی انسان شناخته می‌شود.

۱) «الف» ـ «ب» ۲) «د» ـ «هـ» ۳) «ب» ـ «د» ۴) «ج» ـ «هـ»

۴۶- پاسخ پرسش‌های زیر به‌ترتیب کدام است؟

ـ در دورهٔ رنسانس فرهنگ غرب برای بسط و گسترش ابعاد دنیوی خود چه کرد؟

ـ کدام عامل زمینهٔ گسترش فلسفه‌های روشنگری را فراهم آورد؟

ـ فلسفه‌های روشنگری چگونه فرهنگ معاصر غرب را پدید آورد؟

۱) به تفسیر غیرتوحیدی فرهنگ یونان و روم بازگشت. ـ دنیاگرایی رایج در سطح عقاید و ارزش‌های مردم ـ تسری سکولاریسم از لایه‌های سطحی فرهنگ غرب به لایه‌های عمیق آن

۲) به سوی حذف پوشش دینی گام برداشت ـ دنیاگرایی رایج در سطح عقاید و ارزش‌های مردم ـ با تفسیر پروتستانی از دین توسط اصلاح‌گران دینی

۳) به تفسیر غیرتوحیدی فرهنگ یونان و روم بازگشت ـ دنیاگرایی رایج در سطح هنجارها، رفتارها و زندگی مردم ـ با تفسیر پروتستانی از دین توسط اصلاح‌گران دینی

۴) به سوی حذف پوشش دینی گام برداشت ـ دنیاگرایی رایج در سطح هنجارها، رفتارها و زندگی مردم ـ تسری سکولاریسم از لایه‌های سطحی فرهنگ غرب به لایه‌های عمیق آن

۴۷- کدام گزینه به‌ترتیب دربارهٔ «آناباپتیست‌ها» درست است و دربارهٔ «نظام سیاسی شکل گرفته متناسب با باورها و ارزش‌های بنیادین غرب» نادرست است؟

۱) گروهی از پروتستان‌ها بودند که با جریان‌های دنیاگرایانه‌ای که از دوران رنسانس پدید آمده بود به مخالفت برخاستند ـ چنین نظامی نمی‌توانست به دنبال حاکمیت ارزش‌های الهی باشد.

۲) این گروه با تحولات اجتماعی بعدی جهان غرب همراهی نکردند ـ بر اساس اصالت بخشیدن به انسان دنیوی شکل می‌گیرد.

۳) بخشی از آن‌ها که امروز با عنوان آمیش‌ها شناخته می‌شوند از قرن پانزدهم تا امروز، شیوهٔ زندگی خود را تغییر نداده‌اند ـ آزادی ارزش اساسی این نظام تلقی می‌شود.

۴) تاریخ اروپا شاهد کشتار آناباپتیست‌ها توسط مسیحیان کاتولیک و دیگر پروتستان‌ها بوده است ـ این نظام می‌خواست عملکرد یا خطاهای دنیوی خود را توجیه دینی کند.

۴۸- به‌ترتیب «علت»، «پیامد»، «ریشه» و «معنای» موارد زیر کدام است؟

ـ فرو ریختن اقتدار کلیسا

ـ سکولاریسم

ـ انقلاب فرانسه

ـ جنبهٔ ملکوتی علم

۱) جنگ‌های صلیبی ـ لیبرالیسم ـ قرون وسطی ـ وسیله‌ای برای رساندن انسان به کمال، که دنیا و آخرت او را آباد می‌کند.

۲) فتح قسطنطنیه ـ اومانیسم ـ اندیشه‌های فلسفی روشنگری ـ فراخواندن انسان به سمت خدای جهان و کمال حقیقی

۳) ظهور و بروز پادشاهان و قدرت‌های محلی ـ لیبرالیسم ـ دوران رنسانس ـ محدود نشدن وظیفهٔ علم به آباد کردن این دنیا و مُلک

۴) مواجههٔ اروپاییان با مسلمانان ـ اومانیسم ـ تغییرات اجتماعی مربوط به انقلاب صنعتی ـ تأمین دنیا و معاش

۴۹- در ارتباط با «جامعهٔ جهانی در گذشته و حال» کدام عبارت نادرست است؟

۱) جامعهٔ جهانی قبل از ظهور غرب جدید به‌صورت امروز نبوده است. فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف هر یک در بخشی از جهان، حاکمیت سیاسی مربوط به خود را به‌وجود آورده بودند.

۲) روابط اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی بین کشورهای مختلف با حاکمیت‌های متفاوت برقرار بود و جامعهٔ جهانی که به این طریق شکل می‌گرفت به گونه‌ای بود که سرنوشت تعاملات فرهنگی را تابع روابط سیاسی، نظامی یا اقتصادی قرار می‌داد.

۳) فرهنگ غرب از سدهٔ هفدهم تا بیستم شکل جدیدی به روابط میان جوامع با جامعهٔ جهانی بخشید.

۴) در دو سدهٔ نوزدهم و بیستم سازماندهی سیاسی و اقتصادی جدیدی شکل گرفت که جوامع غربی را به‌صورت جوامع مرکزی و دیگر جوامع را به‌صورت جوامع پیرامونی درآورد.

۵۰- در کدام عبارت‌ها بخش اول درست و بخش دوم نادرست است؟

الف ـ فرهنگ ایرانی در دورهٔ سلوکیان، هویت خود را حفظ کرد و مصر با آن‌که از مغولان شکست خورده بود، فرهنگ خود را بر آن‌ها تحمیل کرد.

ب ـ اگر فرهنگ‌های غالب ویژگی‌های مطلوب را نداشته باشند، جامعهٔ جهانی با چالش‌های بین فرهنگی مواجه خواهد شد و فرهنگ سلطه جامعهٔ جهانی را به بخش‌های مرکز و پیرامون تقسیم می‌کند.

ج ـ حقوق فطری الهی انسان، ابعاد و نیازهای معنوی و دنیوی انسان را مورد توجه قرار می‌داد و با دو ابزار وحی و شهود شناخته می‌شد.

د ـ در قرن نوزدهم، انقلاب صنعتی از انگلستان آغاز شد و به‌تدریج در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت.

هـ ـ در فرهنگ اساطیری یونان و روم، خداوندگاران متکثر پرستیده می‌شدند و فرهنگ مسیحیت با دعوت به توحید شکل گرفت.

۱) «الف» ـ «ج» ۲) «الف» ـ «د» ۳) «ج» ـ «د» ۴) «د» ـ «هـ»

۵۱- با توجه به پیامدهای رشد شناختی در دورهٔ نوجوانی، به‌ترتیب بهترین راهکار برای «حل مشکل تصمیم‌گیری نوجوان»، «احساس منحصربه‌فرد بودن نوجوان» و «عیب‌جویی او» کدام است؟

۱) ارتقای الگوی تصمیم‌گیری کارآمد در او ـ پذیرش ویژگی‌های منحصربه‌فرد او ـ انتقاد نکردن از او جلوی دیگران

۲) تصمیم‌گیری به جای نوجوان ـ تقویت درک آمیختگی محاسن و معایب ـ ایجاد دیدگاه منطقی و متعادل

۳) ایجاد دیدگاه متعادل در شخصیت نوجوان ـ تصمیم‌گیری به جای نوجوان ـ انتقاد نکردن از او جلوی دیگران

۴) همراهی به جای ایفای نقش او ـ پذیرش ویژگی‌های منحصر به فرد نوجوان ـ ایجاد دیدگاه منطقی و متعادل

۵۲- کدام گزینه به درستی و نادرستی عبارت‌های زیر اشاره دارد؟

ـ تغییرات هورمونی و فیزیولوژیکی باعث افزایش تحریک‌پذیری نوجوان شده اما ورزش کردن می‌تواند اثرات مخرب آن را کاهش دهد.

ـ این مسئله که نوجوانی خود را فردی دین‌دار بداند، به هویت او اشاره داشته و بخشی از رشد درک اخلاقی او است.

ـ نوجوان برخلاف کودک رشد فزاینده‌ای در توانایی‌های شناختی دارد که باعث کاهش پیامدهای ناسازگارانه در این سن می‌شود.

ـ نوجوانان قادر به ارزیابی و تغییر جهت تفکر لحظه‌به‌لحظه هستند که همان مهارت فراحافظه است اما کودکان بر استدلال‌های خود اشراف ندارد.

۱) درست ـ درست ـ نادرست ـ درست

۲) درست ـ نادرست ـ نادرست ـ نادرست

۳) نادرست ـ نادرست ـ درست ـ درست

۴) نادرست ـ درست ـ درست ـ نادرست

۵۳- مرضیه طی سال تحصیلی نمرات کمی در امتحانات کسب کرده اما او عقیده دارد که آنقدر باهوش است که می‌تواند در امتحانات نهایی معدل ۲۰ را کسب کند. کدام گزینه در این رابطه نادرست است؟

۱) باهوش بودن مربوط به خود آرمانی مرضیه است اما خود واقعی او دختری است که نمرات خوبی کسب نکرده است.

۲) در روند زندگی طبیعی مرضیه، از او انتظار می‌رود که به جای رویاپردازی فقط به خود واقعی‌اش بپردازد.

۳) این پدیده در نوجوانی غیرطبیعی نیست ولی استفاده مکرر از آن باعث ایجاد مشکل در عملکردهای او خواهد شد.

۴) در واقع بسیار باهوش بودن ایده‌آل مرضیه است که او از رویاپردازی درباره آن لذت می‌برد.

۵۴- هریک از افراد زیر به‌ترتیب در کدام مرحله از فرایند شناخت قرار دارند؟

«اعضای یک خانواده به بیماری کرونا مبتلا شدند و مادر برای آن‌ها سوپ درست کرد؛ پدر گفت من که اصلاً مزه‌ها را متوجه نمی‌شوم. پسر بزرگ گفت مزه سوپ‌های مادربزرگ را می‌دهد و فرزند کوچک هم گفت بوی هویج و مرغ ترکیب خوبی شده است.»

۱) شناخت نیست ـ حافظه ـ توجه

۲) احساس ـ ادراک ـ توجه

۳) شناخت نیست ـ ادراک ـ تمرکز

۴) احساس ـ حافظه ـ تمرکز

۵۵- هریک از افراد زیر تحت تأثیر کدام منبع توجه بوده‌اند؟

الف ـ ساناز که یک طراح لباس است در مهمانی بیشتر به سبک لباس پوشیدن افراد توجه می‌کند.

ب ـ آقای نوروزی می‌گوید که می‌تواند صدای لرزش تلفن همراه واحد کناری را در ساختمان بشنود.

ج ـ سپیده که در خیابان منتظر تاکسی اینترنتی بود فقط به خودروهای پراید سفید توجه می‌کرد.

۱) سبک پردازش افراد ـ حواس ـ سبک پردازش

۲) سبک پردازش افراد ـ اطلاعات حافظه ـ حواس

۳) اطلاعات حافظه ـ انتظارات افراد ـ سبک پردازش

۴) اطلاعات حافظه ـ حواس ـ انتظارات افراد

۵۶- **انجام کدام دو تکلیف برای فرد ساده‌تر است؟**

۱) همراهی با صدای ضبط ماشین هنگام رانندگی برای نوآموز رانندگی

۲) تماشای تلویزیون هنگام حل مسئله هندسه برای دانشجوی ریاضی

۳) درست کردن هم‌زمان یک مجسمه چوبی و پختن غذا

۴) آبیاری به گیاهان باغچه و فرستادن پیامک به دوست

۵۷- **هریک از عبارت‌های زیر مربوط به کدام‌یک از کارکردهای توجه است؟**

ـ مادر آتنا به او گوشزد کرده است که ساعت ۱ شعله اجاق گاز را خاموش کند.

ـ پلیس شماره پلاک راننده متخلفی که از چراغ قرمز عبور کرد، یادداشت می‌کند.

ـ مهسا به دنبال گل‌سر خود در میان گل‌سرهای خواهرش می‌گردد.

۱) گوش‌به‌زنگی ـ ردیابی درست علامت ـ جستجو

۲) آماده‌سازی ادراکی ـ ردیابی درست علامت ـ جستجو

۳) گوش‌به‌زنگی ـ جستجو ـ آماده‌سازی ادراکی

۴) آماده‌سازی ادراکی ـ جستجو ـ ردیابی درست علامت

۵۸- **اثر موارد زیر به‌ترتیب بر فرایند تمرکز چگونه است؟**

ـ ایجاد شرایط معنایی متنوع

ـ خط کشیدن روی واژگان مهم کتاب

ـ ۵ صفحه متن به صورت پیوسته

ـ اهمیت‌دهی به مطلب

۱) کاهش ـ افزایش ـ کاهش ـ افزایش

۲) کاهش ـ کاهش ـ افزایش ـ کاهش

۳) افزایش ـ افزایش ـ کاهش ـ افزایش

۴) افزایش ـ افزایش ـ افزایش ـ کاهش

۵۹- **با توجه به جدول روبه‌رو تعداد دفعات اصابت، رد درست و تصمیم درست، چندبار بوده است؟**

علامت	ردیابی علامت	ردیابی نشدن علامت
حاضر	۳	۴
غایب	۵	صفر

۱) ۳ ـ صفر ـ ۳

۲) ۴ ـ ۵ ـ ۳

۳) ۳ ـ ۴ ـ صفر

۴) ۴ ـ صفر ـ ۳

۶۰- **کدام‌یک از گزاره‌های زیر نادرست است؟**

الف ـ گاهی چیزهایی را ادراک می‌کنیم که هیچ‌گاه احساس نشده‌اند و گاهی مواردی را احساس می‌کنیم که ادراک نمی‌شوند.

ب ـ وجود خطای شناختی نشانگر این است که آنچه را احساس می‌کنیم الزاماً چیزی نیست که در ذهن ادراکش می‌کنیم.

ج ـ خطای پونزو خطای ادراک خطوط واگرا به شکل بلندتر و خطای مولر لایر ادراک طول متفاوت خط‌های ریل راه‌آهن است.

د ـ سهل یا دشوار بودن مطالب همیشه بستگی به درجه دشواری خود مطلب نداشته و گاهی بستگی به درک متفاوت ما از آن دارد.

۱) «الف» ـ «ب»

۲) «ج» ـ «د»

۳) «د» ـ «الف»

۴) «ب» ـ «ج»

مرکز مشاوره عارف

گروه آزمایشی علوم انسانی

آزمون ماز | پایهٔ یازدهم

دفترچه شماره ۲

پنجشنبه ۲۷ آذرماه ۱۴۰۴

$\frac{۳}{۸}$ نیم‌سال اول

ویژهٔ دانش‌آموزان پایهٔ یازدهم

ردیف	ماده امتحانی	تعداد سؤال	شماره سؤال		مدت زمان پاسخ‌گویی	ملاحظات
			از	تا		
۱	زبان عربی	۱۵	۶۱	۷۵	۱۵ دقیقه	۵۰ سؤال ۴۵ دقیقه
۲	تاریخ	۱۰	۷۶	۸۵	۱۵ دقیقه	
۳	جغرافیا	۱۰	۸۶	۹۵		
۴	فلسفه	۱۵	۹۶	۱۱۰	۱۵ دقیقه	

برای شباهت حداکثری به کنکور، صفحه‌آرایی، فونت و حتی اندازهٔ متن در تمامی آزمون‌های ماز، کاملاً یکسان با استاندارد دفترچه‌های کنکور در نظر گرفته می‌شود.

ریاضی و آمار ۲

آشنایی با منطق و استدلال ریاضی / تابع
استدلال ریاضی، توابع ثابت، چندضابطه‌ای و همانی
(تا پایان «تابع ثابت»)
صفحهٔ ۱۶ تا ۲۷

سهم در کنکور: ۲ سؤال

علوم و فنون ادبی ۲

سبک عراقی / پایه‌های آوایی همسان (۱)
صفحهٔ ۳۶ تا ۵۰

سهم در کنکور: ۱ سؤال

جامعه‌شناسی ۲

فرهنگ معاصر غرب و نظام نوین جهانی
باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب، چگونگی تکوین فرهنگ معاصر غرب، جامعهٔ جهانی (تا پایان «جامعهٔ جهانی در گذشته و حال»)
صفحهٔ ۳۵ تا ۵۷

سهم در کنکور: ۱ سؤال

روان‌شناسی

روان‌شناسی رشد
(از ابتدای «دورهٔ نوجوانی»)
احساس، توجه، ادراک
(تا پایان «ادراک: محرک‌های محیطی را چگونه تفسیر کنیم؟»)
صفحهٔ ۵۲ تا ۸۳

سهم در کنکور: ۴ سؤال

عربی، زبان قرآن ۲

صناعة التلميع في الأدب الفارسي
صفحهٔ ۲۱ تا ۳۰

سهم در کنکور: ۲ سؤال

تاریخ ۲

ظهور اسلام، حرکتی تازه در تاریخ بشر
تثبیت و گسترش اسلام در دوران خلفای نخستین، امویان بر مسند قدرت، جهان اسلام در عصر خلافت عباسی (تا پایان «نظام اداری»)
صفحهٔ ۴۲ تا ۷۱

سهم در کنکور: ۲-۱ سؤال

جغرافیا ۲

نواحی طبیعی
ناهمواری‌ها و اشکال زمین، نواحی زیستی (تا پایان «نواحی ساحلی»)
صفحهٔ ۳۷ تا ۶۱

سهم در کنکور: ۲ سؤال

فلسفه ۱

فلسفه و ابعاد آن
آغاز تاریخی فلسفه
زندگی بر اساس اندیشه
(تا ابتدای «سقراط در برابر دادگاه»)
صفحهٔ ۲۸ تا ۳۹

سهم در کنکور: ۱ سؤال

استراتژی و هدف گذاری با ماز در سال تحصیلی ۰۵-۱۴۰۴

نیم‌سال اول: ۸ آزمون در ۱۰۰ روز تحصیلی مفید برای تسلّط کامل بر مباحث نیم‌سال اول / شروع حرکت و یادگیری استفاده از ماشین پیشرفت ماز

۱- شروع مسیر؛ آرامش و هماهنگی: سه مرحله آزمون پوششی؛ فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت ✔ در هر آزمون مباحث آزمون‌های قبل تکرار می‌شوند و فرصت برای شروع مسیر پیشرفت وجود دارد.
(فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت)

۲- چالش استمرار؛ پیگیری و استقامت: سه مرحله آزمون برای آمادگی امتحانات و تکمیل نیم‌سال اول ✔ در این مراحل دانش‌آموزان با پشتکار فاصلهٔ خود را از رقیبان بیشتر می‌کنند.
(زمان تسلط کامل بر نیم‌سال اول یازدهم)

۳- جمع‌بندی پایان نیم‌سال: دو مرحله آزمون جمع‌بندی نیم‌سال اول بعد از امتحانات ترم اول و تکمیل یادگیری نیم‌سال اول ✔ مرور و جمع‌بندی
(ایستگاه جمع‌بندی و جبران)

■■ عيّن الأنسب للجواب عن الترجمة أو المفهوم مِن أو إلى العربيّة (٦١ ـ ٦٦)

٦١- «مَن بَعثَنا مِن مَرقَدنا هذا ما وَعدَ الرَّحمنُ و صَدقَ المُرسَلونَ»:

١) چه کسی ما را از خوابگاهمان برانگیخت؟ این همان چیزی است که خدای بخشنده وعده داده و پیامبران راست گفتند!

٢) چه کسی ما را از آرامگاهمان بیرون آورد؟ این همان چیزی است که وعده خدای بخشنده بوده و پیامبران راست گفتند!

٣) کیست که ما را از خوابگاه‌هایمان برانگیخته؟ این همان چیزی است که خدای رحمان وعده داده و پیامبران تأیید کرده‌اند!

٤) کیست که ما را از خوابگاهمان مبعوث کرد؟ این همان وعده خدای مهربان است و فرستادگان راست گفته بودند!

٦٢- كانَ جدّي يَنصحني و يقولُ: «يا بُنَيّ اتَّخِذْ أَلفَ صَديقٍ و الأَلف قَليلٌ وَ لا تَتَّخِذْ عَدُوّاً واحِداً و الواحِدُ كَثيرٌ!»: پدربزرگم مرا ...

١) «پند می‌داد و می‌گفت: «فرزند من هزار دوست برگزین که هزار اندک است و احدی را دشمن نگیر که یکی [نیز] بسیار خواهد بود»!

٢) «نصیحت می‌کرد و می‌گفت: «فرزندم هزار دوست بگیر که هزار کم است و یک دشمن مگیر که یکی [هم] زیاد است»!

٣) «پند می‌دهد و می‌گوید: فرزندم هزاران دوست بگیر که هزار کم است و یک دشمن هم برنگزین که یکی بسیار است»!

٤) «نصیحت می‌کرد و می‌گفت: فرزند من هزار دوست انتخاب کن چرا که هزارتا کم است، ولی کسی را دشمن نگیر که یکی [هم] زیادت است»!

٦٣- «إعلمي أنّ الصّديقة الحقيقيّة من تَنهيك عن الظّلم و العدوان و تُعينك على البرّ و الإحسان!»:

١) بدانید که دوست حقیقی کسی است که شما را از ظلم و دشمنی باز دارد و بر نیکی و احسان یاری کند!

٢) بدان که دوستیِ حقیقی آن است که تو از ستم و دشمنی بازداشته شوی و بر نیکی و خوبی‌ها یاری شوی!

٣) بدان که یار واقعی کسی است که تو را از ستم و دشمنی‌ها باز دارد و بر نیکی و خوبی کردن هدایت کند!

٤) بدان که دوست واقعی آن است که تو را از ستم و دشمنی باز دارد و بر نیکی و خوبی کردن، تو را یاری کند!

٦٤- عيّن الخطأ:

١) الوكنة مكان تعيش فيه الطيور مع فراخها فوق الشجرة!: لانه جایی است که پرندگان همراه جوجه‌هایشان بالای درخت در آن زندگی می‌کنند!

٢) الخبّاز يصنع العجين ثمّ يقوم بطبخ الخبز منه!: نانوا خمیر را درست می‌کند سپس به پختن نان از آن اقدام می‌کند!

٣) إلهُنا هو الّذی علّام الغيوب و أعلم بما نعمل في الدنيا!: خدای ما همان کسی است که دانای نهان‌ها می‌باشد و به آنچه که در دنیا انجام می‌دهیم، دانا است!

٤) يصل الربيع بعد أيّام و ستنفتح الأزهار فيه بجمالها!: بعد از روزها بهار می‌رسد و گل‌ها با زیبایی خود در آن گشوده خواهند شد!

٦٥- «از دوستی با انسان بسیار دروغگو بپرهیز؛ زیرا او با رفتارش به تو آسیب می‌زند!»:

١) إيّاك و مصادقة الكذّاب لأنّه يضرّك بسلوكه!

٢) عليك أن تبتعد من الكاذب لأنّه يضرّك بالسلوك له!

٣) إيّاك و الصدق مع الكذّاب فأنّه قد ضرّك بسلوكه!

٤) لا تصادق الكذّاب لأنّه يريد أن تشاهد الضرر بسلوكه!

٦٦- «الصَّديقُ الصّدوق مَن نَصَحك في عَيبك و حَفظَك في غَيبك!» عيّن الخطأ في الفهوم:

١) یار آن باشد که عیب تو بگوید به صدق / نه که در غیبتت افتد به بدی یا به نقض

٢) دوستِ دانا نکند خنده به چاهِ خطرم، / عیب بیند، بگوید، نرود از نظرم

٣) دوست دانا نکند ترکِ وفا در سختی، / آن‌که آسان ببُرد، همرهِ راهت نبود

٤) نیک‌دوست آن بود اندر سخن و در عملت / که نکو گویدت او در حضر و در غیبت

■■ اقرأ النّص التّالي بدقّة ثمّ أجب عن الأسئلة (٦٧ ـ ٧٠) بما يناسب النّص:

إيّاك و مصادقة الأحمق، فإنّ مُصادَقته قَد تَكون سبباً في ضَررك بدلَ أن تكون سبباً في نفعك. الأحمق غالباً يَظنُّ أنّه يُقدِّم لَك النصيحةَ و الخير، ولكنّه في الواقع لا يَملكُ فهماً كافياً للأمور، و قد يجعَلك في الأخطاء و المشاكل. الصّداقةُ السّيّئةُ قد تبدو أحياناً مُمتِعة (لذتبخش)، ولكن تأثيرُها السّلبي (منفي) يَظهر مَع مرور الوقت، فتَفقد طاقتك و فكرك المطلوب تدريجيّاً. على العكس، الصّديق الصالح هو مَن يَقف إلى جانبك في المَواقف الصَّعبة، و يُرشِدك إلى الخير بِصبره و علمِه. الإنسانُ العاقل يَختار أصدقاءه بدقّةٍ، و يَبتَعد عَن مرءٍ لا يفهم قيمةَ الصّداقة و الصّدق، فالمصادقة الصالحة ترفع الإنسان و تزيد قوّته وذكاءه، بينما المصادقة السيّء تُضعِفه و تجعله ضائعاً بين الأهداف الخاطِئة و الندم المستمرّ.

٦٧ـ **عيّن الصّحيح حسب النّصّ:**

١) إنّما الأحمق هو الّذي يضرّنا بسلوكه السيّء دائماً!
٢) في مصادقة الجاهل قد تختفي فوائد كثيرة لا نعلمها!
٣) سلوك الجاهل يؤثّر في أفكارنا و معاملتنا مع الآخرين!
٤) اختيار الصديق الصدوق من الأعمال السّهلة الّتي نقدر على فعلها!

٦٨ـ **«الصديق الحَسَن ...» عيّن الصحيح لتكميل العبارة:**

١) قد يجعلنا في المشاكل و المصائب لتُقوّينا في الحياة!
٢) تقوم بزيادة قوّتنا الفكرية و المساعدة في الأهداف!
٣) مَن ليست له معرفة كافية في الحياة ليُعيننا!
٤) له كثير من البركات لا نجد مثلها في الأسرة!

■ **عيّن الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (٦٩ و ٧٠)**

٦٩ـ **«الأحمق ـ يُقدّم ـ الأمور ـ لا يملك»**

١) الأحمق: اسم ـ مفرد مذكر ـ اسم التفضيل ـ مبني / مضاف إليه و مجرور و مضافه «مصادقة»
٢) يُقدّم: فعل مضارع ـ مزيد ثلاثي من باب «تفعيل» و له حرف زائد ـ متعدّ ـ معلوم / فعل مع فاعله
٣) الأمور: جمع مكسّر أو تكسير و مفرده «الأمر» ـ مذكر ـ معرب / مجرور بالحرف الجار (لـــ)
٤) لا يملك: مضارع للنفي ـ مجرد ثلاثي و أصله «م ل ك» ـ متعدّ / فعل و مفعوله «فهماً» و منصوب

٧٠ـ **«السيّئة ـ يختار ـ تُضعف ـ الخاطئة»**

١) السيّئة: اسم ـ مفرد ـ مؤنث و جمعها السالم «السيّئات» ـ معرب / صفة و موصوفها «الصّداقة»
٢) يختار: فعل مضارع ـ للمفرد الغائب ـ متعدّ ـ معلوم / فعل و مفعوله «أصدقاء»
٣) تُضعف: للمفرد المونث الغائب ـ مضارع ـ من الأفعال المزيدة (إفعال) ـ متعدّ / فعل و مفعوله ضمير «ه»
٤) الخاطئة: اسم ـ مفرد مؤنث ـ معرب ـ اسم الفاعل من المزيد الثلاثيّ / صفة و موصوفه جمع غير عاقل

■■ **عيِّن المناسب للجواب عن الأسئلة التالية (٧١ ـ ٧٥)**

٧١ـ **عيّن الخطأ في ضبط حركات الحروف:**

١) الرَّكب جَماعَة مِنَ المُسافِرينَ يُسافِرونَ علَى الدَّوابّ!
٢) سَيَستَخدِمُ المَصنَع عِشرينَ عامِلاً بَعد أُسبوعَينِ!
٣) اَلَّذينَ يَحتَرِمونَ الآخَرينَ فى حَياتهم هُم مُحترَمونَ بَينهُم!
٤) إيّاكُم و مُصادِقَة الكَذّاب فَإنَّه كَالسَّراب يُقَرِّبُ عَلَيكم البَعيدَ!

۷۲- **عيّن الخطأ عن الكلمات ممّا بين القوسين:**
۱) الّذی يَصبر فی المصائب و المشاكل كثيراً. (الصَبّار)
۲) الّتی قد تَوكّلَت علَی نفسها لأداء أعمالها. (المُتوَكِّلة)
۳) الّذين هُم بإنتظار الحافلة فی مَوقفها. (المُنتظَرون)
٤) الّذين قد بُعِثوا إلی مكانٍ للقيام بعَمل. (المَبعوثون)

۷۳- **عيّن ما فيه اسم فاعلٍ و اسم مفعول معاً:**
۱) إنّ مُشاهَدة تلك المَنظَرة كانت تُحيّر المُشاهِدين كثيراً!
۲) أخی الكبير مَحبوب بَين الطُلّاب لأنّه يُساعدهم فی كُلّ حالٍ!
۳) زملائی كانوا واقِفينَ أكثر من خَمسَة دقيقة لكی يأتی المُعلّم!
٤) الصَّديقُ الصَّدوق مَن كانَ ناهياً عن الظُّلم و العُدوان!

۷٤- **عيّن العبارة لا يوجَد فيها اسم مبالغة:**
۱) كان لذلك المَصنَع الكبير عُمّال كثيرون و طبّاخ واحد فقط!
۲) إنّها كانت شَتّامة تَسبّ الآخرين كثيراً و ما كانت تُجالسُها الطالبات!
۳) كان الحضّار فی الصالة يُشاهدون فِلماً رائعاً عن الدّوابّ!
٤) لم يَقبل البائع أن يُبدّل نَظّارتی الشّمسيّة الّتی كنتُ اشتريتُها منه قبل أُسبوع!

۷۵- **عيّن اسم مفعول يكون مفعولاً:**
۱) لا تُجرِّبوا المُجرَّب حتّی لا تَحلّ بِكم النَّدامة!
۲) بعض الشُّعراء أنشَدوا أبياتاً مَمزوجةً بِالعربيّة!
۳) تَوكَّلوا علَی الله فهو يُحبّ المُتوكّلينَ عليه!
٤) ساعَد الناسُ أولئك المَظلومينَ بعد أن يَستَغيثوا!

۷۶- **کدام گزینه دربارهٔ دیوان انشاء (۱)، دیوان استیفاء (۲) و دیوان برید (۳) درست است؟**

۱) عمربن خطاب خلیفهٔ دوم، به پیشنهاد هرمزان یکی از دیوان‌سالاران اسیر ایرانی، (۱) را در مدینه تشکیل داد و (۲)، وظیفهٔ رسیدگی به دعاوی و شکایت‌های طرح شده را داشت.

۲) اسم دیگر (۲)، دیوان حسبه است که وظیفهٔ ارزیابی، محاسبه و گردآوری مالیات زمین‌های کشاورزی را بر عهده داشت و (۳)، نامه‌های حکومتی را به نقاط مختلف ارسال می‌کرد.

۳) ارسال و انتقال نامه‌های حکومت به نقاط مختلف قلمرو خلافت عباسی، جزء وظایف مشترک (۱) و (۳) است و محاسبهٔ مالیات‌های زمین‌های کشاورزی، جزء وظایف (۲) بود.

۴) نام دیگر (۱)، دیوان رسایل بود که صرفاً وظیفهٔ نگارش، تنظیم و ثبت نامه‌های حکومتی را به عهده داشت؛ اما (۳) آنها را به نقاط مختلف قلمرو خلافت عباسی منتقل می‌کرد.

۷۷- **در کدام گزینه، تقدم و تأخر وقوع رویدادها، روی نمودار زمان به‌درستی ترسیم شده است؟**

الف ـ دورهٔ امامت امام سجاد (ع)

ب ـ از بین رفتن حکومت عباسیان

ج ـ پایه‌ریزی حکومت امویان در اندلس

د ـ پایان فرمانروایی مسلمانان بر سرزمین اندلس

هـ ـ به خلافت رسیدن منصور

۱) «د» «ب» «ج» «ه» «الف»

۲) «ب» «د» «ه» «الف» «ج»

۳) «د» «ب» «الف» «ج» «ه»

۴) «ب» «د» «ه» «ج» «الف»

۷۸- **گزارهٔ زیر، مربوط به پژوهش مورخی است که دربارهٔ «ابوالعباس سفاح» تحقیق کرده است. کدام گزینه علت مناسبی برای گزارهٔ زیر است؟**

«سفّاح در ابتدای خلافتش مدعی شد که جانشینی پیامبر، حق خاندان او بوده است؛ ولی امویان آن را به زور غصب کرده‌اند و اکنون حق به حق‌دار رسیده است.»

۱) عباسیان بر خویشاوندی و پیوندی که از طریق عباس‌بن‌عبدالمطلب با پیامبر داشتند، تأکید می‌کردند.

۲) عباسیان به دنبال توجیه حقّانیت و مشروعیت خلافت خویش بودند.

۳) عباسیان خود را مصداق اهل بیت و شایستهٔ جانشینی رسول خدا می‌دانستند.

۴) عباسیان به دنبال جذب شیعیان و طرفداران اهل بیت بودند.

۷۹- **مأمون کدام اقدامات را تحت تأثیر وزیر قدرتمند خود یعنی فضل‌بن‌سهل، انجام داد؟**

الف ـ اجتناب از سیاست عرب‌گرایی

ب ـ انتقال مرکز خلافت از بغداد به مرو

ج ـ سپردن ادارهٔ امور خلافت به ایرانیان

د ـ درآوردن لباس و پرچم سیاه به رنگ سبز

۱) «الف» و «ج» ۲) «ب» و «د» ۳) «الف» و «ب» ۴) «ج» و «د»

۸۰- محققی به پژوهش دربارهٔ «میراث تمدنی مسلمانان در اندلس» پرداخته است. کدام مورد از نتایج تحقیق او، درست است؟

۱) برجسته‌ترین میراث اسلامی اندلس، در عرصهٔ رونق اقتصادی تجلی یافت و دوران حکومت مسلمانان در اندلس، با شکوفایی اقتصادی و پیشرفت‌های شگرف علمی و تمدنی همراه بود.

۲) اندلس اسلامی در عرصهٔ معماری بسیار شکوفا بود و کاخ قرطبه و مسجد جامع الحمراء غرناطه، دو شاهکار معماری جهان اسلام به شمار می‌روند که سالانه میلیون‌ها گردشگر را از اقصی نقاط جهان جلب می‌کنند.

۳) بازرگانی داخلی و خارجی در مسیرهای زمینی و دریایی رونق چشمگیری داشت و بازرگانان اندلسی ارتباط تجاری گسترده‌ای را با سرزمین‌های حوزهٔ دریای سرخ و دیگر مناطق دور و نزدیک برقرار کرده بودند.

۴) مسلمانان اندلسی نقش مؤثر و پویایی را در پیشرفت رشته‌های گوناگون علوم و معارف از قبیل تفسیر، حدیث، فقه، کلام، ادبیات، پزشکی، داروسازی، گیاه‌شناسی، ریاضیات، نجوم و مهم‌تر از همه فلسفه ایفا کردند.

۸۱- کدام‌یک از عبارت‌های زیر، دربارهٔ «عمربن عبدالعزیز» نادرست است؟

الف ـ دستور داد فتوحات متوقف شود و از نومسلمانان جزیه گرفته نشود.

ب ـ دشنام‌گویی و اهانت به حضرت علی (ع) را که یزید به اجبار رسم کرده بود، منع کرد.

ج ـ هشتمین خلیفهٔ اموی بود که اقدامات وی موجب تغییر مهم و پایداری در سیاست امویان شد.

د ـ شیوه‌ای متفاوت در حکومت اتخاذ کرد و تصمیم گرفت به کتاب خدا و سنت پیامبر عمل کند.

۱) «ب» و «ج» ۲) «الف» و «د» ۳) «ج» و «د» ۴) «الف» و «ب»

۸۲- عمربن خطاب چگونه از ثروت‌اندوزی و تجمل‌گرایی کارگزاران خلافت و بزرگان قریش جلوگیری کرد؟

۱) توزیع عطایا بر پایهٔ مساوات اسلامی

۲) تقسیم بیت‌المال به طور مساوی میان تمام مسلمانان

۳) ساده زیستی و سخت‌گیری عمربن خطاب نسبت به آنان

۴) خلع آنان از همهٔ مناصب مهم واگذار شده به آنها

۸۳- در کدام یک از جنگ‌های رخ داده در زمان خلافت علی‌ابن‌ابی‌طالب، امویان نقش مهمی داشتند؟

۱) جمل ۲) صفین ۳) نهروان ۴) احد

۸۴- کدام‌یک از عبارت‌های زیر، دربارهٔ سرزمین‌های شام و مصر، درست است؟

الف ـ با فتح مصر، سلطه و نفوذ سیاسی ـ نظامی امپراتوری روم شرقی در آن سرزمین از بین رفت و شام از خطر هجوم رومیان در امان ماند و زمینه برای پیشروی مسلمانان در دیگر مناطق آفریقا مهیا شد.

ب ـ رفتار مسالمت‌آمیز و مداراجویانهٔ پیروان اسلام با مسیحیان به هنگام فتح شام و امید به آزادی مذهبی در زیر سایهٔ حکومت مسلمانان، تأثیر بسزایی در متحد نشدن مصریان با رومیان داشت.

ج ـ در جریان محاصرهٔ شهر بیت‌المقدس، ساکنان مسیحی شهر اعلام کردند که فقط در حضور خلیفه، قرارداد صلح و تسلیم شهر را امضا می‌کنند و مسلمانان با بردباری این شرط را پذیرفتند.

د ـ اختلافات مذهبی مسیحیان و تفاوت‌های قومی، فرهنگی و زبانی که میان توده‌های مردم مصر با طبقهٔ حکومتگر رومی وجود داشت، سبب شده بود که پایه‌های حاکمیت امپراتوری روم شرقی در مصر سست شود.

۱) «الف» و «ب» ۲) «ج» و «د» ۳) «الف» و «د» ۴) «ب» و «ج»

۸۵- کدام‌یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

الف ـ عمر بن خطاب طی وصیت‌نامهٔ ابوبکر، به خلافت رسید و از رویدادهای مهم دوازده سال حکومتش، فتوحات مسلمانان در سرزمین‌های مجاور شبه جزیرهٔ عربستان بود.

ب ـ ابوبکر پس از استقرار بر مسند خلافت، سپاهی را گرد آورد و به مقابله با شورش‌ها و نافرمانی‌ها فرستاد و این سپاه مرتدان، پیامبران دروغین و معترضان به خلافت را به شدت سرکوب کرد.

ج ـ عثمان بن عفان بعد از گفت‌وگوها و رایزنی‌های اعضای شورای شش نفره ای که عمر پیش از مرگ تشکیل داد، به مقام خلافت رسید و ده سال حکومت کرد.

د ـ هم‌زمان با برگزاری مراسم تدفین پیامبر، گروهی از انصار در مکانی موسوم به سقیفهٔ بنی ساعده در مدینه گرد هم آمدند تا دربارهٔ تعیین جانشین رسول خدا تصمیم بگیرند.

۱) «ب» و «د» ۲) «الف» و «ج» ۳) «ب» و «ج» ۴) «الف» و «د»

۸۶- بر اساس موارد مطرح‌شده، کدام گزینه درست است؟

الف: ارتفاع ۶۰۰ متر　　ب: ارتفاع ۲۰۰ تا ۳۰۰ متر　　ج: سطح دریا　　د: ۲۰۰۰ پا

۱) در برخی منابع ارتفاع کوه‌ها بیشتر از «د» است که حدود «الف» می‌باشد و در همهٔ منابع ارتفاع تپه‌ها معادل «ب» است.

۲) در برخی منابع ارتفاع کوه‌ها بیشتر از «الف» و حدود «د» است و «ب» ارتفاع تپه‌ها است که نسبت به «ج» محاسبه می‌شود.

۳) ارتفاع کوه‌ها با توجه به «ج» بیشتر از «ب» است که کمی کمتر از «د» می‌باشد و ارتفاع تپه‌ها در اکثر منابع «الف» ذکر شده است.

۴) ارتفاع تپه‌ها به نسبت «ج» بین «الف» و «ب» است و «د» ارتفاع کوه‌ها در بسیاری از منابع می‌باشد.

۸۷- کدام گزینه با توجه به موارد مطرح‌شده، عبارت زیر را به‌درستی کامل می‌کند؟

«هوازدگی در ..... نسبت به هوازدگی در ..... سبب تغییر فیزیکی در سنگ‌ها می‌شود. زیرا .....»

الف ـ رشد ریشهٔ درختان یا ایجاد حفره‌های زیرزمینی توسط موریانه‌ها

ب ـ تولید اسید توسط گیاهان در حال پوسیدگی یا تنفس گیاهان

۱) «الف» - «ب» - تنها برخی ساختمان کانی‌ها در سنگ‌ها دچار تغییر می‌شوند.

۲) «الف» - «ب» - ساختمان کانی‌ها و ترکیب شیمیایی سنگ‌ها تغییر نمی‌کند.

۳) «ب» - «الف» - ساختمان کانی‌ها و ترکیب شیمیایی سنگ‌ها تغییر نمی‌کند.

۴) «ب» - «الف» - اسید تولیدشده نمی‌تواند ساختمان کانی‌ها در سنگ‌ها را تغییر دهد.

۸۸- کدام مورد دلیل مناسبی برای عبارت زیر ارائه می‌دهد؟

«سنگ‌های گرانیتی از سنگ‌های مرمرین یا کلسیتی مقاوم‌ترند»

۱) نتایج حرکت سنگ‌ها طی میلیون‌ها سال، ایجاد چین‌خوردگی‌ها، رشته‌کوه‌ها، شکست‌ها و پیدایش کوه‌های آتشفشانی است.

۲) گازهایی مانند دی‌اکسید نیتروژن و دی‌اکسید گوگرد هوا می‌توانند به اسید تبدیل شوند و باران اسیدی تولید کنند که موجب تغییرات شیمیایی در سنگ‌ها می‌شود.

۳) نفوذ آب‌های جاری به شکاف‌های سنگ‌ها موجب حل شدن آن‌ها و ایجاد پدیده‌های فرسایشی می‌شود.

۴) سرعت هوازدگی در سنگ‌ها متفاوت است و به عواملی چون جنس سنگ‌ها، نوع آب و هوا و زمان بستگی دارد.

۸۹- با توجه به شکل‌گیری یخچال‌ها در کوهستان‌ها، کدام گزینه مطابق با تصویر زیر، به مطلب درستی اشاره دارد؟

یخچال‌ها ← (وقتی که) الف ← (طی سالیان) ب ← (و افزایش) ج ← (شروع به) د ← (حمل رسوبات) و

۱) الف: انباشته شدن برف - ب: افزایش ضخامت - ج: ارتفاع - د: متراکم شدن - و: کارست

۲) الف: بارش برف بیش از میزان ذوب - ب: انباشته و متراکم شدن برف - ج: ضخامت برف - د: حرکت - و: مورِن

۳) الف: بارش دائمی برف - ب: باقی‌مانده - ج: حجم - د: فرسایش - و: یخ‌رفت

۴) الف: یخ بستن آب در سنگ‌ها - ب: ایجاد هوازدگی - ج: انحلال سنگ‌ها - د: تغییرات شیمیایی - و: فرسایش

۹۰- دلیل به‌وجود آمدن «غار کتله‌خور زنجان» در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟

۱) تولید اسید کربنیک از ترکیب اکسیژن و آب که می‌تواند آهک و گچ را در خود حل کند.

۲) پدیدهٔ کارستی که از یخ زدن آب در شکاف سنگ‌ها و حل کردن آن‌ها به‌وجود می‌آید.

۳) حمل سنگ‌ها و رسوبات به وسیلهٔ آب‌های زیرزمینی و انباشته شدن آن‌ها

۴) نفوذ آب‌های جاری به زیر زمین از طریق درزها و شکاف‌ها و حل کردن سنگ‌ها در خود

۹۱- با توجه به شکل و فرسایش طبیعی در بیابان، کدام عبارت به مفاهیم درستی اشاره دارد؟

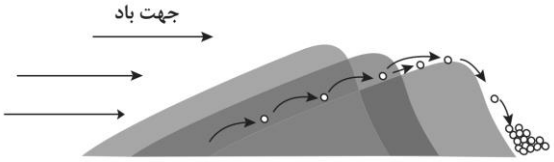

۱) گرزدیو در رسوبات نرم، جامانده از دریاچه‌های قدیم پدید می‌آید.

۲) کلوت‌ها حاصل فرسایش بادی و یکی از اشکال تراکمی هستند.

۳) چاله‌های بادی که عمق بعضی از آن‌ها به ۴۰ متر می‌رسد در منطقه شهداد کرمان وجود دارد.

۴) برخان تپه‌های ماسه‌ای هلالی شکل و منفرد هستند.

۹۲- با توجه به تصویر، کدام گزینه به درستی تدوین شده است؟

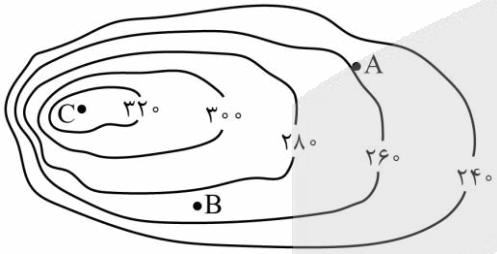

۱) شیب یکنواخت است – شیب در شرق بیش‌تر است - B ۲۶۰ متر از دریا فاصله دارد.

۲) شیب زیاد است – شیب در شرق بیش‌تر است - C چاله است.

۳) تپه نامتقارن است – شیب در غرب بیش‌تر است - C قله است.

۴) تپه نامتقارن است – شیب در غرب بیش‌تر است - B ۲۸۰ متر از دریا فاصله دارد.

۹۳- با توجه به موارد زیر، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

الف ـ باد عامل مهم فرسایش در این منطقه است و این نوع فرسایش بیشتر حاصل کنده شدن ذرات از یک مکان و انتقال آن‌ها به مکان‌های دیگر است.

ب ـ حدود ۳۳ درصد از سطح زمین را پوشانده‌اند و معمولاً کم‌جمعیت‌اند.

ج ـ کم‌تر از ۱۵ درصد سطح زمین را این نواحی شامل می‌شوند؛ در حالی که ۴۰ درصد جمعیت جهان را در خود جا داده‌اند.

د ـ آب سنگ‌ها و دماغهٔ ماسه‌ای از جمله اشکال فرسایش تراکمی در این نواحی هستند.

۱) «ج» $\xrightarrow{\text{مغایر با}}$ «الف» $\xleftarrow{\text{مطابق با}}$ «ب» / «د» $\xrightarrow{\text{مطابق با}}$ «ج» $\xleftarrow{\text{مغایر با}}$ «الف»

۲) «ج» $\xrightarrow{\text{مغایر با}}$ «الف» $\xleftarrow{\text{مطابق با}}$ «ب» / «الف» $\xrightarrow{\text{مطابق با}}$ «ج» $\xleftarrow{\text{مغایر با}}$ «د»

۳) «ب» $\xrightarrow{\text{مغایر با}}$ «الف» $\xleftarrow{\text{مطابق با}}$ «ج» / «د» $\xrightarrow{\text{مطابق با}}$ «ج» $\xleftarrow{\text{مغایر با}}$ «الف»

۴) «ب» $\xrightarrow{\text{مغایر با}}$ «الف» $\xleftarrow{\text{مطابق با}}$ «ج» / «الف» $\xrightarrow{\text{مطابق با}}$ «ج» $\xleftarrow{\text{مغایر با}}$ «د»

۹۴- دلیل این‌که با افزایش ارتفاع، بلندی گیاهان و فصل رویش آن‌ها کم‌تر و کوتاه‌تر می‌شود در کدام گزینه به درستی آمده است؟

۱) در دامنه‌های پر شیب، ضخامت خاک بیش‌تر است و این دامنه‌ها کم‌تر می‌توانند آب را در خود نگه دارند.

۲) در دامنه‌های پر شیب، ضخامت خاک کم‌تر است و این دامنه‌ها کم‌تر می‌توانند آب را در خود نگه دارند.

۳) در دامنه‌های پر شیب، تغییرات آب‌وهوایی زیاد است و نمی‌توانند آب را در خود نگه دارند.

۴) در دامنه‌های پر شیب، فرسایش خاک کم است و نمی‌توانند آب را در خود نگه دارند.

۹۵- با توجه به یکنواخت نبودن انتشار و انرژی خورشید در سطح زمین، کدام عبارت به مفاهیم درستی اشاره دارد؟

الف:

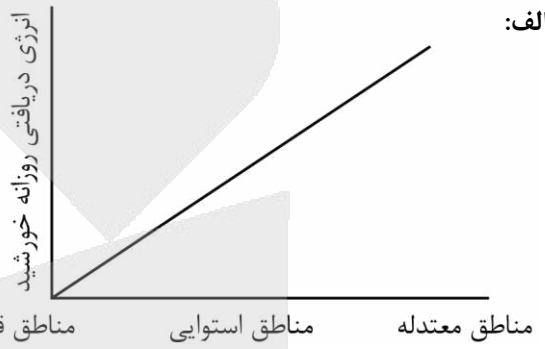

ب:

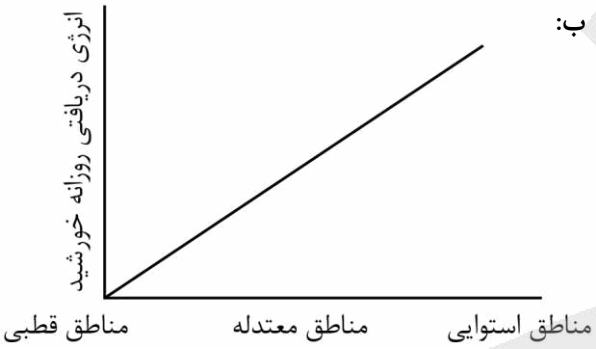

۱) شکل «الف» درست است؛ زیرا روزانه در مناطق استوایی حدود ۱۰۰ کالری و در مناطق معتدله حدود ۴۰۰ کالری در سانتی‌متر مربع، انرژی خورشید دریافت می‌شود.

۲) شکل «الف» نادرست است؛ زیرا در مناطق معتدله و استوایی روزانه به ترتیب ۱۰۰ و ۴۰۰ کالری در سانتی‌متر مربع، انرژی خورشید دریافت می‌شود.

۳) شکل «ب» نادرست است؛ زیرا در مناطق استوایی و معتدله روزانه به ترتیب ۴۰۰ و ۸۰۰ کالری درسانتی‌متر مربع، انرژی خورشید دریافت می‌شود.

۴) شکل «ب» درست است؛ زیرا روزانه در مناطق معتدله ۴۰۰ کالری و در مناطق استوایی حدود ۸۰۰ کالری در سانتی‌متر مربع، انرژی خورشید دریافت می‌شود.

۹۶- کدام عبارت دربارهٔ تمدن‌های قدیمی درست است؟

۱) قطعاً هر جا که تمدنی شکل گرفته کسانی هم بوده‌اند که دربارهٔ مسائل فلسفی اندیشیده و سخن گفته‌اند.

۲) قطعاً همهٔ حکیمانِ وارسته در دورهٔ ایرانِ باستان، پیش از دورهٔ فیلسوفانِ یونانِ باستان می‌زیسته‌اند.

۳) می‌توانیم بر اساس آثارِ به‌جامانده، گزارشی دقیق از دورترین اندیشه‌های فلسفی ارائه کنیم.

۴) همهٔ دستاوردهای تمدن‌های جدیدتر، همان دستاوردهای تمدن‌های قدیمی‌تر بوده است.

۹۷- کدام گزینه بهترین پاسخ به این تعارض است که اگر نمی‌توان برای فلسفه آغازِ مکانی و زمانی مشخص کرد، پس چرا یونان مهد تفکر فلسفی است؟

۱) فیلسوفانِ بزرگی چون سقراط و افلاطون در آنجا ظهور پیدا کرده بودند.

۲) نخستین مجموعه‌ها یا قطعه‌هایی با موضوع فلسفی از آنجا به یادگار مانده است.

۳) در آنجا بود که بشر برای نخستین بار به مسائل بنیادین و اساسی دربارهٔ هستی پرداخت.

۴) تفسیر جهان با روش عقلانی در آنجا رایج شد و نخستین نوشته‌ها با روش فلسفی از آنجا به یادگار مانده است.

۹۸- دربارهٔ تالس می‌توان گفت .....

۱) از او نوشته‌ای باقی نمانده است؛ بنابراین نمی‌توان به تفکراتِ نظام‌مند وی پی برد.

۲) او برخلاف سایر اندیشمندان هم‌عصرِ خود؛ به دنبال یافتنِ مبدأ تغییرات و دگرگونی‌ها بود.

۳) مورخانِ فلسفه وی را نخستین اندیشمند یونانی می‌دانند که به مسائل اساسی و بنیادین پرداخته است.

۴) به علت تشابه بین حالات و اشکال گوناگون آب با دگرگونی‌های موجود در طبیعت، آب را عنصر اولیهٔ جهان می‌دانست.

۹۹- کدام گزینه دربارهٔ فیثاغورس و پیروانش درست است؟

۱) دستگاه فلسفی آن‌ها نوعی دانشِ ریاضیات محسوب می‌شود.

۲) طبقِ دیدگاهِ آنان، تمامی موجودات از اصول اعداد و ریاضی پیروی می‌کنند.

۳) دستگاهِ فلسفی وی، تماماً متکی بر ریاضیات بوده و خودِ وی بنیان‌گذار ریاضی و هندسه است.

۴) قواعد ریاضی را دربارهٔ تمامی موجودات صادق می‌دانستند؛ زیرا موجودات را سازندهٔ اصول اعداد معرفی می‌کردند.

۱۰۰- زیربنای گزارهٔ فلسفی زیر ممکن است از کدام متفکر الهام گرفته شده باشد؟

«حرکتِ تکاملی اشیاء، بر اساسِ عبور از ضدی به ضدِ دیگر و سپس سازش و وحدت و ترکیبِ دو ضد در مرحلهٔ دیگر است.»

۱) پارمنیدس ۲) تالس ۳) هراکلیتوس ۴) فیثاغورس

۱۰۱- کدام گزینه را نمی‌توان به پارمنیدس نسبت داد؟

۱) مطابق با معرفت‌شناسیِ وی، حواس بدون فایده محسوب نمی‌شود.

۲) اینکه در جهان، تغییر و شدن راه ندارد، در نتیجهٔ ثابت بودنِ وجود است.

۳) برای اثباتِ بی‌حرکت بودنِ جهان، استدلال عقلی در سخنان او فاقد کارایی مشخص است.

۴) از نظرِ پارمنیدس، پذیرشِ نیستی و عدم در جهانِ هستی، به‌منزلهٔ سخنی تناقض‌آمیز محسوب می‌شود.

۱۰۲- سه دیدگاهِ زیر راجع به عوالم معقول و محسوس به ترتیب با دیدگاه کدام فیلسوفان تناسب دارد؟

- افراد عالم حقیقی، هر کدامشان کامل‌اند و نقصان در آن‌ها راه ندارد.

- آن چیزی که در عالم حقیقی وجود دارد، ثبات یا سکون دارد.

- موجودات عالم همگی در حال تغییر هستند.

۱) پارمنیدس ـ هراکلیتوس ـ تالس
۲) پارمنیدس ـ پارمنیدس ـ هراکلیتوس
۳) پارمنیدس ـ پارمنیدس ـ فیثاغورس
۴) هراکلیتوس ـ پارمنیدس ـ هراکلیتوس

۱۰۳- سیر علّی و معلولی در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟

۱) تشویش و نگرانی مردم و پراکندگی بذر بی‌اعتمادی نسبت به دانش و اندیشه ← آراء و نظرات گوناگون و غالباً متضاد اندیشمندان ← ظهور دانشمندانی که منادی بی‌اعتباری دانش و اندیشه شدند.

۲) آراء و نظرات گوناگون و غالباً متضاد اندیشمندان ← ظهور دانشمندانی که منادی بی‌اعتباری دانش و اندیشه شدند ← تشویش و نگرانی مردم و پراکندگی بذر بی‌اعتمادی نسبت به دانش و اندیشه

۳) تشویش و نگرانی مردم و پراکندگی بذر بی‌اعتمادی نسبت به دانش و اندیشه ← ظهور دانشمندانی که منادی بی‌اعتباری دانش و اندیشه شدند ← آراء و نظرات گوناگون و غالباً متضاد اندیشمندان

۴) آراء و نظرات گوناگون و غالباً متضاد اندیشمندان ← تشویش و نگرانی مردم و پراکندگی بذر بی‌اعتمادی نسبت به دانش و اندیشه ← ظهور اندیشمندانی که منادی بی‌اعتباری دانش و اندیشه شدند.

۱۰۴- در کدام گزینه عبارت نادرستی در مورد شخصیت سقراط آمده است؟

۱) پیوسته دربارهٔ مسائل روزمرهٔ زندگی می‌اندیشید و با مردم شهر سخن می‌گفت.

۲) هر روز در شهر راه می‌رفت و نزد قشرهای مختلفی می‌رفت و با آنان سخن می‌گفت.

۳) سقراط را همهٔ مردم شهر می‌شناختند و سخنان شیرین و پرمعنای او بر سر زبان‌ها بود.

۴) اخلاق و منش جذابی داشت و سخنان واقعاً ساده و به‌ظاهر عمیقِ او، ژرفای خاصی داشت.

۱۰۵- چگونه می‌توانیم به نقش حقیقی فلسفه در زندگی سقراط پی ببریم؟

۱) با مطالعه آثار مکتوب او که شامل گفت‌وگوهای فلسفی با شاگردانش است.

۲) با بررسی گزارش مورخان یونانی از روند دادرسی و مرگ سقراط در دادگاه آتن.

۳) با تأمل در گفت‌وگوهای او که افلاطون از زندگی و اندیشه‌هایش بازتاب داده است.

۴) با تحلیل دیدگاه‌های سقراط درباره‌ی شناخت، اخلاق و فضیلت در قیاس با سوفیست‌ها.

۱۰۶- چند مورد از عبارات زیر نادرست است؟

الف ـ هیچ‌یک از آثار مکتوب سقراط، به‌جای نمانده است.

ب ـ می‌توان گفت روش سوفسطائیان در تاریخ فلسفه مؤثر بوده است.

ج ـ از نظر سقراط، پیشرفت جامعه در گرو گسترش فضیلت در آن جامعه است.

د ـ سوفسطائیان شناخت‌های گذشتگان را به علت عدم تطابق با واقعیت واحد رد می‌کردند.

۱) ۴ ۲) ۳ ۳) ۲ ۴) ۱

۱۰۷- کدام گزینه در مورد روش سقراطی نادرست است؟

۱) نمی‌توان نقش و تأثیر فرد پرسش‌گر را در آن انکار کرد.

۲) با پرسش آغاز می‌شود؛ اما پایان آن همراه با پرسش نیست.

۳) در این روش، حقیقت از زبان پرسش‌گر به مخاطب گفته نمی‌شود.

۴) در این گفت‌وگو، حقیقت به‌صورت مستقیم به مخاطب آموزش داده می‌شود.

۱۰۸- کدام عبارت می‌تواند نمونه‌ای واقعی از روشِ سقراطی در طرح مباحث فلسفی باشد؟

۱) معلمی در کلاس به دانش‌آموز می‌گوید: «عدالت برابری است»، سپس دانش‌آموز از خودِ او سؤالی می‌پرسد که معلم را به جوابِ جدیدی می‌رساند.

۲) فیلسوفی به مردی در بازار می‌گوید: «شجاعت یعنی چه؟» وقتی پاسخ می‌شنود، سؤال دیگری می‌پرسد تا او را به حقیقت عمیقی برساند.

۳) پزشکی برای تشخیصِ بیماری، از بیماری که بستری شده می‌پرسد: «تب دارید؟ سرفه دارید؟» تا خود بیمار به نتیجهٔ تشخیصِ بیماری برسد.

۴) خطیبی، درِ روز عاشوری حسینی، سخنرانی کاملی درباره‌ی فضیلت و ویژگی‌های امام حسین (ع) می‌کند و تمام جنبه‌های زندگی ایشان را توضیح می‌دهد.

۱۰۹- در کدام گزینه علت و معلول به‌درستی آمده است؟

۱) عدم نوشتن هیچ اثر مکتوبی از سقراط (معلول) ← فاصله گرفتن جامعهٔ آتن از حقیقت و اخلاق (علت)

۲) هم‌نشینی با تهی‌دستان و هم با توانگران (معلول) ← آشکار کردن جهالت افراد ثروتمند و سفسطه‌گر (علت)

۳) گشت‌وگذار در شهر (معلول) ← متقاعد کردن جوانان و بزرگسالان به ترجیح کمال نفس بر امور دنیوی (علت)

۴) تبدیل شدن به چهره‌ای بحث‌برانگیز (معلول) ← سؤال کردن مردم از سقراط و گوش دادن به سخنان سقراط (علت)

۱۱۰- رسالت الهی سقراط چیست؟

۱) با تهی‌دستان و با توانگران هم‌نشینی کند تا از او بپرسند و به سخنانش گوش فرا دهند.

۲) یادآوری اینکه ثروت فضیلت نمی‌آورد؛ بلکه از فضیلت است که ثروت به‌دست می‌آید.

۳) آموختن به مردم یونان که هر چیزی را در زندگی مورد پرسش و سؤال قرار دهند.

۴) آشکار کردن جهلِ مدعیان دانایی و آموختن حقیقت به آنان با روش سقراطی.

بودجه‌بندی دروس آزمون بعد...

تاریخ برگزاری: ۲۵ دی‌ماه

ریاضی و آمار ۲

آشنایی با منطق و استدلال ریاضی / تابع
استدلال ریاضی، توابع ثابت، چندضابطه‌ای و همانی
(تا پایان «تابع چندضابطه ای»)
صفحهٔ ۱۶ تا ۲۹

علوم و فنون ادبی ۲

سبک عراقی / پایه‌های آوایی همسان (۱) / مجاز
صفحهٔ ۳۶ تا ۵۴

جامعه‌شناسی ۲

فرهنگ معاصر غرب و نظام نوین جهانی
باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب، چگونگی تکوین فرهنگ معاصر غرب، جامعهٔ جهانی، تحولات نظام جهانی
(تا پایان «تحولات اقتصادی-سیاسی»)
صفحهٔ ۳۵ تا ۶۶

روان‌شناسی

روان‌شناسی رشد (از ابتدای «دورهٔ نوجوانی» تا پایان درس)
احساس، توجه، ادراک
حافظه و علل فراموشی (تا پایان «انواع حافظه»)
صفحهٔ ۵۲ تا ۹۸

عربی، زبان قرآن ۲

صناعة التّلميع فی الأدب الفارسی
عجائب المخلوقات
قواعد و تمارین درس ۲، درس ۳
(تا پایان اِعلَموا)
صفحهٔ ۲۱ تا ۳۹

تاریخ ۲

ظهور اسلام، حرکتی تازه در تاریخ بشر
تثبیت و گسترش اسلام در دوران خلفای نخستین، امویان بر مسند قدرت، جهان اسلام در عصر خلافت عباسی
صفحهٔ ۴۲ تا ۷۸

جغرافیا ۲

نواحی طبیعی / نواحی انسانی
ناهمواری‌ها و اشکال زمین، نواحی زیستی، نواحی فرهنگی
(تا پایان «تنوع زبانی»)
صفحهٔ ۳۷ تا ۷۳

فلسفه

فلسفه و ابعاد آن
آغاز تاریخی فلسفه
زندگی بر اساس اندیشه
معرفت و شناخت
امکان شناخت
(تا ابتدای «چیستی معرفت»)
صفحهٔ ۲۸ تا ۴۶

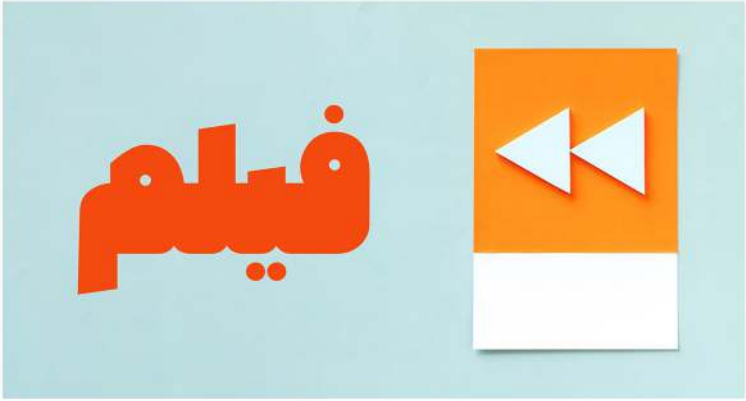

www.
arefonline.ir

مرکز مشاوره عارف

مرکز مشاوره عارف

گروه آزمایشی علوم انسانی

آزمون ماز | پایهٔ یازدهم

Maze Educational Group

دفترچه پاسخ

پنجشنبه ۲۷ آذر ماه ۱۴۰۴

تسلط بر نیم‌سال اول

ویژهٔ دانش‌آموزان پایهٔ یازدهم

- پاسخنامه سریع؛ برای بررسی فوری بعد از آزمون
- تحلیل تمام گزینه‌های هر سؤال؛ برای بررسی سؤالاتی که پاسخ نادرست داده‌اید
- نکات و درسنامه‌های آموزشی؛ برای یادگیری کامل مباحث هر سؤال
- مشاورهٔ تستی؛ برای یادگیری انواع روش‌های حل تست
- استراتژی آزمون؛ برای یادگیری مدیریت زمان و مدیریت جلسهٔ آزمون

حق چاپ و تکثیر سؤالات به هر روش (الکترونیکی و...) پس از برگزاری آزمون برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی تنها با مجوز «گروه ماز» مجاز می‌باشد و با متخلفین برابر مقررات رفتار می‌شود.

درس	مسئول درس	طراحان	ویراستاران
ریاضی	محمد نوربخش	محمد نوربخش ـ حمیدرضا سجودی مهران جعفری	ریحانه تک ـ نرجس تیمناک داوودبوالحسنی
زبان و ادبیات فارسی	حسن وسکری	علیرضا بدیع ـ عماد فیض آبادی اسماعیل رضوی ـ محمد زنوزی ـ مهرداد مشایخی فاطمه عباسی ـ حسن وسکری	فاطمه عباسی ـ فاطمه حمیدی امیرحسین جوادی امیرحسین اذانی
علوم اجتماعی	الهام میرزایی	الهام میرزایی ـ فروغ تیموریان	محمدحسین هاشمی آزاده میرزایی ـ امیرحسین اذانی
روان‌شناسی	الهه همایون‌زاده	الهه همایون‌زاده ـ نیوشا حسنی	احسان کلاته ـ امیرحسین اذانی امیر نوری پور
زبان عربی	هاله کریمی	کیارش پورمهدی ـ ولی برجی ـ هاله کریمی	مریم آقایاری ـ سمیه جغتایی امیرحسین اذانی
تاریخ	علیرضا کاهیدوند	علیرضا کاهیدوند ـ محمدمهدی یعقوبی	کیان کیانی‌دوست سارا خداوردیان امیرحسین اذانی
جغرافیا	آزاده میرزایی	آزاده میرزایی ـ علیرضا کاهیدوند	زهرا فروغی ـ کیان کیانی‌دوست امیرحسین اذانی
فلسفه	امیرمحمد نصیری	امیرمحمد نصیری ـ مهشید رستمی یاور شهرتی	فاطمه‌نیک‌محتشم مهدی مرادی ـ امیرحسین اذانی

تیم اجرایی و تولید آزمون

مرضیه بنیانی — یگانه پورابراهیم — آتنا عبدالرحیم‌زاده

سرپرست آزمون: فائزه زارع

یک تیم با بیش از ۵۰۰ نفر در حال کار هستن تا ازمون‌های ماز با حداکثر کیفیت حاضر بشن و به شما کمک کنن و مسیر موفقیت رو براتون ساده‌تر کنن. همیشه از نظرات و کامنت‌های خوب‌تون انرژی می‌گیریم. مرسی که همراهمون هستین.

راستی! حتماً در نظرسنجی آزمون شرکت کنین و نظرات و پیشنهادات‌تون رو برامون بنویسین.

دکتر رسول خنجری

آموزش استراتژی آزمون و مدیریت جلسه کنکور- قسمت ۱۳

چگونه مرور کنیم؟ سه‌مرحله‌ای تا حفظ پایدار

در مقاله‌های قبل گفتیم که «مرور» یک کار اضافه و حاشیه‌ای نیست؛ خودش بخش اصلیِ یادگیریه. خیلی از غلط‌های ما توی آزمون، مربوط به سؤال‌هایی‌ان که قبلاً بلد بودیم اما از ذهنمون سر خوردن و فراموش شدن؛ یعنی فهم اتفاق افتاده، اما ذخیره‌سازی کامل نشده. همینجاست که مرور درست وارد بازی می‌شه: هم کاری می‌کنه زحمتی که برای مطالعه کشیدی واقعاً ثبت بشه، هم باعث می‌شه عملکردت توی آزمون دقیقاً همون چیزی باشه که خوندی، نه کمتر.

یادداشت‌برداری؛ مهم‌ترین ابزار مرور

یادداشت‌ها چکیده‌ای از چیزهایی هستن که برات سخت، فرّار یا پرتکرار بودن.

چرا این قدر مؤثرن؟

- چون وقتی با «زبان خودت» می‌نویسی، همون نظم ذهنی رو منتقل می‌کنی که باهاش یاد گرفتی.
- مرورش سریع‌تره: چشم تو نوشته‌های خودتو خیلی راحت‌تر می‌خونه.
- و مهم‌تر از همه: ۵ دقیقه مرور یادداشت‌ها = ۱۵ دقیقه مرور جزوه یا کتاب.

یادداشت درواقع دفترچه نیست؛ «نسخهٔ فشردهٔ فهم تو» هست.

همون چیزیه که مرور رو از یک کار سخت تبدیل می‌کنه به یک کار دقیق و سریع.

پادکست‌های شخصی؛ مرور بدون نشستن پشت میز

یک روش مدرن و کم‌هزینه برای مرور اینه که از یادداشت‌هات فایل صوتی بسازی.

چرا خوبه؟

- مجبوری دوباره سازمان‌دهی کنی

چون مجبور می‌شی نکات رو مرتب، کوتاه و قابل‌فهم بگی؛ همین باعث میشه بفهمی کدوم بخش‌ها رو هنوز خوب یاد نگرفتی.

- مرورت آزاد از میز و کتاب میشه

روی مبل، توی راه، قبل خواب، موقع خستگی... فقط هدفون بذار و بگذار صدای خودت نکات رو برات بازسازی کنه.

اینجوری ساعت مطالعه‌ات بی‌دردسر زیاد میشه.

چند نکته ریز ولی مهم:

صدای واضح، جمله‌های کوتاه، مکث‌های کوچک، مثال‌های ساده، فایل‌های ۱۰-۱۵ دقیقه‌ای، و یک جمع‌بندی یک‌دقیقه‌ای در آخر.

لازم نیست حرفه‌ای باشه فقط نسخهٔ شنیداری فهم تو باشه.

کی به کی مرور کنیم؟

مرور «هر وقت حسش بود» نیست؛ مغز زمان‌بندی خودش رو داره.

- مرور اول: همون روز مطالعه (مهم‌ترین مرور)

اگر امروز ۹۰ دقیقه درس خوندی، فقط ۵-۱۰ دقیقه مرور شبانه جلوی فراموش شدن نصفش رو می‌گیره.

- مرور دوم: هفتهٔ بعد (تثبیت دوباره)

این همون لحظه‌ایه که مغز بخش زیادی از مطلب رو رها می‌کنه و اگه برنگردی، دوباره‌خوانی لازم میشه.

مرورهای بلندمدت:

با برنامه راهبردی آزمون انجام میشن؛

خودشون به‌موقع تو رو برمی‌گردونن سراغ مطالب تا تثبیت طولانی‌مدت شکل بگیره.

مرور یعنی اینکه قبل از اینکه مغز مطلب رو پرت کنه بیرون، دوباره جهش یادآوری کنی که «این مهمه، نگهش دار!»

جمع‌بندی: چرخهٔ سه‌تایی مرور

یک مرور مؤثر یعنی سه اجزا کنار هم:

۱) می‌نویسی ← فهم عمیق
۲) ضبط می‌کنی ← مرور راحت و سریع
۳) زمان‌بندی می‌کنی ← ماندگاری واقعی

اگر همین سه بخش رو نگه داری، هیچ مبحثی هدر نمیره و یادگیریت از «مطالعه‌های فصلی و فرّار» تبدیل میشه به «دانش همراه و پایدار»؛ همونی که روز آزمون لازم داری.

راهنمای پاسخنامه آزمون ها

زمان پاسخگویی:
سریع (زیر ۱ دقیقه) | استاندارد (۱-۲ دقیقه) | زمان‌بر (بیشتر از ۲ دقیقه).

پاسخ: گزینهٔ ۳ (متوسط ـ خط به خط ـ سریع ـ صفحه ۱۶ ـ ۱۱۰۱)

سطح سؤال:
آسان (اعتمادبه‌نفس) | متوسط (محک جدی) | دشوار (چالش رشد).

هشتگ سوال:
شماره درس + شماره پایه
دسته‌بندی راحت‌تر سؤالات

سبک سؤال:
خط به خط (متن کتاب) | ترکیبی (چند مبحث) | محاسباتی (فرمول و دقت) | مفهومی (درک عمیق).

شماره صفحه:
منبع اصلی رو راحت پیدا کنید.

یادتون باشه:

- ✓ هر سؤال یک فرصت یادگیریه، نه یک مانع.
- ✓ پاسخ‌نامه فقط جواب نیست؛ یک کارگاه آموزشی کامله.
- ✓ با هر آزمون و مرور این پاسخ‌نامه، یک پله بالاتر می‌رید و یک قدم به رؤیاتون نزدیک‌تر می‌شید.
- ✓ موفقیت فقط برای کسایی‌ه که با برنامه و انگیزه حرکت می‌کنن. شما همون آدمید.

بودجه‌بندی این آزمون

آشنایی با منطق و استدلال ریاضی: استدلال ریاضی / **تابع:** توابع ثابت، چندضابطه‌ای و همانی (تا پایان «تابع ثابت») / **صفحه‌های ۱۶ تا ۲۹**

سهم در کنکور

مباحث فصل اول و دوم یازدهم این آزمون، مجموعاً ۲ تست از ۲۰ تست کنکور را پوشش داده‌اند.

برای دیدن پاسخ‌نامه ویدئویی آزمون QR Code بالا را اسکن کنید یا روی لینک زیر بزنید!

پاسخ‌نامه ویدئویی آزمون

۱- عکس نقیض گزارهٔ «اگر $\frac{1}{2}$ گویا باشد، آن‌گاه ۲ زوج نیست» کدام است؟

۱) ($\frac{1}{2}$ گویا است) $\Rightarrow$ (اگر ۲ فرد باشد)

۲) ($\frac{1}{2}$ گنگ است) $\Rightarrow$ (اگر ۲ زوج باشد)

۳) (۲ فرد است) $\Rightarrow$ (اگر $\frac{1}{2}$ گویا نباشد)

۴) (۲ زوج است) $\Rightarrow$ (اگر $\frac{1}{2}$ گنگ باشد)

پاسخ: گزینهٔ ۲ — (آسان ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۱۶ ـ ۱۱۰۱)

بررسی سریع:

برای یافتن عکس نقیض، کافی است جای دو طرف گزاره شرطی را عوض کرده و سپس هر دو را نقیض (منفی) کنید: «اگر ۲ زوج باشد، آنگاه $\frac{1}{2}$ گنگ است.»

کافی است ثابت کنیم عکس نقیض گزارهٔ $p \Rightarrow q$، یعنی گزارهٔ $\sim q \Rightarrow \sim p$ درست است.

$$\underbrace{\text{اگر } \frac{1}{2} \text{ گویا باشد}}_{p} \Rightarrow \underbrace{\text{۲ زوج نیست}}_{q} \xrightarrow{\text{عکس نقیض}} \underbrace{\text{اگر ۲ زوج باشد}}_{\sim q} \Rightarrow \underbrace{\frac{1}{2} \text{ گنگ است (گویا نیست)}}_{\sim p}$$

نکته

دو گزارهٔ شرطی $p \Rightarrow q$ و $\sim q \Rightarrow \sim p$ هم‌ارزند. به عبارت دیگر اگر بخواهیم ثابت کنیم گزارهٔ شرطی $p \Rightarrow q$ درست است، به جای آن می‌توان ثابت کرد $\sim q \Rightarrow \sim p$ درست است.

نقیض گزارهٔ «p» را به‌صورت «$\sim p$» نمایش می‌دهیم و به‌صورت «نقیض p» یا «چنین نیست که p» خوانده می‌شود. برای ساخت نقیض یک گزاره کافی است فعل آن را نفی کنیم، در جدول زیر نقیض‌ها معرفی شده‌اند:

دارد	است	باشد	$\in$ عضو بودن	$>$ بزرگ‌تر	$<$ کوچک‌تر	$\subseteq$ زیرمجموعه بودن	منفی بودن	مثبت بودن	گزاره
ندارد	نیست	نباشد	$\notin$ عضو نبودن	$\leq$ کوچک‌تر یا مساوی	$\geq$ بزرگ‌تر یا مساوی	$\not\subseteq$ زیرمجموعه نبودن	منفی نبودن یا مثبت و صفر بودن	مثبت نبودن یا منفی و صفر بودن	نقیض گزاره

۲- به جای اثبات گزارهٔ «اگر n^2 زوج باشد، آن‌گاه $n+1$ فرد است» کدام گزاره را می‌توان ثابت نمود؟ (با فرض $n \in Z$)

۱) اگر n زوج باشد، آن‌گاه n^2+1 فرد است.

۲) اگر n^2 فرد باشد، آن‌گاه $n+1$ زوج است.

۳) اگر $n+1$ زوج باشد، آن‌گاه n^2 فرد است.

۴) اگر $n+1$ فرد باشد، آن‌گاه n^2 زوج است.

پاسخ: گزینهٔ ۳ — (آسان ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۱۶ ـ ۱۱۰۱)

بررسی سریع:

برای اثبات این حکم، از **عکس نقیض** آن استفاده می‌کنیم؛ یعنی جای دو طرف گزاره را عوض کرده و هر دو را نقیض (منفی) می‌کنیم: «اگر $n+1$ زوج باشد، آنگاه n^2 فرد است.»

برای اثبات حکم $p \Rightarrow q$، باید ثابت کنیم عکس نقیضش یعنی گزارهٔ شرطی $\sim q \Rightarrow \sim p$ درست است.

$$\underbrace{\text{اگر } n^2 \text{ زوج باشد}}_{p} \Rightarrow \underbrace{n+1 \text{ فرد است}}_{q} \xrightarrow{\text{عکس نقیض}} \underbrace{\text{اگر } n+1 \text{ زوج باشد}}_{\sim q} \Rightarrow \underbrace{n^2 \text{ فرد است}}_{\sim p}$$

نکته

اگر بخواهیم از درستی گزارهٔ p به گزارهٔ q برسیم و مسیر اثبات دشوار باشد، می‌توان به جای این کار از عکس نقیض گزارهٔ $p \Rightarrow q$، یعنی $\sim q \Rightarrow \sim p$ استفاده کنیم.

۳- می‌خواهیم از رابطهٔ $x=\frac{x+2y}{z+y}$ (با شرط $x \neq 2$)، مقدار y را بر حسب سایر متغیرها به‌دست آوریم، در چه مرحله‌ای از محاسبات زیر اشتباه رخ داده است؟

$$x=\frac{x+2y}{z+y} \xrightarrow[\text{طرفین وسطین}]{\text{مرحله اول}} xz+xy=x+2y \xrightarrow[\text{آوردن y‌ها به چپ}]{\text{مرحله دوم}} xy-2y=x-xz$$

$$\xrightarrow[\text{فاکتورگیری از دو طرف}]{\text{مرحله سوم}} y(x-2)=x(1-z) \xrightarrow[\text{تقسیم طرفین بر } x-2]{\text{مرحله چهارم}} y=\frac{x(1-z)}{x-2} \rightarrow y=\frac{x(1-z)}{x-2}$$

$$\xrightarrow[\text{ساده کردن x از صورت و مخرج}]{\text{مرحله پنجم}} y=\frac{1-z}{-2}$$

۱) مرحلهٔ اول ۲) مرحلهٔ دوم ۳) مرحلهٔ چهارم ۴) مرحلهٔ پنجم

پاسخ: گزینهٔ ۴ (متوسط ـ محاسباتی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۱۷ ـ ۱۱۰۱)

بررسی سریع:

اشتباه در **مرحله پنجم** رخ داده است؛ زیرا x در مخرج، بخشی از عبارت $x-2$ است و نمی‌توان آن را به تنهایی با x صورت که یک عامل ضربی است، ساده کرد.

در ساده کردن عبارت گویای $x=\frac{x+2y}{z+y}$، خطا در مرحلهٔ پنجم رخ داده است؛ زیرا در عبارت $y=\frac{x(1-z)}{x-2}$، نمی‌توان xها را از صورت و مخرج حذف کرد. در صورتی می‌توان ساده نمود که مخرج کسر به‌صورت عامل ضرب باشد، مثل:

$$y=\frac{\cancel{x}(1-z)}{2\cancel{x}}=\frac{1-z}{2}$$

ضمناً در مرحلهٔ چهارم، اگر شرط $x \neq 2$ را در صورت تست نداده بود، تقسیم طرفین بر $x-2$ نیز اشتباه می‌شد، زیرا احتمال صفر شدن مخرج وجود داشت. ولی با شرط داده‌شده، عمل تقسیم طرفین بر $x-2$ و ساده کردن بلامانع است.

خطاهای رایج در محاسبات:

۱- ساده‌سازی وقتی در صورت علامت جمع و تفریق داریم. مثلاً:

$$\frac{\cancel{2x}-3y}{\cancel{2x}}=1-3y$$

۲- رادیکال‌های جمع و تفریق‌دار. مثلاً:

$$\sqrt{36+9}=\sqrt{36}+\sqrt{9}=6+3=9 \ \times$$
$$\sqrt{36+9}=\sqrt{45} \ \checkmark$$

۳- حذف کردن رادیکال با فرجهٔ زوج. مثلاً:

$$\sqrt{x^2}=x \ \times \qquad \sqrt{x^2}=|x| \ \checkmark$$

خطاهای رایج در معادلات:

۱- ساده کردن عبارت مجهول‌دار از طرفین. مثلاً:

$$\cancel{x}(x+2)=\cancel{x} \Rightarrow x+2=0 \ \times$$
$$x(x+2)=x \Rightarrow x(x+2)-x=0 \Rightarrow x(x+2-1)=0 \Rightarrow x(x+1)=0 \ \checkmark$$

۲- اگر $x^۲ = A$ بوده و A مثبت باشد، $x = \pm\sqrt{A}$ می‌باشد نه $x = \sqrt{A}$. مثلاً:

$x^۲ = ۲۵ \Rightarrow x = \sqrt{۲۵} \Rightarrow x = ۵$ ✗

$x = \pm\sqrt{۲۵} \Rightarrow x = \pm ۵$ ✓

۴- در مثلث قائم‌الزاویهٔ شکل زیر به اضلاع قائمهٔ a و b و وتر c، طول ضلع a را نصف و ضلع b را دو برابر می‌کنیم. در استدلالی که برای یافتن وتر مثلث جدید نوشته شده است، در کدام مرحله اشتباه رخ داده است و مقدار وتر در مثلث جدید کدام است؟

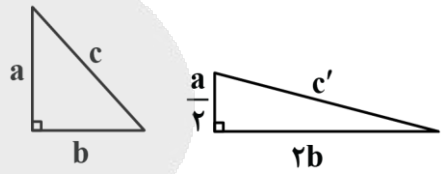

(۱) مرحلهٔ: $c^۲ = a^۲ + b^۲$

(۲) مرحلهٔ: $c'^۲ = (\frac{a}{۲})^۲ + (۲b)^۲$ جایگذاری و به توان رساندن

(۳) مرحلهٔ: $c'^۲ = \frac{a^۲}{۴} + ۴b^۲ \xrightarrow{\text{فاکتورگیری}} ۴(a^۲ + b^۲) = c'^۲$

(۴) مرحلهٔ: $c'^۲ = ۴c^۲ \xrightarrow{\text{جذر گرفتن}} c' = ۲c$

۱) مرحلهٔ ۱، $c' = \frac{a}{۲} + ۲b$

۲) مرحلهٔ ۲، $c' = \frac{a}{۲} + ۲b$

۳) مرحلهٔ ۳، $c' = \sqrt{\frac{a^۲}{۴} + ۴b^۲}$

۴) مرحلهٔ ۴، $c' = \sqrt{\frac{a^۲}{۴} + ۴b^۲}$

پاسخ: گزینهٔ ۳ **(متوسط ـ محاسباتی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۱۸ ـ ۱۱۰۱)**

بررسی سریع:

با توجه به گزینه‌ها می‌فهمیم، عدد مرحله در تمام گزینه‌ها متفاوت است. پس فقط کافیست مرحلهٔ خطا را پیدا کنیم. در مرحلهٔ سوم فقط زمانی می‌توانیم از ۴ فاکتور بگیریم که در هر دو جمله، ضریب ۴ داشته باشیم اما ۴ در مخرج $a^۲$ و ضریب $b^۲$ است. پس فاکتورگیری مرحلهٔ ۳ اشتباه است.

در مثلث قائم‌الزاویهٔ جدید به اضلاع قائمهٔ a' و b' و وتر c' داریم (طبق تست):

$$a' = \frac{a}{۲} \ , \ b' = ۲b \ , \ c' = a'^۲ + b'^۲$$

$$c'^۲ = (\frac{a}{۲})^۲ + (۲b)^۲ \xrightarrow{\text{به توان رساندن}} c'^۲ = \frac{a^۲}{۴} + ۴b^۲ \Rightarrow$$ فاکتورگیری از عدد ۴ اشتباه است

پس در مرحلهٔ سوم عمل فاکتورگیری نباید انجام گیرد.

حال برای تعیین مقدار وتر مثلث جدید خواهیم داشت:

$$c'^۲ = \frac{a^۲}{۴} + ۴b^۲ \xrightarrow{\text{جذر می‌گیریم}} c' = \sqrt{\frac{a^۲}{۴} + ۴b^۲}$$

بنابراین گزینهٔ ۳ درست است.

۵- در چه تعداد از موارد زیر، خطای محاسباتی رخ داده است؟

۱) $\frac{a}{ac}=c$ (با شرط $a\neq ۰$)

۲) $\frac{۱}{x}-\frac{x-۱}{x}=\frac{۱-x-۱}{x}=-۱$

۳) $-۲x<۶ \xrightarrow{\text{تقسیم طرفین بر } -۲} x>-۳$

۴) $-|-۲|=-۲$

۵) $\frac{۴\sqrt{۳}}{\sqrt{۳}+۱}=۴$

۱) ۱ ۲) ۲ ۳) ۳ ۴) ۴

پاسخ: گزینهٔ ۳ (دشوار ـ ترکیبی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۱۶ تا ۱۸ ـ ۱۱۰۱)

بررسی سریع:

موارد ۱، ۲ و ۵ اشتباهند و شکل درست آن‌ها به‌صورت زیر است:

$\frac{a}{ac}=\frac{۱}{c}$, $\frac{۱}{x}-\frac{x-۱}{x}=\frac{۱-x+۱}{x}=\frac{۲-x}{x}$, $\frac{۴\sqrt{۳}}{\sqrt{۳}+۱}=$ این عبارت ساده نمی‌شود چون در مخرج علامت «+» داریم.

فقط موارد ۳ و ۴ درست محاسبه شده است.

و امّا بررسی درستی و نادرستی موارد فوق:

۱) نادرست: $\frac{a}{ac}=c \xrightarrow{\text{صحیح آن}} \frac{a}{ac}=\frac{۱}{c}$ (با شرط $a\neq ۰$)

۲) نادرست: $\frac{۱}{x}-\frac{x-۱}{x}=\frac{۱-x-۱}{x}=-۱ \xrightarrow{\text{صحیح آن}} \frac{۱}{x}-\frac{x-۱}{x}=\frac{۱-x+۱}{x}=\frac{۲-x}{x}$

۳) درست: $-۲x<۶ \xrightarrow[\text{در عددی منفی جهت عوض می‌شود}]{\text{از تقسیم یا ضرب طرفین نامعادله}} x>-۳$

۴) درست: $-|-۲|=-(+۲)=-۲$

۵) نادرست: $\frac{۴\sqrt{۳}}{\sqrt{۳}+۱}=۴ \rightarrow$ مثال: $\frac{۴\sqrt{۳}}{\sqrt{۳}}=۴$ ساده کردن وقتی امکان‌پذیر است که مخرج به صورت جمع نباشد

بنابراین در سه مورد خطای محاسباتی رخ داده و گزینهٔ ۳ درست است.

۶- کدام مورد زیر بیانگر یک تابع است؟

۱) $f=\{(۱,۴),(۲,۵),(۱,۴),(۲,۱)\}$

۲)

x	۱	-۱	۱	۰
y	۱	-۱	۱	۱

۳)

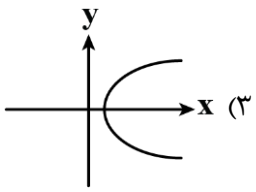

۴)

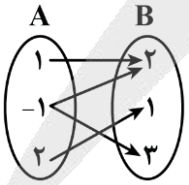

پاسخ: گزینهٔ ۲ (آسان ـ مفهومی ـ سریع ـ صفحهٔ ۲۰ تا ۲۲ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:

فقط **گزینه ۲** یک تابع است، زیرا در آن به هیچ مؤلفه اول یکسانی، دو مؤلفه دوم متفاوت نسبت داده نشده است، در حالی که سایر گزینه‌ها این شرط اساسی تابع بودن را نقض می‌کنند.

بررسی گزینه‌ها:

۱) تابع نیست؛ زیرا در زوج‌های مرتب (۲,۱) و (۲,۵) فقط مؤلفه‌های اول برابرند و مؤلفه‌های دوم برابر نیستند.

۲) تابع است؛ زیرا دو مؤلفه اول برابر با ۱ دارد که مؤلفه‌های دوم آنها نیز با هم برابرند.

۳) تابع نیست؛ زیرا خطی موازی محور yها می‌توان رسم کرد که نمودار را در بیش از یک نقطه قطع می‌کند.

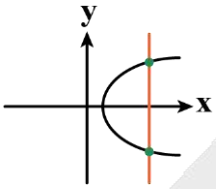

۴) تابع نیست؛ زیرا طبق تعریف نمودار پیکانی در صورتی تابع است که از هر عضو مجموعه اول دقیقاً یک پیکان خارج شود. در نمودار این گزینه، چون از عضو ۱- در مجموعهٔ A بیش از یک پیکان خارج شده؛ پس تابع نیست.

تعریف تابع

یک تابع از مجموعهٔ A به B، رابطه‌ای است که به ازای هر عضو از مجموعهٔ A، فقط یک عضو از مجموعهٔ B نسبت داده شود.

الف) 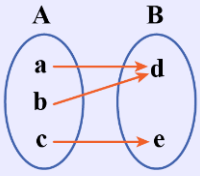

← تابع است، چون از هر عضو A دقیقاً یک پیکان خارج شده است.

ب) 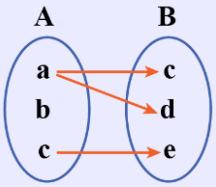

← تابع نیست، چون از عضو a دو پیکان خارج شده است.

پ) 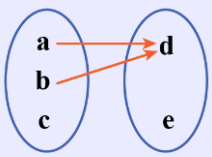

← تابع نیست، چون از عضو c هیچ پیکانی خارج نشده است.

نکته

مجموعه‌ای از زوج مرتب‌ها وقتی تابع می‌شود که هیچ دو زوج مرتبی نداشته باشیم که مؤلفهٔ اول آن‌ها یکسان و مؤلفهٔ دوم آن‌ها متفاوت باشد. اگر مؤلفه‌های اول برابر بودند برای تابع شدن باید مؤلفه‌های دوم را برابر قرار دهیم.

نکته

برای بررسی تابع بودن از روی نمودار باید بدانیم که اگر هر خطی موازی محور yها رسم کنیم، باید نمودار را فقط در یک نقطه قطع کند. اگر در بیش از یک نقطه قطع کند، تابع نیست.

۷- اگر رابطهٔ f یک تابع باشد، مقدار $a-b$ کدام است؟

$$f=\{(c,a-۱),(۴,۱),(a,b+۲),(c,۴),(۵,-۱)\}$$

۱) ۲ ۲) ۳ ۳) ۶ ۴) ۸

پاسخ: گزینهٔ ۴ (متوسط ـ محاسباتی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۲۰ تا ۲۲ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:

$$\left.\begin{array}{l}(c,a-۱),(c,۴)\Rightarrow a-۱=۴\Rightarrow a=۵\\(۵,b+۲),(۵,-۱)\Rightarrow b+۲=-۱\Rightarrow b=-۳\end{array}\right\}a-b=۵-(-۳)=۸$$

$$f=\{\underline{(c,a-۱)},(۴,۱),(a,b+۲),\underline{(c,۴)},(۵,-۱)\}$$

در دو زوج مرتب $(c,a-۱)$ و $(c,۴)$، چون مؤلفه‌های اول برابرند؛ پس با توجه به شرط تابع بودن، باید مؤلفه‌های دوم آنها نیز برابر باشد، یعنی:

$$\left.\begin{array}{l}(c,a-۱)\in f\\(c,۴)\in f\end{array}\right\}\Rightarrow a-۱=۴\Rightarrow a=۵$$

حال مقدار a را در تابع f قرار داده و خواهیم داشت:

$$\xrightarrow{a=۵} f=\{(c,۴),(۴,۱),(\underline{۵,b+۲}),(c,۴),(\underline{۵,-۱})\}$$

$$\left.\begin{array}{l}(۵,b+۲)\in f\\(۵,-۱)\in f\end{array}\right\}\xrightarrow{\text{شرط تابع بودن}} b+۲=-۱\Rightarrow b=-۳$$

$$\xrightarrow{\text{طبق تست}} a-b=۵-(-۳)=۵+۳=۸$$

نکته

اگر مؤلفه‌های اول دو زوج مرتب با هم برابر باشند، آن رابطه به شرطی تابع است که مؤلفه‌های دوم آن دو زوج مرتب نیز با هم برابر باشند.

۸- اگر $A=\{-۲,\sqrt{۲},۰\}$ و $\begin{cases}f:A\to B\\f(x)=۲x^۲-۴\end{cases}$ باشد، بُرد تابع f شامل چند عضو طبیعی است؟

۱) صفر ۲) ۱ ۳) ۲ ۴) ۳

پاسخ: گزینهٔ ۲ (متوسط ـ محاسباتی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۲۲ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:

با جای‌گذاری اعضای دامنه A در ضابطه‌ی تابع، برد $\{۴,۰,-۴\}$ به دست می‌آید که از بین این سه عدد، تنها یکی از آنها (عدد ۴) طبیعی است.

مجموعهٔ A همان دامنهٔ تابع است. با قرار دادن مقادیر آن به جای xهای تابع f، برد تابع به‌دست می‌آید.

$$y=۲x^۲-۴\Rightarrow\begin{cases}\xrightarrow{x=-۲} y=۲(-۲)^۲-۴=۸-۴=۴\in N\\\xrightarrow{x=\sqrt{۲}} y=۲(\sqrt{۲})^۲-۴=۲(۲)-۴=۴-۴=۰\notin N\\\xrightarrow{x=۰} y=۲(۰)^۲-۴=۰-۴=-۴\notin N\end{cases}$$

ملاحظه می‌شود که عضوهای برد تابع به‌صورت $R_f=\{۴,۰,-۴\}$ بوده که فقط یک عضو آن (یعنی ۴)، عددی طبیعی است.

نکته

برای نمایش تابع f از مجموعهٔ A به مجموعهٔ B می‌نویسیم: $\begin{cases}f:A\to B\\y=f(x)\end{cases}$، که $y=f(x)$ را ضابطهٔ تابع و A را دامنهٔ تابع f در نظر می‌گیریم.

۹- اگر $f=\{(-۱,b+۱),(b,۳),(-۱,۳),(a,-۱)\}$ یک تابع باشد و داشته باشیم $\frac{a-f(a)}{-۲bf(-۱)}=\frac{۱}{۲}$، مقدار a کدام است؟

۱) ۷- ۲) ۵- ۳) ۱ ۴) ۳

پاسخ: گزینهٔ ۱ (دشوار ـ محاسباتی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۲۰ تا ۲۲ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:

$$f=\{(-۱,b+۱),(b,۳),(-۱,۳),(a,-۱)\}$$

$$(-۱,b+۱),(-۱,۳)\Rightarrow b+۱=۳\Rightarrow b=۲\Rightarrow f=\{(۲,۳),(-۱,۳),(a,-۱)\}$$

$$\frac{a-f(a)}{-۲bf(-۱)}=\frac{۱}{۲}\Rightarrow\frac{a-(-۱)}{-۲(۲)(۳)}=\frac{a+۱}{-۱۲}=\frac{۱}{۲}\Rightarrow a=-۷$$

چون رابطهٔ f تابع است؛ بنابراین اگر در دو زوج مرتب، مؤلفه‌های اول برابر باشند، آن‌گاه مؤلفه‌های دوم هم برابرند، یعنی:

$$\left.\begin{array}{l}(-۱,b+۱)\in f\\(-۱,۳)\in f\end{array}\right\}\xrightarrow{\text{شرط تابع بودن}} b+۱=۳\Rightarrow b=۲$$

حال مقدار b را در تابع قرار داده و خواهیم داشت:

$$\xrightarrow{b=۲} f=\{(\underline{-۱,۳}),(۲,۳),(\underline{-۱,۳}),(a,-۱)\}\xrightarrow{\text{به عبارت دیگر}} f=\{(-۱,۳),(۲,۳),(a,-۱)\}$$

از طرفی:

$$\frac{a-f(a)}{-۲bf(-۱)}=\frac{۱}{۲}\Rightarrow\frac{a-(-۱)}{-۲(۲)(۳)}=\frac{۱}{۲}\Rightarrow\frac{a+۱}{-۱۲}=\frac{۱}{۲}\Rightarrow ۲a+۲=-۱۲\Rightarrow ۲a=-۱۴\Rightarrow a=-۷$$

۱۰- چه تعداد از موارد زیر، تابع ثابت را نشان می‌دهد؟

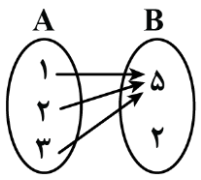

۱)

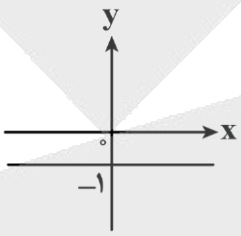

۲)

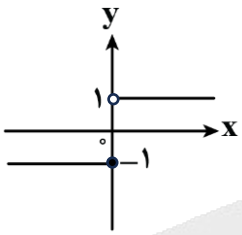

۳)

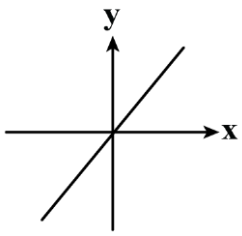

۴)

۱) ۱ ۲) ۲ ۳) ۳ ۴) ۴

پاسخ: گزینهٔ ۲ (آسان ـ مفهومی ـ سریع ـ صفحهٔ ۲۵ تا ۲۷ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:

موارد (۱ و ۲) تابع ثابت هستند؛ زیرا در تابع ثابت، یا همه‌ی ورودی‌ها به یک خروجی واحد می‌رسند (مورد ۱) و یا نمودار آن یک خط افقی است (نمودار ۲).

فقط گزینه‌های ۱ و ۲ تابع ثابت هستند.

بررسی گزینه‌ها:

۱) تابع ثابت است؛ چون به تمام xهای دامنه، عدد ۵ نسبت داده شده است.

۲) تابع ثابت است؛ زیرا تمام نقاط تشکیل‌دهندهٔ آن، روی خط افقی $(y=-۱)$ قرار دارند.

۳ و ۴ : تابع ثابت نیستند؛ زیرا همهٔ نقاط تشکیل‌دهندهٔ آنها روی یک خط افقی قرار ندارند.

تابع ثابت

تابعی است که بردش فقط یک عضو دارد. ضابطهٔ این تابع به‌صورت $f(x)=c$ است. نمودار تابع ثابت همیشه به‌صورت یک خط افقی است، یعنی به ازای هر x دلخواه، y هموار ثابت و یکسان است. مثلاً تابع زیر یک تابع ثابت است:

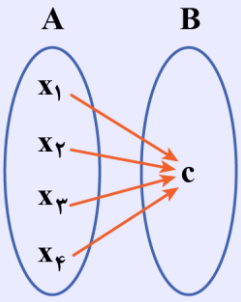

$$f=\{(x_۱,c),(x_۲,c),(x_۳,c),(x_۴,c)\}$$

نمودار زیر نیز نشان‌دهندهٔ یک تابع ثابت است.

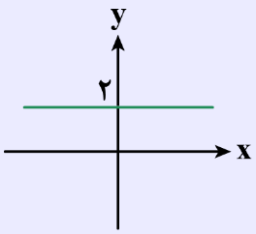

نکته:

اگر تابع $f(x)=ax^{۲}+bx+c$ یک تابع ثابت باشد، ضرایب a و b باید صفر باشند.

۱۱- **اگر نمودار پیکانی زیر یک تابع ثابت باشد، مقدار $a-b$ کدام است؟**

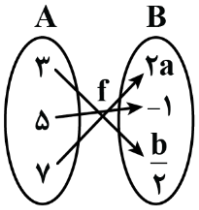

۱) $\frac{۱}{۲}$ ۲) $\frac{۳}{۲}$

۳) $\frac{۵}{۲}$ ۴) ۱

پاسخ: گزینهٔ ۲ (متوسط ـ محاسباتی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۲۵ تا ۲۲ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:

$$۲a=-۱=\frac{b}{۲}\Rightarrow\begin{cases}a=-\frac{۱}{۲}\\ b=-۲\end{cases}\Rightarrow a-b=-\frac{۱}{۲}-(-۲)=\frac{۳}{۲}$$

چون f تابعی ثابت است؛ پس همهٔ عضوهای بُرد آن باید یکسان باشند، یعنی داریم:

$$۲a=-۱=\frac{b}{۲}\Rightarrow\begin{cases}۲a=-۱\Rightarrow a=-\frac{۱}{۲}\\ \frac{b}{۲}=-۱\Rightarrow b=-۲\end{cases}$$

$$\xrightarrow{\text{طبق تست}} a-b=-\frac{۱}{۲}-(-۲)=-\frac{۱}{۲}+۲=\frac{-۱+۴}{۲}=\frac{۳}{۲}$$

نکته

تابع ثابت تابعی است با ضابطهٔ $f(x)=c$، که بُرد آن تنها دارای یک عضو می‌باشد.

۱۲- **اگر $f=\{(۵,a-b),(a,۵),(b,\frac{۱}{۲}a),(۰,c+۲)\}$ یک تابع ثابت باشد، آن‌گاه به‌ترتیب از راست به چپ میانگین و میانهٔ داده‌های a، b و c کدامند؟**

۱) ۴/۵ و ۴ ۲) ۴/۵ و ۵ ۳) ۶ و ۴ ۴) ۶ و ۵

پاسخ: گزینهٔ ۴ (دشوار ـ محاسباتی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۲۵ تا ۲۷ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:

با توجه به اینکه تابع f ثابت است، تمام مؤلفه‌های دوم (خروجی‌ها) در زوج‌مرتب‌ها باید یکسان باشند. با برابر قرار دادن همه خروجی‌ها با عدد ۵، مقادیر $a=۱۰$، $b=۵$ و $c=۳$ به دست می‌آید.

در نتیجه، میانگین این سه داده برابر $\bar{x}=\frac{۱۰+۵+۳}{۳}=۶$ و میانه آن‌ها (داده وسطی پس از مرتب‌سازی: ۱۰، ۵، ۳) برابر ۵ است.

چون تابع f ثابت است؛ پس باید دارای مؤلفه‌های دوم یکسان باشد، یعنی داریم:

$$a-b=\frac{۱}{۲}a=c+۲=۵\Rightarrow\begin{cases}\frac{۱}{۲}a=۵\Rightarrow a=۱۰\\ a-b=۵\xrightarrow{a=۱۰}۱۰-b=۵\Rightarrow b=۵\\ c+۲=۵\Rightarrow c=۳\end{cases}$$

$$\text{میانگین}=\bar{x}=\frac{a+b+c}{۳}=\frac{۱۰+۵+۳}{۳}=\frac{۱۸}{۳}=۶$$

برای تعیین میانه، ابتدا داده‌ها را از کوچک به بزرگ مرتب می‌کنیم:

$$۳,۵,۱۰\xrightarrow{\text{تعداد فرد است}}\text{میانه}=\text{داده وسطی}=۵$$

۱) میانگین: اگر n داده به شکل $x_1,x_2,\dots,x_n$ داشته باشیم، میانگین $(\bar{x})$ آن‌ها را به‌صورت زیر محاسبه می‌کنیم:

$$\bar{x}=\frac{x_1+x_2+\cdots+x_n}{n}$$

۲) میانه (Q_2): میانهٔ تعدادی داده، عددی است که داده‌ها را به دو دستهٔ مساوی تقسیم می‌کند، به طوری که یک دسته بزرگ‌تر و یک دسته کوچک‌تر از آن است. یعنی اگر داده‌ها را از کوچک به بزرگ مرتب کنیم، میانه دقیقاً در وسط قرار می‌گیرد.

۱۳- اگر $f(x)=k$ یک تابع ثابت باشد، به‌طوری‌که $kf(-۱)=۳-۲f(a+۱)$، در این صورت مقادیر k کدام است؟

۱) ۱ و ۳- ۲) ۱- و ۳ ۳) ۲- و ۰ ۴) ۲ و ۰

پاسخ: گزینهٔ ۱ (متوسط ـ محاسباتی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۲۵ تا ۲۷ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:

$$kf(-۱)=۳-۲f(a+۲)\Rightarrow k.k=۳-۲k\Rightarrow k^۲+۲k-۳=۰\Rightarrow\begin{cases}k=۱\\k=-۳\end{cases}$$

چون f یک تابع ثابت است؛ پس به ازای هر مقدار ورودی، خروجی تابع، مقداری ثابت است و داریم:

$$f(x)=k\Rightarrow f(-۱)=f(a+۱)=k$$

$$kf(-۱)=۳-۲f(a+۱)$$

$$k.k=۳-۲k\Rightarrow k^۲=۳-۲k$$

$$k^۲+۲k-۳=۰\xrightarrow{\text{اتحاد جمله مشترک}}(k+۳)(k-۱)=۰\Rightarrow\begin{cases}k+۳=۰\Rightarrow k=-۳\\k-۱=۰\Rightarrow k=۱\end{cases}$$

بنابراین k دارای دو جواب ۱ و ۳- است.

۱۴- اگر f تابعی ثابت با دامنهٔ دو عضوی باشد، آن‌گاه مقدار $a-b+c$ کدام است؟ $(a,c\in\mathbb{N})$

$$f=\{(a+c,-۲b),(۱,a^۲-a),(c-۱,۶)\}$$

۱) ۲ ۲) ۵ ۳) ۸ ۴) ۱۰

پاسخ: گزینهٔ ۳ (دشوار ـ محاسباتی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۲۵ تا ۲۷ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:

چون تابع ثابت است، تمام بردها (مؤلفه‌های دوم) برابر ۶ هستند که از این طریق $a=۳$ و $b=-۳$ به دست می‌آید؛ سپس با توجه به دو عضوی بودن دامنه، نتیجه می‌شود که $c=۲$ و در نهایت حاصل عبارت خواسته شده برابر ۸ است.

چون f تابع ثابتی است، بنابراین دارای مؤلفه‌های دوم یکسان است؛ پس داریم:

$$-۲b = a^۲ - a = ۶$$

$$\Rightarrow \begin{cases} -۲b = ۶ \Rightarrow b = -۳ \\ a^۲ - a = ۶ \Rightarrow a^۲ - a - ۶ = ۰ \xrightarrow{\text{اتحاد جمله مشترک}} (a-۳)(a+۲) = ۰ \xrightarrow{a \in N} \begin{cases} a - ۳ = ۰ \Rightarrow a = ۳ \text{ ق ق} \\ a + ۲ = ۰ \Rightarrow a = -۲ \text{ غ ق ق} \end{cases} \end{cases}$$

حال مقادیر a و b را در تابع f قرار داده و خواهیم داشت:

$$\xrightarrow{a=۳\ ,\ b=-۳} f = \{(۳+c, ۶), (۱, ۶), (c-۱, ۶)\}$$

از طرفی چون دامنهٔ تابع دو عضوی است (طبق تست)؛ پس باید $c-۱$ یا $۳+c$ برابر با ۱ باشند، یعنی:

$$\xrightarrow{c \in N} \begin{cases} ۳ + c = ۱ \Rightarrow c = -۲ \text{ غ ق ق} \\ c - ۱ = ۱ \Rightarrow c = ۲ \text{ ق ق} \end{cases}$$

$$a - b + c = ۳ - (-۳) + ۲ = ۳ + ۳ + ۲ = ۸$$

۱۵- اگر $f(x) = (-۲k+۴)x + ۲k - ۱$ تابعی ثابت باشد، حاصل $f(۰)$ چقدر است؟

۱) ۲ ۲) ۳ ۳) ۱- ۴) ۲-

پاسخ: گزینهٔ ۲ (متوسط ـ محاسباتی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۲۵ تا ۲۷ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:

$$-۲k + ۴ = ۰ \Rightarrow k = ۲$$
$$f(۰) = ۲k - ۱ = ۳$$

$$f(x) = (-۲k+۴)x + ۲k - ۱$$

تابع f تابعی ثابت است؛ پس نباید شامل x باشد، لذا ضریب x را مساوی صفر قرار می‌دهیم:

$$-۲k + ۴ = ۰ \Rightarrow -۲k = -۴ \Rightarrow k = ۲$$

حال مقدار k را در تابع قرار داده و داریم:

$$\xrightarrow{k=۲} f(x) = (\underbrace{-۲ \times ۲ + ۴}_{۰})x + ۲(۲) - ۱ \Rightarrow f(x) = ۳ \xrightarrow[f(x)=c]{\text{تابع ثابت}} f(۰) = ۳$$

نکته

تابع ثابت، تابعی است با ضابطهٔ $f(x) = c$ که برد آن تنها شامل یک عضو می‌باشد.

بودجه‌بندی این آزمون	سبک عراقی / پایه‌های آوایی همسان (۱) صفحه‌های ۳۶ تا ۵۰
سهم در کنکور	این مبحث حدوداً ۱ تست از ۳۰ تست کنکور را پوشش داده است.

برای دیدن پاسخ‌نامه ویدئویی آزمون QR Code بالا را اسکن کنید یا روی لینک زیر بزنید!
پاسخ‌نامه ویدئویی آزمون

۱۶- **با توجه به ویژگی‌های نثر در سده‌های «هفتم، هشتم و نهم» کدام ویژگی نادرست است؟**

۱) نثر فنّی کم‌کم در قرن هفتم ضعیف می‌شود و در قرن هشتم با سیطرهٔ تیموریان در ایران از بین می‌رود.
۲) در قرن هفتم برخی نویسندگان مانند علی‌بن‌حسین واعظ کاشفی کتاب‌های مشکل را به زبان ساده بازنویسی کردند.
۳) تاریخ‌نویسی در این دوره به اسلوب ساده رواج یافت؛ هرچند نمونه‌هایی با نثر پیچیده در میان تاریخ‌های این دوره یافت می‌شود.
۴) سادگی نثر این دوره در همه جا یکسان نیست و نمی‌توان نثر این دوره را فصیح و بلیغ دانست.

پاسخ: گزینهٔ ۲ (متوسط ـ خط به خط ـ سریع ـ صفحه ۳۸ ـ ۱۱۰۴)

دراین دوره (قرن هفتم و هشتم) برخی نویسندگان، کتاب‌های مشکل را به زبان ساده بازنویسی می‌کردند؛ چنان‌که ملاحسین واعظ کاشفی کتاب مشکل کلیله‌ودمنه را به زبان ساده برگرداند و آن را «انوار سهیلی» نامید.

سبک نثر عراقی

از رواج افتادن نثر فنی

سیر تحول

قرن ششم	• بازنویسی متونی با نثر ساده به نثر فنی
قرن هفتم	• ضعف نثر فنی • بازنویسی کتاب‌های مشکل به زبان ساده
قرن هشتم (تیموریان)	• از بین رفتن نثر فنی: جایگزینی نثر فنی با نثر ساده در اغلب کتاب‌ها • بازنویسی کتاب‌های مشکل به زبان ساده

رواج تاریخ‌نویسی

سیر تحول ← علاقهٔ مغولان به ثبت وقایع مربوط به اجدادشان ← شروع تاریخ‌نویسی در این دوره ← ادامه در دورهٔ تیموری

سبک:
- عمدتاً ساده:
  - شاهد تاریخی: مقدمهٔ ظفرنامهٔ شامی (امیر تیمور به من دستور داد که ساده بنویسم؛ به طوری که عامهٔ مردم بفهمند.)
  - حاشیه‌نویسی به نثر ساده بر تاریخ‌های قدیم
  - یکسان نبودن سادگی نثر در همهٔ متون ← نثر سادهٔ این دوره فصیح و بلیغ نیست.
- نمونه‌هایی با نثر پیچیده هم در این دوره هست.

آمیختن فارسی با ترکی

سیر تحول ← ورود لغات قبایل ترک و مغول به فارسی ← سرعت رشد این امر در دورهٔ تیمور ← به طول نینجامیدن این جریان در زبان فارسی

حوزهٔ ادبی هرات: تشویق ترکی‌گویی و ترکی‌نویسی توسط سلطان حسین بایقرا و امیرعلیشیر نوایی

نمونه‌هایی از کلمات دخیل
- ییلاق: سردسیر
- قشلاق: گرمسیر
- قشون: ارتش
- یورش: هجوم

سستی و ضعف در ساختار دستوری جملات

۱۷- با توجه به روند شکل‌گیری سبک عراقی، در متن زیر کدام مورد نادرست است؟

«بعد از حملهٔ مغول و خدشه‌دار شدن غرور و احساسات ملی ایرانیان نیاز به سخنان آرام‌بخش و توجه به امور اخروی بیشتر شد. (۱)
این امر باعث رواج بیشتر تصوّف شد و برخی از اندیشه‌ها مانند بی‌اعتباری دنیا و اعتقاد به قضا و قدر رواج بیشتری یافت. پرهیز (۲) (۳)
از زهد ریایی، توجه به صفا و پالایش درون، برتری عقل بر عشق و امثال این‌ها اندیشه‌های شعر این دوره را شکل می‌دهند.» (۴)

۱) ۱ ۲) ۲ ۳) ۳ ۴) ۴

پاسخ: گزینهٔ ۴ (دشوار ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحه ۳۷ ـ ۱۱۰۴)

مفاهیمی نظیر پرهیز از زهد ریایی، توجه به صفا و پالایش درون و برتری عشق بر عقل در سبک عراقی مشاهده می‌شود.
عبارت «برتری عقل بر عشق» نادرست است.

۱۸- به‌ترتیب پدیدآورندگان آثار «محاکمةالغتین، بابرنامه، ظفرنامهٔ شامی و انوار سهیلی» در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟

۱) ظهیرالدّین بابر، امیرعلیشیر نوایی، نظام‌الدّین شامی، علی‌بن‌حسین واعظ کاشفی
۲) امیرعلیشیر نوایی، ظهیرالدّین بابر، نظام‌الدّین شامی، ملاحسین واعظ کاشفی
۳) ظهیرالدّین بابر، امیرعلیشیر نوایی، تیمور گورکانی، ملاحسین واعظ کاشفی
۴) امیرعلیشیر نوایی، ظهیرالدّین بابر، تیمور گورکانی، علی‌بن‌حسین واعظ کاشفی

پاسخ: گزینهٔ ۲ (آسان ـ خط به خط ـ سریع ـ صفحه ۳۹ ـ ۱۱۰۴)

محاکمةاللغتین: امیرعلیشیر نوایی
بابرنامه: ظهیرالدّین بابر
انوار سهیلی: ملاحسین واعظ کاشفی
نام مؤلف «ظفرنامهٔ شامی» در کتاب درسی نیامده است.

آثار سبک عراقی (درس چهارم)		
کتاب	نویسنده	توضیحات
محاکمةاللغتین	امیرعلیشیر نوایی	ترکی
بابرنامه	ظهیرالدّین بابر	ترکی
ظفرنامهٔ شامی	-	قدیمی‌ترین تاریخ نوشته‌شده دربارهٔ تیمور
انوار سهیلی	ملاحسین واعظ کاشفی	بازنویسی «کلیله و دمنه» به انشای دورهٔ خود

سوتی‌های پرتکرار

در این سؤال طراح از دو تله استفاده کرده است. یکی اینکه نام مؤلف «ظفرنامهٔ شامی» در کتاب درسی نیامده، اما از توجه به سایر کتاب‌هایی که در صورت سوال آمده است دانش‌آموز پاسخ درست را به راحتی پیدا می‌کند. همچنین «انوار سهیلی» نوشتهٔ ملاحسین واعظ کاشفی (حسین‌بن‌علی واعظ کاشفی) است، نه علی‌بن‌حسین واعظ کاشفی (این دو نفر پدر و پسرند و هردو در تاریخ ادبیات مشهورند).

۱۹- چند مورد از موارد زیر، از ویژگی‌های نظم و نثر سده‌های «هفتم، هشتم و نهم» است؟

ـ درهم‌آمیختگی مختصات نو و کهن که گاهی در یک شعر کوتاه نیز در کنار هم دیده می‌شود.

ـ توجه به علوم ادبی از جمله «بیان» و «بدیع» بیشتر شد.

ـ اشعار پندآموز و اندرزگونهٔ این دوره جنبه عملی و دستوری دارد.

ـ لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی وارد شد.

ـ در اندیشهٔ ادیبان این دوره، صنایع ادبی جای تعمق و تفکر را گرفت.

۱) یک ۲) دو ۳) سه ۴) چهار

پاسخ: گزینهٔ ۴ (دشوار ـ خط به خط ـ زمانبر ـ صفحه ۳۹ ـ ۱۱۰۴)

منظور از قرن «هفتم، هشتم و نهم» دورهٔ رواج سبک عراقی است:

- درهم‌آمیختگی مختصات نو و کهن که گاهی در یک شعر کوتاه نیز در کنار هم دیده می‌شود. ← ویژگی زبانی شعر سبک عراقی
- توجه به علوم ادبی از جمله «بیان» و «بدیع» بیشتر شد. ← ویژگی ادبی شعر سبک عراقی
- اشعار پندآموز و اندرزگونه این دوره جنبه عملی و دستوری دارد. ← ویژگی فکری سبک خراسانی
- لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی وارد شد. ← ویژگی زبانی نثر سبک عراقی
- در اندیشهٔ ادیبان این دوره، صنایع ادبی جای تعمق و تفکر را گرفت. ← ویژگی ادبی نثر سبک عراقی

۲۰- کدام گزینه دربارهٔ ویژگی‌های زبانی شعر سبک عراقی صحیح است؟

۱) چهارچوب زبان همان فارسی قدیم، یعنی زبان سبک خراسانی است که تا حدودی مختصات جدید یافته است.

۲) در شعر این دوره کاربرد غزل بیشتر شد و جایگاه «تخلص» در ابتدای آن تثبیت گردید.

۳) شعر این دوره از دربار خارج شد؛ قصیده از رونق افتاد و مثنوی عارفانه و عاشقانه رواج یافت.

۴) در این دوره مقام معشوق زمینی بود و اندک‌اندک متعالی گشت تا آنجا که با معبود یکی شد.

پاسخ: گزینهٔ ۱ (آسان ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحه ۳۷ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) جایگاه تخلص در انتهای آن تثبیت گردید.

۳) غزل عارفانه و عاشقانه رواج یافت.

۴) در این دوره مقام معشوق زمینی نبود. در دوره خراسانی معشوق شاعر، زمینی و دست یافتنی بود.

۲۱- ویژگی‌های «زبانی» نثر دورهٔ عراقی در کدام بیت مشاهده می‌شود؟

۱) هر امیری را بود قشلاق و ییلاقی دگر / میر ما در جان بود قشلاق و دل ییلاق او

۲) تبخال زد از آه جگرسوز لب صبح / وز دل تو ستمگر دم سردی نکشیدی

۳) منزل آسایش من محو در خودگشتن است / گردبادی می‌تواند راهبر باشد مرا

۴) هیچ می‌دانی چرا اشکم ز چشم افتاده است؟ / زانکه پیش هرکسی راز دلم بگشاده است

پاسخ: گزینهٔ ۱ (دشوار ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحه ۳۹ ـ ۱۱۰۴)

از ویژگی‌های «زبانی» نثر دورهٔ عراقی می‌توان کاربرد لغات ترکی و مغولی مانند «ییلاق»، «قشلاق»، «قشون» و «یورش» اشاره کرد.

۲۲- کدام ابیات با توجه به ویژگی‌های فکری در یک سبک قرار می‌گیرند؟

الف: بی‌وفایی چون جهان دل بر تو نتوانم نهاد — ای‌خوشا آن‌کس که او دل بر جهان ننهاده است

ب: بینی آن بت که ز پیراستن طرّهٔ او — خانه خوشبوی تر از کلبهٔ عطّار بود

ج: هرگز از چرخ بداختر نشدم روزی شاد — مادر دهر مرا خود به چه طالع زاده است

د: می نوش که عمر جاودانی این است — خود حاصلت از دور جوانی این است

هـ: دلا جان در ره جانان حجاب است — غم دل در جهان جان حجاب است

۱) «ب» ـ «د» ـ «ج»
۲) «الف» ـ «د» ـ «ج»
۳) «الف» ـ «ج» ـ «هـ»
۴) «ب» ـ «هـ» ـ «الف»

پاسخ: گزینهٔ ۳ (متوسط ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحه ۳۸ ـ ۱۱۰۴)

بررسی موارد:

الف) اعتقاد به بی‌اعتباری دنیا و غم‌گرایی (ویژگی فکری سبک عراقی)

ب) توصیف معشوق زمینی (ویژگی فکری سبک خراسانی)

ج) اشاره به بی‌اعتباری دنیا و قضا و قدر (ویژگی فکری سبک عراقی)

د) اشاره به شادمانی و خوش‌باشی (ویژگی فکری سبک خراسانی)

هـ) رواج روحیهٔ عرفانی و اخلاقی (ویژگی فکری سبک عراقی)

۲۳- بیت کدام گزینه مربوط به سبک دورهٔ عراقی نیست؟

۱) همچو دف می‌خورم از دست جفای تو قفا — چنگ‌وار از غم هجران تو سردرپیشم
۲) ای تو هم معشوق و هم عشق الست — عشق تو برده است خود ما را ز دست
۳) مرا این دوستی با تو قضای آسمانی بود — قضای آسمانی را دگر کردن توان؟ نتوان
۴) دل ز خِرد گشت پُر ز نور مرا — سر ز خِرد گشت بی‌خمار مرا

پاسخ: گزینهٔ ۴ (متوسط ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحه ۳۸ ـ ۱۱۰۴)

در ستایش خرد است و این از ویژگی‌های سبک خراسانی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

در سایر گزینه‌ها مفاهیم فکری زیر که مربوط به سبک عراقی است آمده است:

۱) غم هجران
۲) آسمانی بودن معشوق
۳) اعتقاد به قضا و قدر

۲۴- کدام بیت در وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» سروده شده است؟

۱) ای همه هستی ز تو پیدا شده — خاک ضعیف از تو توانا شده
۲) هر سحر از عشق دمی می‌زنم — روز دگر می‌شنوم برملا
۳) گر من از پای اندرآیم گو درآی — بهتر از من صدهزار از دست رفت
۴) در دلم آرام تصور مکن — وز مژه‌ام خواب توقع مدار

پاسخ: گزینهٔ ۳ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بررسی تقطیع هجایی و وزن پاسخ سؤال:

گَر	مَ	نَز	پا	یَن	دَ	را	یَم	گو	دَ	رای	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
بِه	تَ	رَز	مَن	صَد	هِ	زا	رَز	دَس	ت	رَفت	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن			

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱

اِی	هَ	مِ	هَس	تی	زِ	تُ	پِی	دا	شُ	دِ	
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	
خا	کِ	ضَ	عی	فَز	تُ	تَ	وا	نا	شُ	دِ	
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	
مفتعلن				مفتعلن				فاعلن			

۲

هَر	سَ	حَ	رَز	عِش	ق	دَ	می	می	زَ	نَم	
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	
رو	زِ	دِ	گَر	می	شِ	نَ	وَم	بَر	مَ	لا	
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	
مفتعلن				مفتعلن				فاعلن			

۴

دَر	دِ	لَ	ما	را	م	تَ	صَو	وُر	مَ	کُن	
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	
وَز	مُ	ژِ	اَم	خا	ب	تَ	وَق	قُع	مَ	دار	
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	
مفتعلن				مفتعلن				فاعلن			

ارکان عروضی

قدما برای سهولت در بیان ارکان عروضی و وزن ابیات، به هریک از رکن‌های مشهور نامی اختصاص داده‌اند که مجموعهٔ آن‌ها را **«افاعیل عروضی»** یا **«وزن‌واژه»** می‌خوانیم. هرکدام از وزن‌واژه‌ها معادل یک تا چهار هجاست.

وزن‌واژه‌های چهارهجایی		
نام	**فاعِلاتُن**	**فَعَلاتُن**
	فا عِ لا تُن	فَ عَ لا تن
نشانه‌های هجایی	_ _ U _	_ _ U U
نام	**فاعِلاتُ**	**فَعَلاتُ**
	فا عِ لا تُ	فَ عَ لا تُ
نشانه‌های هجایی	U _ U _	U _ U U
نام	**مَفاعیلُن**	**مَفاعیلُ**
	مَ فا عی لُن	مَ فا عی لُ
نشانه‌های هجایی	_ _ _ U	U _ _ U
نام	**مُستَفعِلُن**	**مُستَفعِلُ**
	مُس تَف عِ لُن	مُس تَف عِ لُ
نشانه‌های هجایی	_ U _ _	U U _ _
نام	**مَفاعِلُن**	**مُفتَعِلُن**
	مَ فا عِ لُن	مُف تَ عِ لُن
نشانه‌های هجایی	_ U _ U	_ U U _

وزن‌واژه‌های سه‌هجایی		
نام	فَعَلُن	فاعِلُن
	فَ عَ لُن	فا عِ لُن
نشانه‌های هجایی	_ U U	_ U _
نام	مَفعولُن	مَفعولُ
	مَف عو لُن	مَف عو لُ
نشانه‌های هجایی	_ _ _	U _ _
نام	فَعولُن	
	فَ عو لُن	
نشانه‌های هجایی	_ _ U	

وزن‌واژه‌های دوهجایی و تک‌هجایی		
نام	فَعْلُن	فَع
	فَعْ لُن	فَع
نشانه‌های هجایی	_ _	_
نام	فَعَل	
	فَ عَل	
نشانه‌های هجایی	_ U	

میانبر: تقطیع رکن اول

برای پاسخ به چنین سؤالاتی گاه راهکار حذف گزینه بهترین انتخاب است. مثلاً در این سؤال کافی است رکن اول هر بیت را تقطیع کنید. رکن اول گزینهٔ «۱» «مفتعلن» است؛ بنابراین این گزینه حذف می‌شود. رکن اول گزینه‌های «۲» و «۴» نیز همین است؛ بنابراین این دو گزینه هم حذف می‌شوند و می‌ماند پاسخ صحیح که گزینهٔ «۳» است.

۲۵- کدام بیت وزنی مشابه بیت زیر دارد؟

«خوش‌آمد پیش گل می‌گفت بلبل / خوش‌آمدهای او گل را خوش آمد»

۱) اشک رسوا کرد ما را ورنه دل / ناله را از سینه پنهان می‌کشد

۲) از آن روزی که دیدم زلف شب‌رنگش / حرام است ار شبی بی یاد او خفتم

۳) چو گل رفت از چمن با باغبان گفت از وفاداری / که تا بلبل به باغ آید نگه دار آشیانش را

۴) نه آزاد از سرش برمی‌توان خاست / نه با او می‌توان آسوده بنشست

پاسخ: گزینهٔ ۴ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بیت سؤال و گزینهٔ چهار هر دو در وزن «مفاعیلن مفاعیلن فعولن» سروده شده‌اند.

بیت سؤال:

خُ	شا	مَد	پی	شِ	گُل	می	گُف	ت	بُل	بُل	
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	
خُ	شا	مَد	ها	یِ	او	گُل	را	خُ	شا	مَد	
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	
مفاعیلن				مفاعیلن				فعولن			

گزینهٔ چهار:

نَ	آ	زا	دَز	سَ	رَش	بَر	می	تَ	وان	ساخت	
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	
نَ	با	او	می	تَ	وان	آ	سو	دِ	بِن	شَست	
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	
مفاعیلن				مفاعیلن				فعولن			

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱

اَش	ک	رُس	وا	کَر	د	ما	را	وَر	نَ	دِل	
–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	
نا	لِ	را	اَز	سی	نِ	پِن	هان	می	کِ	شَد	
–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن			

۲

اَ	زان	رو	زی	کِ	دی	دَم	زُل	فِ	شَب	رَن	گَش
U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–
حَ	را	مَس	تَر	شَ	بی	بی	یا	دِ	او	خُف	تَم
U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

۳

چُ	گُل	رَف	تَز	چَ	مَن	با	با	غ	بان	گُف	تَز	وَ	فا	دا	ری
U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–
کِ	تا	بُل	بُل	بِ	با	غا	یَد	نِ	گَه	دا	را	شِ	یا	نَش	را
U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

۲۶- وزن کدام بیت از رکن متفاوتی تشکیل شده است؟

۱) اندر این راه ار بدانی هردو بر یک جاده‌ایم / و اندر این کوی ار ببینی هردو از یک خانه‌ایم

۲) چرخ با من می‌ستیزد، طالع از من می‌گریزد / صبح محشر برنخیزد بختم از بس خواب دارد

۳) عاشقان را جستوجو از خویش نیست / در جهان جوینده جز او بیش نیست

۴) قلم بر بیدلان گفتی نخواهم راند و هم راندی / جفا بر عاشقان گفتی نخواهم کرد و هم کردی

پاسخ: گزینهٔ ۴ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:

وزن هر سه گزینهٔ اول از تکرار رکن «فاعلاتن» ساخته شده است؛ اما گزینهٔ چهارم از تکرار رکن «مفاعیلن» به دست می‌آید.

گزینهٔ چهار:

قَ	لَم	بَر	بی	دِ	لان	گُف	تی	نَ	خا	هَم	ران	دُ	هَم	ران	دی
U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–
جَ	فا	بَر	عا	شِ	قان	گُف	تی	نَ	خا	هَم	کَر	دُ	هَم	کَر	دی
U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱

اَن	دَ	رین	را	هَر	بِ	دا	نی	هَر	دُ	بَر	یِک	جا	دِ	ایم	
–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	
وَن	دَ	رین	کو	یَر	بِ	بی	نی	هَر	دُ	اَز	یِک	خا	نِ	ایم	
–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن			

۲

چَر	خ	با	مَن	می	سِ	تی	زَد	طا	لِ	عَز	مَن	می	گُ	ری	زَد
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
صُب	حِ	مَح	شَر	بَر	نَ	خی	زَد	بَخ	تَ	مَز	بَس	خا	ب	دا	رَد
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن			

۳

عا	شِ	قان	را	جُس	تُ	جو	اَز	عِش	ق	نیست	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
دَر	جَ	هان	جو	یَن	دِ	جُز	او	بی	ش	نیست	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن			

۲۷- پایه‌های آوایی دوم و پایانی مصراع‌های کدام بیت با هم برابر است؟

۱) کام دل حاصل نکردم از صبوری ورنه من — صبر کردم در غمش چندان که امکان شد مرا

۲) تا به‌آسانی نمیری پیش دوست — بر تو کی آسان شود هر مشکلی

۳) غنچه خاموشی گزید از بی‌زبانی یا ز خجلت — پیش آن نوشین‌دهان یارای گفتارش نباشد

۴) دلی می‌باید از آهن کسی را — که بربندد نظر زین دل‌فریبان

پاسخ: گزینهٔ ۳ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:

بیت گزینهٔ سه در وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن» سروده شده است که پایه‌های آوایی دوم و پایانی آن یعنی رکن «فاعلاتن» عیناً تکرار شده است؛ اما در دیگر گزینه‌ها این تساوی بین رکن دوم و آخر برقرار نیست.

غُن	چِ	خا	مو	شی	گُ	زی	دَز	بی	زَ	با	نی	یا	ز	خِج	لَت
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
پی	شِ	آن	نو	شین	دَ	هان	یا	را	یِ	گُف	تا	رَش	نَ	با	شَد
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن			

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ در این بیت پایهٔ آوایی دوم «فاعلاتن» و پایهٔ آوایی پایانی «فاعلن» است.

کا	مِ	دِل	حا	صِل	نَ	کَر	دَم	اَز	صَ	بو	ری	وَر	نَ	مَن	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
صَب	ر	کَر	دَم	دَر	غَ	مَش	چَن	دان	کِ	اِم	کان	شُد	مَ	را	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن			

۲ در این بیت پایهٔ آوایی دوم «فاعلاتن» و پایهٔ آوایی پایانی «فاعلن» است.

تا	بِ	آ	سا	نی	نَ	می	ری	پی	شِ	دوست
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
بَر	تُ	کِی	آ	سان	شَ	وَد	هَر	مُش	کِ	لی
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن		

۴) در این بیت پایهٔ آوایی دوم «مفاعیلن» و پایهٔ آوایی پایانی «فعولن» است.

دِ	لی	می	با	یَ	دَز	آ	هَن	کَ	سی	را	
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	
کِ	بَر	بَن	دَد	نَ	ظَر	زین	دِل	فَ	ری	بان	
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	
مفاعیلن				مفاعیلن				فعولن			

۲۸- در میان مصراع‌های زیر، چند مصراع از تکرار رکن «مفاعیلن» ساخته شده است؟

الف: ندانم اینکه چون زیم، حیات دل چه‌سان بود

ب: به پیغامی مرا دریاب اگر مکتوب نفرستی

ج: به دریای غمت غرقم، گریزان از همه خلقم

د: غمش را غیر دل سرمنزلی نیست

و: غزال مشک‌موی من ز من خطا چه دیده‌ای

هـ: سرگذشتم نقل یک خواب پریشان بیش نیست

۱) سه ۲) چهار ۳) پنج ۴) دو

پاسخ: گزینهٔ ۱ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بررسی موارد:

الف)

نَ	دا	نَ	مین	کِ	چُن	زِ	یَم	حَ	یا	تِ	دِل
U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
مفاعلن				مفاعلن				مفاعلن			

چِ	سان	بُ	وَد				
U	-	U	-				
مفاعلن							

ب)

بِ	پی	غا	می	مَ	را	دَر	یا	بَ	گَر	مَک	تو
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

ب	نَف	رِس	تی
U	-	-	-
مفاعیلن			

ج)

بِ	دَر	یا	یِ	غَ	مَت	غَر	قَم	گُ	ری	زان	اَز
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

هَ	مِ	خَل	قَم
U	-	-	-
مفاعیلن			

د)

غَ	مَش	را	غِی	رِ	دِل	سَر	مَن	زِ	لی	نیست
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				فعولن		

و)

غَ	زا	لِ	مُش	ک	مو	یِ	مَن	زِ	مَن	خَ	طا
U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
مفاعلن				مفاعلن				مفاعلن			

چِ	دی	دِ	ای			
U	-	U	-			
مفاعلن						

هـ)

سَر	گُ	ذَش	تَم	نَق	لِ	یِک	خا	بِ	پَ	ری	شان
-	-	U	-	-	U	-	-	-	U	-	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن			

بی	ش	نیست	
-	U	-	
فاعلن			

راهنمای مسیرت

وقتی طراح از تکرار یک رکن می‌پرسد، حتماً نیاز نیست که همان رکن عیناً سه یا چهار بار تکرار شده باشد. رکن آخر بعضی وزن‌ها حاصل کاستن یک یا دو هجا از آن‌هاست:

- رکن آخر وزنی که حاصل تکرار «مفاعیلن» است، می‌تواند «فعولن» باشد.
- رکن آخر وزنی که حاصل تکرار «مفتعلن» است، می‌تواند «فاعلن» یا «فع» باشد.
- رکن آخر وزنی که حاصل تکرار «مستفعلن» است، می‌تواند «فع» باشد.
- رکن آخر وزنی که حاصل تکرار «مستفعل» است، می‌تواند «فع» یا «فعلن» باشد.
- رکن آخر وزنی که حاصل تکرار «فاعلاتن» است، می‌تواند «فاعلن» باشد.
- رکن آخر وزنی که حاصل تکرار «فعلاتن» است، می‌تواند «فعلن» باشد.
- رکن آخر وزنی که حاصل تکرار «فعولن» است، می‌تواند «فَعَل» باشد.

۲۹- وزن مقابل کدام مصراع زیر درست است؟

۱) چون دلش دادی و مهرش ستدی چاره نماند (فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن)
۲) هرکه را در خاک غربت پای در گل ماند، ماند (فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن)
۳) نظر آوردم و بردم که وجودی به تو ماند (مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن)
۴) ای صبا آخر چه گردد گر کنی یک دم عنایت (فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن)

پاسخ: گزینهٔ ۴ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بررسی تقطیع هجایی و وزن پاسخ سؤال:

اِی	صَ	با	آ	خَر	چِ	گَر	دَد	گَر	کُ	نی	یِک	دَم	عِ	نا	یَت
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن			

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱)

چُن	دِ	لَش	دا	دی	یُ	مِه	رَش	سِ	تَ	دی	چا	رِ	نَ	ماند	
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	
فاعلاتن (فعلاتن)				فعلاتن				فعلاتن				فعلن			

۲)

هَر	کِ	را	دَر	خا	کِ	غُر	بَت	پا	ی	دَر	گِل	مان	د	ماند	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن			

۳)

نَ	ظَ	را	وَر	دَ	مُ	بُر	دَم	کِ	وُ	جو	دی	بِ	تُ	ما	نَد
U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
فعلاتن				فعلاتن				فعلاتن				فعلاتن			

۳۰- کدام یک از ابیات زیر از تکرار چهار «_ U _ _» ساخته شده است؟

۱) دیده گر سیراب شد، دل تشنهٔ یک قطره ماند / خانه ویران کرده تا آیین دکان بسته‌ایم
۲) شور بحر از لوح کشتی می‌توان چون آب خواند / در دل صدپارهٔ ما بنگر از طوفان مپرس
۳) یک حکایت سرگذشتم پیش آن جان بازگویی / گر چه از درد فراقم هست بسیاری شکایت
۴) بعد از این ای یار اگر تفصیل هشیاران کنند / گر در آنجا نام من بینی قلم بر سر زنش

پاسخ: گزینهٔ ۳ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:

الگوی «_ U _ _» برابر با رکن «فاعلاتن» است. تنها وزن بیت گزینهٔ سوم «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن» است. وزن سایر گزینه‌ها «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» است.

بررسی تقطیع هجایی و وزن پاسخ سؤال:

یک	حِ	کا	یَت	سَر	گُ	ذَش	تَم	پی	شِ	آن	جان	با	ز	گو	یی
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
گَر	چِ	اَز	دَر	دِ	فِ	را	قَم	هَس	ت	بِس	یا	ری	شِ	کا	یَت
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن			

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱

دی	دِ	گَر	سی	را	ب	شُد	دِل	تِش	نِ	یِ	یک	قَط	رِ	ماند	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
خا	نِ	وی	ران	کَر	دِ	تا	آ	یی	نِ	دُک	کان	بَس	تِ	ایم	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن			

۲

شو	رِ	بَح	رَز	لُو	حِ	کِش	تی	می	تَ	وان	چُن	آ	ب	خاند	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
دَر	دِ	لِ	صَد	پا	رِ	یِ	ما	بِن	گَ	رَز	طو	فان	مَ	پُرس	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن			

۴

بَع	دَ	زین	اِی	یا	رَ	گَر	تَف	صی	لِ	هُش	یا	ران	کُ	نَند	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
گَر	دَ	ران	جا	نا	مِ	مَن	بی	نی	قَ	لَم	بَر	سَر	زَ	نَش	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن			

راهنمای مسیرت

به کلیدواژهٔ «تکرار چهار فاعلاتن» دقت کنید. تفاوت این سؤال با سؤال «۲۸» این است که در این سؤال الزاماً تمام ارکان بیتی که پاسخ صحیح است باید «فاعلاتن» باشد. در چنین سؤالاتی معمولاً اختلاف گزینهٔ صحیح با دیگر گزینه‌ها در رکن آخر است؛ بنابراین لازم است حداقل یک مصراع از هر گزینه را تقطیع کنید.

۳۱- بیت زیر در چه وزنی سروده شده است؟

«دل ز جان برگیر و در بر گیر یار مهربان — گر بدین مقدارت آن دولت میسر می‌شود»

۱) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

۲) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

۳) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

۴) فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

پاسخ: گزینهٔ ۳ (آسان ـ ترکیبی ـ سریع ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بررسی تقطیع هجایی و وزن بیت:

دِل	زِ	جان	بَر	گی	رُ	دَر	بَر	گی	ر	یا	رِ	مِه	رَ	بان	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
گَر	بِ	دین	مِق	دا	رَ	تان	دُو	لَت	مُ	یَس	سَر	می	شَ	وَد	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن			

سوتی‌های پرتکرار

در چنین سؤالاتی طراحان از شباهت ظاهری نام وزن‌واژه‌ها بهره می‌برند تا دقت شما را بسنجند. تمایز گزینهٔ «۲» با گزینهٔ «۳» که گزینهٔ صحیح است، تنها در هجای آخر است که باعث شده رکن آخر نیز تغییر کند. نتیجتاً لازم است در پاسخ به این سؤالات که به هیچ وجه دشوار نیستند، دقت خود را بالا ببرید تا نمرهٔ سؤالی را که می‌دانسته‌اید از دست ندهید.

ماز

۳۲- از موارد زیر، به‌ترتیب چند مصراع در وزن «مفاعیلن مفاعیلن فعولن» و چند مصراع در وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» سروده شده است؟

الف: گلهٔ ما را گله از گرگ نیست — این همه بیداد شبان می‌کند

ب: تو پنداری که بدگو رفت و جان برد؟ — حسابش با کرام‌الکاتبین است

ج: مرا از توست هر دم تازه عشقی — تو را هر ساعتی حسنی دگر باد

د: با دلارامی مرا خاطر خوش است — کز دلم یکباره برد آرام را

هـ: دلم در سینه پیدا نیست، گویی — به استقبال زخمی تازه رفته است

۱) دو ـ دو ۲) سه ـ یک ۳) دو ـ سه ۴) دو ـ یک

پاسخ: گزینهٔ ۲ (دشوار ـ ترکیبی ـ زمانبر ۶ ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:

موارد «ب»، «ج» و «هـ» در وزن «مفاعیلن مفاعیلن فعولن» سروده شده‌اند و مورد «د» در وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن».

بررسی تقطیع هجایی و وزن همهٔ مصراع‌ها:

الف

گَل	لِ	یِ	ما	را	گِ	لِ	اَز	گُر	گ	نیست	
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	
این	هَ	مِ	بی	دا	د	شَ	بان	می	کُ	نَد	
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	
مفتعلن				مفتعلن				فاعلن			

ب

تُ	پِن	دا	ری	کِ	بَد	گو	رَف	تُ	جان	بُرد
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
حِ	سا	بَش	با	کِ	را	مُل	کا	تِ	بی	نَست
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				فعولن		

ج

مَ	را	اَز	تُس	ت	هَر	دَم	تا	زِ	عِش	قی
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
تُ	را	هَر	سا	عَ	تی	حُس	نی	دِ	گَر	باد
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				فعولن		

د

با	دِ	لا	را	می	مَ	را	خا	طِر	خُ	شَست	
–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	
کَز	دِ	لَم	یِک	با	رِ	بُر	دا	را	م	را	
–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن			

هـ

دِ	لَم	دَر	سی	نِ	پی	دا	نی	ست	گو	یی	
U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	
بِ	اِس	تِق	با	لِ	زَخ	می	تا	زِ	رَف	تَست	
U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–	
مفاعیلن				مفاعیلن				فعولن			

۳۳- همهٔ ابیات زیر در وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» سروده شده‌اند، به‌جز:

۱) جرم بیگانه نباشد که تو خود صورت خویش / گر در آیینه ببینی برود دل ز برت

۲) عاقلان خوشه‌چین از سر لیلی غافل‌اند / این کرامت نیست جز مجنون خرمن‌سوز را

۳) عیب پیراهن دریدن می‌کنندم دوستان / بی‌وفا یارم که پیراهن همی‌درم نه پوست

۴) غیرتم گوید نگویم با حریفان راز خویش / باز می‌بینم که در آفاق دفتر می‌شود

پاسخ: گزینهٔ ۱ (آسان ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

این بیت در وزن «فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن» سروده شده است.

جُر	مِ	بی	گا	نِ	نَ	با	شَد	کِ	تُ	خُد	صو
–	U	–	–	U	U	–	–	U	U	–	–
گَر	دَ	را	یی	نِ	بِ	بی	نی	بِ	رَ	وَد	دِل
–	U	–	–	U	U	–	–	U	U	–	–
فاعلاتن (فعلاتن)				فعلاتن				فعلاتن			

رَ	تِ	خیش	
U	U	–	
زِ	بَ	رَت	
U	U	–	
فعلن			

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲

عا	قِ	لا	نِ	خو	شِ	چین	اَز	سِر	رِ	لِی	لی
–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–
این	کِ	را	مَت	نی	ست	جُز	مَج	نو	نِ	خَر	مَن
–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن			

غا	فِ	لَند	
–	U	–	
سو	ز	را	
–	U	–	
فاعلن			

۳

عِی	بِ	پی	را	هَن	دَ	ری	دَن	می	کُ	نَن	دَم
–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–
بی	وَ	فا	یا	رَم	کِ	پی	را	هَن	هَ	می	دَر
–	U	–	–	–	U	–	–	–	U	–	–
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن			

دو	س	تان	
–	U	–	
رَم	نَ	پوست	
–	U	–	
فاعلن			

۴

غِی	رَ	تَم	گو	یَد	نَ	گو	یَم	با	حَ	ری	فان	را	زِ	خیش
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
با	ز	می	بی	نَم	کِ	دَر	آ	فا	ق	دَف	تَر	می	شَ	وَد
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن		

۳۴- وزن بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

«مبارک ساعتی باشد کـه بـا منظـور بنشـینی به نزدیکت بسـوزاند مگـر کـز دور بنشـینی»

۱) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
۲) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
۳) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
۴) مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

پاسخ: گزینهٔ ۳ (آسان ـ ترکیبی ـ سریع ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بررسی تقطیع هجایی و وزن بیت:

مُ	با	رَک	سا	عَ	تی	با	شَد	کِ	با	مَن	ظو	ر	بِن	شی	نی
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
بِ	نَز	دی	کَت	بِ	سو	زا	نَد	مَ	گَر	کَز	دو	ر	بِن	شی	نی
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

میانبر: هجای اول

در این سؤال می‌توانید از میانبر «هجای اول» استفاده کنید. هجای اول بیت از چه نوعی است؟ کوتاه. هجای اول گزینه‌های «۱»، «۲» و «۴» بلند است؛ بنابراین تنها گزینهٔ «۳» می‌تواند پاسخ صحیح باشد.

۳۵- الگوی هجایی بیت «مهربانی می‌نمایم بر قدش / سنگ‌دل نامهربانی می‌کند» کدام است؟

۱) _U_ / _ _U_ / _ _U_ / _U_
۲) _U_ / _ _U_ / _ _U_ / _U_
۳) _ _ _U / _ _ _ U / _ _ U
۴) _UU / _ _ UU / _ _U_

پاسخ: گزینهٔ ۲ (آسان ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بررسی تقطیع هجایی و وزن بیت:

مِه	ر	با	نی	می	نَ	ما	یَم	بَر	قَ	دَش
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
سَن	گ	دِل	نا	مِه	ر	با	نی	می	کُ	نَد
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن		

۳۶- مفهوم کدام بیت با سایر ابیات متفاوت است؟

۱) غـلام همـت آنـم کـه پایبنـد یکـی اسـت به جـانبی متعلـق شـد از هـزار برسـت
۲) اجـزای وجـودم همگـی دوسـت گرفـت نامی است ز من بـر مـن و بـاقی همـه اوسـت
۳) چـون تـو پیـدا آمـدی چـون آفتـاب گـر شـوم چـون سـایه ناپیـدا خـوش اسـت
۴) بانـگ زد یـارش کـه بـر در کیسـت آن؟ گفـت بـر در هـم تـویی ای دلسـتان

پاسخ: گزینهٔ ۱ (آسان ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۱ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:

مفهوم گزینهٔ «۱» وفاداری عاشق است: عاشق تنها به معشوق توجه دارد و نسبت به دیگران بی‌توجه است.

مفهوم مشترک سایر ابیات: فنای فی الله و یکی شدن با خدا

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) معشوق در تک‌تک اعضای بدنم وجود دارد. از من فقط یک نام ظاهری مانده و معشوق کل وجود و هستی من شده است ← فنا و نیستی

۳) شاعر به دنبال ناپیدا شدن (نیستی و محو) است و این امر برایش خوش است. ← فنا

۴) معشوق در مصراع اول می‌پرسد: چه کسی پشت در است؟ عاشق جواب می‌دهد: پشت در هم تویی! ← محو شدن عاشق در معشوق، فنا

مضمون «وفاداری عاشق به معشوق»

مضمون «وفاداری عاشق به معشوق» از مضامین رایج ادبیات فارسی است. این مضمون گاه با مضمون «بی‌وفایی معشوق» هم همراه می‌شود. نمونه‌هایی از آن را در ابیات زیر می‌بینید:

- من آن نیم که دهم نقد دل به هر شوخی / در خزانه به مهر تو و نشانهٔ توست
- چنان کرشمهٔ ساقی دلم ز دست ببرد / که با کس دگرم نیست برگ گفت‌وشنید
- یار اگر رفت و حق صحبت دیرین نشناخت / حاش لله که روم من ز پی یار دگر
- الا ای همنشین دل که یارانت برفت از یاد / مرا روزی مباد آن دم که بی یاد تو بنشینم

۳۷- مفهوم بیت «از لعل تو گر یابم انگشتریِ زنهار / صد ملک سلیمانم در زیر نگین باشد» به کدام بیت نزدیک‌تر است؟

۱) نیست به‌جز عشق در این پرده کس / اول و آخر همه عشق است و بس

۲) اوقات خوش آن بود که با دوست به سر شد / باقی همه بی‌حاصلی و بی‌خبری بود

۳) گر مقام وصل مأوای تو شد / بر فراز نُه فلک جای تو شد

۴) چندان دل مشتاقان بربود لب لعلت / کاندر همه شهر اکنون دل نیست که برباید

پاسخ: گزینهٔ ۳ (متوسط ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۱ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و بیت «۳»: وصال یار به عاشق چنان مقام و ارزش بسیار والایی می‌دهد.

در بیت صورت سؤال شاعر می‌گوید «اگر در پناه لب لعل تو باشم (به لب لعل تو برسم)، صد ملک مثل ملک سلیمان تحت فرمان من خواهد بود».

در بیت گزینهٔ «۳» نیز شاعر می‌گوید «اگر مقام وصل پناهگاه تو شود، از تمام افلاک برتر خواهی بود».

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) فقط عشق وجود خارجی دارد و چیزی جز آن نیست. به بیان دیگر، تنها حقیقت جهان عشق است.

۲) زندگی واقعی و شاد زمانی است که یار با عاشق همراه باشد. اگر یار نباشد زندگی بی‌حاصل و تلخ می‌شود.

۴) لب لعل یار دل مشتاقان زیادی را ربوده است. به عبارت دیگر، یار بسیار زیباست و عاشقان بسیاری دارد.

مضمون «ناپایداری روزگار»

«ناپایداری روزگار» از مضامین پرتکرار ادبیات فارسی است که در اشعار دورهٔ عراقی نیز پررنگ است. این مضمون را در ابیات زیر می‌بینید:

- می بیاور که ننازد به گل باغ جهان / هرکه غارتگری باد خزانی دانست
- دل منه بر دنیی و اسباب او / زانکه از وی کس وفاداری ندید
- از چرخ به هرگونه همی دار امید / وز گردش روزگار می‌لرز چو بید
- مجو درستی عهد از جهان سست‌نهاد / که این عجوزه عروس هزارداماد است
- فی‌الجمله اعتماد مکن بر ثبات دهر / کاین کارخانه‌ای است که تغییر می‌کنند
- سفله‌طبع است جهان بر کرمش تکیه مکن / ای جهان‌دیده ثبات قدم از سفله مجوی

۳۸- مفهوم بیت «روزگار است این که گه عزت دهد گه خوار دارد / چرخ بازیگر از این بازیچه‌ها بسیار دارد» از کدام بیت دورتر است؟

۱) بلنـــد آن ســـر کـــه او خواهـــد بلنـــدش / نژنـــد آن دل کـــه او خواهـــد نژنـــدش
۲) چنـــین اســـت رســـم ســـرای درشـــت / گهـی پشـت بـر زیـن و گـه زیـن بـه پشـت
۳) همیشـه تـا بـود ایـن حـال دور گـردون را / که نیست ماضی و مستقبلش به یک منوال
۴) هـر نـوبتی نظـر بـه یکـی می‌کنـد سـپهر / هـر مـدتی زمـین بـه یکـی می‌دهـد زمـان

پاسخ: گزینهٔ ۱ (دشوار ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۹ ـ ۱۱۰۵)

مفهوم صورت سؤال: قدرت در دست روزگار است و روزگار است که انسان‌ها را عزتمند و یا خوار می‌دارد.

مفهوم گزینهٔ «۱»: خداوند عامل سربلندی و سرشکستگی انسان‌هاست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) رسم روزگار همین است؛ روزگار گاهی پشت انسان‌ها را بر زین اسب قرار می‌دهد (عزتمند و سربلند می‌کند) و گاهی زین اسب را بالای پشت آدم‌ها قرار می‌دهد (انسان‌ها را خوار می‌کند).

مفهوم: عزت و ذلت در دست روزگار است.

۳) همیشه همین‌طور بوده و گذشته و آیندهٔ روزگار بر یک منوال نبوده و نخواهد بود.

مفهوم: روزگار بالا و پایین دارد و قدرت دست اوست.

۴) سپهر (روزگار) نوبتی به آدم‌ها توجه می‌کند.

مفهوم: قدرت در دست روزگار است و او عزیز و خوار می‌گرداند.

۳۹- مفهوم کدام بیت در مقابل آن نادرست آمده است؟

۱) هـر آن دل را کـه سـوزی نیسـت، دل نیسـت / دل افسرده غیر از آب و گل نیست (ارزش واقعی به عاشقی است)
۲) ما به غم خو کرده‌ایم ای دوست ما را غم فرست / تحفـه‌ای کـز غـم فرسـتی نـزد مـا هـر دم فرسـت (غم‌پرستی)
۳) دل عـالمی بسـوزی چـو عـذار برفـروزی / تو از این چه سود داری که نمی‌کنی مدارا (بی‌توجهی معشوق)
۴) دسـت فلـک ز کـارم وقتـی گـره گشـاید / کـز یکـدگر گشـایی زلـف گره‌گشـا را (جبرگرایی)

پاسخ: گزینهٔ ۴ (آسان ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۱ ـ ۱۱۰۴)

زمانی روزگار مشکلات من را حل می‌کند که معشوق موهای خود را باز کند. جلوهٔ معشوق باعث باز شدن بخت عاشق می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) هر دلی که سوز عشق ندارد دل واقعی محسوب نمی‌شود. دلِ افسرده (بی‌عشق) فقط آب و گل است و روح و معنا ندارد.

۲) ای دوست، ما به غم عادت کرده‌ایم؛ پس برای ما غم بفرست. غم را چون هدیه‌ای هر لحظه برای ما بفرست.

۳) معشوق وقتی عذار (چهره) را آشکار می‌کند، دل‌های مردم عالم را درگیر خود می‌کند. مگر معشوق چه سودی از این کار می‌برد که مدارا نمی‌کند؟

۴۰- مفاهیم «وجود پشتیبان، اصالت علم، خودستایی، تأثیر آه مظلوم و باطن‌بینی» به‌ترتیب در کدام ابیات دیده می‌شود؟

الف: تـو مـو بینـی و مجنـون پـیچش مـو / تـو ابـرو او اشـارت‌های ابـرو
ب: از تیـر آه مظلـوم ظـالم امـان نیابـد / پـیش از نشـانه خیـزد از دل فغـان کمـان را
ج: چـو نـام تـوام جـان‌نوازی کنـد / بـه مـن دیـو کـی دسـت‌یازی کنـد
د: درخـت تـو گـر بـار دانـش بگیـرد / بـه زیـر آوری چـرخ نیلـوفری را
هـ: محو کی از صفحهٔ دل‌ها شود آثار من؟ / من همان ذوقم که می‌یابند از گفتار من

۱) «ج»، «هـ»، «د»، «ب»، «الف»
۲) «هـ»، «د»، «الف»، «ب»، «ج»
۳) «ج»، «د»، «هـ»، «ب»، «الف»
۴) «هـ»، «ج»، «ب»، «الف»، «د»

پاسخ: گزینهٔ ۳ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۴۱ ـ ۱۱۰۴)

بررسی موارد:

الف) «مو» نماد ظاهر است و «پیچش مو» نماد باطن. «ابرو» نماد ظاهر است و «اشارت‌های ابرو» نماد باطن. شاعر اعتقاد دارد که باطن یار دل مجنون را برده و نه ظاهر او. ← باطن‌بینی

ب) ظالم از تیر آه مظلوم در امان نمی‌ماند؛ همان‌طور که پیش از آنکه هدف تیر از درد فریاد کشد، کمان فریاد می‌کشد (صدای کمان در هنگام پرتاب تیر). ← تأثیر آه مظلوم

ج) وقتی نام تو هست و یادت جان مرا نوازش می‌کند، دیگر دیو هم نمی‌تواند به من دست‌درازی کند. ← دلگرمی به وجود پشتیبان

د) وجود تو شبیه درختی است که میوهٔ این درخت علم و دانش است. اگر اهل علم باشی، بر آسمان تسلط می‌یابی (توانمند و باارزش می‌شوی). ← اصالت علم

هـ) شاعر باور دارد که آثارش هرگز از یاد و خاطر انسان‌ها نمی‌رود؛ زیرا خود را با ذوقی که مردم از خواندن اشعارش می‌یابند یکی می‌داند. ← خودستایی

بودجه‌بندی این آزمون	**فرهنگ معاصر غرب و نظام نوین جهانی** (باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب، چگونگی تکوین فرهنگ معاصر غرب، جامعه جهانی (تا پایان «جامعه جهانی در گذشته و حال») / **صفحه‌های ۳۵ تا ۵۷**
سهم در کنکور	درس پنجم تا هفتم در مجموع ۱ تست از ۱۵ تست کنکور را پوشش داده است.

۴۱- هر یک از موارد زیر به‌ترتیب با مفاهیم کدام گزینه در ارتباط است؟

ـ باورها و فلسفه‌هایی را شامل می‌شود که آشکارا، ابعاد غیرمادی جهان هستی را انکار می‌کنند.

ـ رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان است.

ـ هنر قرون وسطی بر آن تأکید می‌کند.

ـ مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ معاصر غرب است.

۱) سکولاریسم آشکار ـ پروتستانتیسم ـ بعد معنوی و آسمانی انسان ـ اومانیسم

۲) سکولاریسم پنهان ـ پروتستانتیسم ـ بعد جسمانی و زیبایی‌های بدنی انسان ـ سکولاریسم

۳) سکولاریسم آشکار ـ ناسیونالیسم ـ بعد جسمانی و زیبایی‌های بدنی انسان ـ لیبرالیسم

۴) سکولاریسم پنهان ـ ناسیونالیسم ـ بعد معنوی و آسمانی انسان ـ ناسیونالیسم

پاسخ: گزینهٔ ۱ (آسان ـ خط به خط ـ سریع ـ صفحهٔ ۳۸ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:

پاسخ مورد اول «سکولاریسم آشکار»، مورد دوم «پروتستانتیسم»، مورد سوم «بعد معنوی و آسمانی انسان» و مورد چهارم «اومانیسم» است.

بررسی موارد:

ـ سکولاریسم آشکار، باورها و فلسفه‌هایی را شامل می‌شود که آشکارا، ابعاد غیرمادی جهان هستی را انکار می‌کنند.

ـ رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان سبب پیدایش و رشد برخی نهضت‌های جدید دینی شده است که از آن به‌عنوان پروتستانتیسم یاد می‌شود.

ـ هنر قرون وسطی بر بعد معنوی و آسمانی انسان تأکید می‌کند.

ـ اومانیسم مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ معاصر غرب است.

دو دسته سکولاریسم در فرهنگ غرب:

- سکولاریسم آشکار: باورها و فلسفه‌هایی را شامل می‌شود که آشکارا، ابعاد غیرمادی جهان هستی را انکار می‌کنند.
- سکولاریسم پنهان: شامل باورها و فلسفه‌هایی است که ابعاد معنوی هستی را نفی نمی‌کنند بلکه بخش‌هایی از باورهای معنوی و دینی را در خدمت اهداف دنیوی و این جهانی قرار می‌دهند و از توجه یا عمل به بخش‌های دیگر سر باز می‌زنند.

۴۲- به‌ترتیب «معنا»، «مفهوم»، «علت» و «پیامد» عبارات زیر در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟

ـ دئیسم

ـ روشنگری

ـ اهمیت رمان در فرهنگ غرب

ـ افول حس‌گرایی در پایان قرن بیستم در غرب

۱) دانشی که توانایی ارزیابی ارزش‌ها و اهداف انسانی را ندارد ـ معرفت‌شناسی پذیرفته‌شده در فرهنگ غرب ـ توجه ادبیات مدرن به مکاشفات و مشاهدات الهی انسان ـ بحران معرفت شناختی

۲) اعتقاد به خدایی که هیچ برنامه‌ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد ـ مهم‌ترین ویژگی معرفت‌شناختی فرهنگ معاصر غرب ـ انعکاس حالات روانی آدمیان در زندگی این جهانی در ادبیات مدرن ـ بحران انسان‌شناسی

۳) دانشی که صرفاً وسیلهٔ رسیدن به اهداف دنیوی است ـ کنار گذاشتن وحی و شهود در شناخت حقیقت ـ توجه ادبیات مدرن به سلوک‌های معنوی انسان ـ بحران هستی‌شناسی

۴) اعتقاد به خدایی که هیچ برنامه‌ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد ـ معرفی راه شناخت حقیقت و موانع شناخت آن ـ انعکاس حالات روانی آدمیان در زندگی روزمره در ادبیات مدرن ـ بحران معرفت شناختی

پاسخ: گزینهٔ ۴ (دشوار ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۴۲ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:
پاسخ بخش اول «اعتقاد به خدایی است که هیچ برنامه‌ای برای هدایت بشر ندارد»، بخش دوم «معرفی راه شناخت حقیقت و موانع شناخت آن»، بخش سوم «انعکاس حالات روانی آدمیان در زندگی روزمره در ادبیات مدرن» و بخش چهارم «بحران معرفت‌شناختی» است.

بررسی موارد:

ـ دئیسم یعنی اعتقاد به خدایی که هیچ برنامه‌ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد.

ـ روشنگری راه شناخت حقیقت و موانع شناخت آن را معرفی می‌کند.

ـ ادبیات مدرن به سلوک‌های معنوی و مکاشفات و مشاهدات الهی انسان توجهی ندارد بلکه حالات روانی آدمیان در زندگی روزمره و این جهانی را منعکس می‌کند، به همین دلیل، رمان در فرهنگ غرب، بیشترین اهمیت را پیدا کرده است.

ـ از پایان قرن بیستم با افول حس‌گرایی، فرهنگ غرب گرفتار بحران معرفت‌شناختی شده است.

نکته
در بحران معرفت‌شناختی امکان تشخیص درست یا غلط بودن باورها و اندیشه‌ها و خوب یا بد بودن هنجارها و رفتارها از بشر سلب می‌شود.

۴۳- هر یک از موارد زیر به‌ترتیب در کدام قسمت جدول زیر قرار می‌گیرند؟

ـ دئیسم

ـ حس‌گرایی، نفی عقل و وحی

ـ دانش ابزاری

ـ افول تجربه‌گرایی، نفی تجربه، نفی عقل و وحی

روشنگری	قرون هفدهم و هجدهم	قرون نوزدهم و بیستم	پایان قرن بیستم
ویژگی	(د)	(الف)	(و)
پیامد	(ج)	(هـ)	(ب)

۱) «هـ» ـ «د» ـ «ج» ـ «الف»

۲) «هـ» ـ «ج» ـ «الف» ـ «د»

۳) «ج» ـ «الف» ـ «هـ» ـ «و»

۴) «ج» ـ «الف» ـ «و» ـ «هـ»

پاسخ: گزینهٔ ۳ (دشوار ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۴۳ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:
موارد داده‌شده به‌ترتیب در قسمت‌های «ج»، «الف»، «هـ» و «و» در جدول قرار می‌گیرند.

بررسی موارد:

ـ دئیسم ← پیامد روشنگری در قرون هفدهم و هجدهم

ـ حس‌گرایی، نفی عقل و وحی ← ویژگی روشنگری در قرون نوزدهم و بیستم

ـ دانش ابزاری ← پیامد روشنگری در قرون نوزدهم و بیستم

ـ افول تجربه‌گرایی، نفی تجربه، نفی عقل و وحی ← ویژگی روشنگری پایان قرن بیستم

روشنگری	قرون هفدهم و هجدهم	قرون نوزدهم و بیستم	پایان قرن بیستم
ویژگی	عقل‌گرایی، نفی وحی	حس‌گرایی، نفی عقل و وحی	افول تجربه‌گرایی، نفی تجربه، نفی عقل و وحی
پیامد	دئیسم	دانش ابزاری	بحران معرفتی

۴۴- چه تعداد از موارد زیر مربوط به دوران رنسانس در تاریخ فرهنگ غرب است؟

ـ در این زمان، غرب به فرهنگ یونان و روم بازگشت.

ـ رویکرد دنیوی به عالم در سطح هنر، اقتصاد، سیاست و حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی آشکار شد.

ـ آباء کلیسا از شعارها و مفاهیم معنوی و توحیدی استفاده می‌کردند.

ـ تحریفاتی در مسیحیت در این دوران رخ داد که دارای پیامدهایی بود.

ـ روابط ارباب - رعیتی به روابط کارگران - سرمایه‌داران تغییر یافت.

۱) ۳ ۲) ۴ ۳) ۲ ۴) ۱

پاسخ: گزینهٔ ۳ **(متوسط ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۴۹ ـ ۱۱۰۶)**

بررسی سریع:

موارد اول و دوم مربوط به دوران رنسانس در تاریخ فرهنگ غرب است؛ پس دو مورد مربوط به این دوران است.

بررسی موارد:

ـ در دوران رنسانس، غرب به فرهنگ یونان و روم بازگشت.

ـ در دوران رنسانس، رویکرد دنیوی به عالم در سطح هنر، اقتصاد، سیاست و حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی آشکار شد.

ـ در قرون وسطی، آباء کلیسا از شعارها و مفاهیم معنوی و توحیدی استفاده می‌کردند.

ـ تحریفاتی در مسیحیت قرون وسطی رخ داد که دارای دو پیامد در سطح اندیشه و نظر و در سطح زندگی و عمل بود.

ـ در دورهٔ جدید در فرهنگ غرب، روابط ارباب - رعیتی به روابط کارگران - سرمایه‌داران تغییر یافت.

تحریفات مسیحیت در قرون وسطی

- تحریفات مسیحیت در قرون وسطی
  - در سطح اندیشه و نظر
    - مسیحیت آمیخته با رویکردهای اساطیری شد.
    - مسیحیت با قبول تثلیث از ابعاد عقلانی توحید دور ماند.
  - در سطح زندگی و عمل
    - مسیحیان و آباء کلیسا در تعامل با فرهنگ امپراتوری روم به سوی نوعی دنیاگرایی گام برداشتند.
    - کلیسا در این مقطع عملکرد دنیوی خود را در پوشش معنوی و دینی توجیه می‌کرد.

۴۵- عبارات درست در رابطه با آثار فرهنگ جدید غرب در زندگی اجتماعی انسان کدام است؟

الف ـ علم جدید با رویکرد دنیوی خود، وظیفهٔ شناخت حقیقت عالم و مسئولیت عبور انسان از ملک به ملکوت را بر عهده داشت.

ب ـ رفتارهای دینی، توجیه دنیوی می‌شد و به نام دین بر تمایلات و خواسته‌های دنیوی سرپوش گذاشته می‌شد.

ج ـ رشد صنعت و به دنبال آن گسترش تجارت، قشر جدید سرمایه‌داران را به‌وجود آورد.

د ـ در رویکرد جدید، علوم تجربی در بین علوم مختلف بیشترین اهمیت را پیدا کرد.

هـ ـ حقوق طبیعی بشر با توجه به خواسته‌ها و نیازهای صرفاً طبیعی و این جهانی انسان شناخته می‌شود.

۱) «الف» ـ «ب» ۲) «د» ـ «هـ» ۳) «ب» ـ «د» ۴) «ج» ـ «هـ»

پاسخ: گزینهٔ ۲ (متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۵۲ ـ ۱۱۰۶)

بررسی سریع:

عبارات «الف»، «ب» و «ج» نادرست و عبارات «د» و «هـ» درست است.

بررسی موارد نادرست:

الف) علم جدید با رویکرد دنیوی خود، وظیفهٔ شناخت حقیقت عالم و مسئولیت عبور انسان از ملک به ملکوت را بر عهده نداشت.

ب) در قرون وسطی رفتارهای دنیوی، توجیه دینی می‌شد و به نام دین بر تمایلات و خواسته‌های دنیوی سرپوش گذاشته می‌شد.

ج) گسترش تجارت و به دنبال آن رشد صنعت، قشر جدید سرمایه‌داران را به‌وجود آورد.

آثار فرهنگ جدید غرب در زندگی اجتماعی انسان

۴۶- پاسخ پرسش‌های زیر به‌ترتیب کدام است؟

ـ در دورهٔ رنسانس فرهنگ غرب برای بسط و گسترش ابعاد دنیوی خود چه کرد؟

ـ کدام عامل زمینهٔ گسترش فلسفه‌های روشنگری را فراهم آورد؟

ـ فلسفه‌های روشنگری چگونه فرهنگ معاصر غرب را پدید آورد؟

۱) به تفسیر غیرتوحیدی فرهنگ یونان و روم بازگشت. ـ دنیاگرایی رایج در سطح عقاید و ارزش‌های مردم ـ تسری سکولاریسم از لایه‌های سطحی فرهنگ غرب به لایه‌های عمیق آن

۲) به سوی حذف پوشش دینی گام برداشت ـ دنیاگرایی رایج در سطح عقاید و ارزش‌های مردم ـ با تفسیر پروتستانی از دین توسط اصلاح‌گران دینی

۳) به تفسیر غیرتوحیدی فرهنگ یونان و روم بازگشت ـ دنیاگرایی رایج در سطح هنجارها، رفتارها و زندگی مردم ـ با تفسیر پروتستانی از دین توسط اصلاح‌گران دینی

۴) به سوی حذف پوشش دینی گام برداشت ـ دنیاگرایی رایج در سطح هنجارها، رفتارها و زندگی مردم ـ تسری سکولاریسم از لایه‌های سطحی فرهنگ غرب به لایه‌های عمیق آن

پاسخ: گزینهٔ ۴ (متوسط ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۵۰ ـ ۱۱۰۶)

بررسی سریع:

پاسخ پرسش اول «گام برداشتن برای حذف پوشش دینی»، پرسش دوم «دنیاگرایی در سطح هنجارها، رفتارها و زندگی مردم» و پرسش سوم «تسری سکولاریسم از لایه‌های سطحی فرهنگ غرب به لایه‌های عمیق آن» است.

بررسی موارد:

ـ در دورهٔ رنسانس فرهنگ غرب برای بسط و گسترش ابعاد دنیوی خود، به سوی حذف پوشش دینی گام برداشت و به تفسیر غیرتوحیدی فرهنگ یونان و روم باستان بازگشت.

ـ دنیاگرایی رایج در سطح هنجارها، رفتارها و زندگی مردم، زمینهٔ گسترش فلسفه‌های روشنگری را فراهم آورد.

ـ فلسفه‌های روشنگری، سکولاریسم را از لایه‌های سطحی فرهنگ غرب به لایه‌های عمیق آن تسری داد و فرهنگ معاصر غرب را پدید آورد.

نکته

فرهنگ جدید غرب با پیدایش فلسفه‌های روشنگری آغاز می‌شود. رویکرد سکولار که پیش از آن از طریق هنر و تفاسیر پروتستانی از دین در زندگی اجتماعی و فرهنگ عمومی گسترش پیدا کرده بود، با فلسفه‌های روشنگری عمیق‌ترین لایه‌های فرهنگ غرب را تسخیر کرد.

۴۷- کدام گزینه به‌ترتیب دربارهٔ «آناباپتیست‌ها» درست است و دربارهٔ «نظام سیاسی شکل گرفته متناسب با باورها و ارزش‌های بنیادین غرب» نادرست است؟

۱) گروهی از پروتستان‌ها بودند که با جریان‌های دنیاگرایانه‌ای که از دوران رنسانس پدید آمده بود به مخالفت برخاستند ـ چنین نظامی نمی‌توانست به دنبال حاکمیت ارزش‌های الهی باشد.

۲) این گروه با تحولات اجتماعی بعدی جهان غرب همراهی نکردند ـ بر اساس اصالت بخشیدن به انسان دنیوی شکل می‌گیرد.

۳) بخشی از آن‌ها که امروز با عنوان آمیش‌ها شناخته می‌شوند از قرن پانزدهم تا امروز، شیوهٔ زندگی خود را تغییر نداده‌اند ـ آزادی ارزش اساسی این نظام تلقی می‌شود.

۴) تاریخ اروپا شاهد کشتار آناباپتیست‌ها توسط مسیحیان کاتولیک و دیگر پروتستان‌ها بوده است ـ این نظام می‌خواست عملکرد یا خطاهای دنیوی خود را توجیه دینی کند.

پاسخ: گزینهٔ ۴ (دشوار ـ خط به خط ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۵۳ ـ ۱۱۰۶)

بررسی سریع:

فقط در گزینهٔ «۴» قسمت اول درست و قسمت دوم نادرست است.

بررسی گزینه‌ها:

۱) درست ـ درست

۲) درست ـ درست

۳) نادرست (از قرن شانزدهم تا امروز شیوهٔ زندگی خود را تغییر ندادند.) ـ درست

۴) درست ـ نادرست (این نظام نمی‌خواست عملکرد یا خطاهای دنیوی خود را توجیه دینی کند.)

لیبرالیسم

- نظام لیبرالیسم نمی‌توانست به دنبال حاکمیت ارزش‌های الهی باشد.
- این نظام نمی‌خواست عملکرد یا خطاهای دنیوی خود را توجیه دینی کند.
- اندیشهٔ سیاسی جدیدی بود که بر اساس اصالت بخشیدن به انسان دنیوی (اومانیسم) شکل می‌گیرد.
- خواست و ارادهٔ آدمی را مبدأ قانون‌گذاری می‌داند.
- لیبرالیسم را جایز دانستن همهٔ امور بنا به خواست انسان تعریف کرده‌اند.
- آزادی ارزش اساسی آن تلقی می‌شود.

۴۸- به‌ترتیب «علت»، «پیامد»، «ریشه» و «معنای» موارد زیر کدام است؟

ـ فرو ریختن اقتدار کلیسا

ـ سکولاریسم

ـ انقلاب فرانسه

ـ جنبهٔ ملکوتی علم

۱) جنگ‌های صلیبی ـ لیبرالیسم ـ قرون وسطی ـ وسیله‌ای برای رساندن انسان به کمال، که دنیا و آخرت او را آباد می‌کند.

۲) فتح قسطنطنیه ـ اومانیسم ـ اندیشه‌های فلسفی روشنگری ـ فراخواندن انسان به سمت خدای جهان و کمال حقیقی

۳) ظهور و بروز پادشاهان و قدرت‌های محلی ـ لیبرالیسم ـ دوران رنسانس ـ محدود نشدن وظیفهٔ علم به آباد کردن این دنیا و مُلک

۴) مواجههٔ اروپاییان با مسلمانان ـ اومانیسم ـ تغییرات اجتماعی مربوط به انقلاب صنعتی ـ تأمین دنیا و معاش

پاسخ: گزینهٔ ۲ (دشوار ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۵۳ ـ ۱۱۰۶)

بررسی سریع:

در مورد اول گزینه‌های ۱، ۲ و ۴؛ در مورد دوم گزینه‌های ۲ و ۴؛ در مورد سوم گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ و در مورد چهارم گزینه‌های ۱، ۲ و ۳ درست است؛ پس گزینهٔ «۲» پاسخ صحیح است.

بررسی موارد:

ـ جنگ‌های صلیبی، فتح قسطنطنیه، مواجههٔ اروپاییان با مسلمانان، زمینه‌های فرو ریختن اقتدار کلیسا را فراهم کرد.

ـ اومانیسم از نتایج منطقی سکولاریسم است.

ـ انقلاب فرانسه ریشه در دوران رنسانس و اندیشه‌های فلسفی روشنگری و تغییرات اجتماعی مربوط به انقلاب صنعتی دارد.

ـ علم علاوه بر جنبهٔ ملکی (تأمین دنیا و معاش) دارای جنبهٔ ملکوتی است؛ یعنی انسان را به سمت خدای جهان و کمال حقیقی فرا می‌خواند و وسیله‌ای است برای رساندن انسان به کمال، که دنیا و آخرت او را آباد می‌سازد و وظیفه‌اش محدود به آباد کردن این دنیا و ملک نمی‌شود.

نکته

انقلاب فرانسه، نخستین انقلاب لیبرال در جهان است. این انقلاب، الهام‌بخش انقلاب‌های دیگری شد که پس از چهار دهه، سراسر اروپا را فرا گرفت.

۴۹- در ارتباط با «جامعهٔ جهانی در گذشته و حال» کدام عبارت نادرست است؟

۱) جامعهٔ جهانی قبل از ظهور غرب جدید به‌صورت امروز نبوده است. فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف هر یک در بخشی از جهان، حاکمیت سیاسی مربوط به خود را به‌وجود آورده بودند.

۲) روابط اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی بین کشورهای مختلف با حاکمیت‌های متفاوت برقرار بود و جامعهٔ جهانی که به این طریق شکل می‌گرفت به گونه‌ای بود که سرنوشت تعاملات فرهنگی را تابع روابط سیاسی، نظامی یا اقتصادی قرار می‌داد.

۳) فرهنگ غرب از سدهٔ هفدهم تا بیستم شکل جدیدی به روابط میان جوامع با جامعهٔ جهانی بخشید.

۴) در دو سدهٔ نوزدهم و بیستم سازماندهی سیاسی و اقتصادی جدیدی شکل گرفت که جوامع غربی را به‌صورت جوامع مرکزی و دیگر جوامع را به‌صورت جوامع پیرامونی درآورد.

پاسخ: گزینهٔ ۲ (آسان ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۵۷ ـ ۱۱۰۷)

بررسی سریع:

عبارات گزینه‌های ۱، ۳ و ۴ درست است و فقط عبارت گزینهٔ ۲ نادرست است.

روابط اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی بین کشورهای مختلف با حاکمیت‌های متفاوت برقرار بود و جامعهٔ جهانی که به این طریق شکل می‌گرفت به گونه‌ای نبود که سرنوشت تعاملات فرهنگی را تابع روابط سیاسی، نظامی یا اقتصادی قرار دهد.

نکته

طی دو سدهٔ نوزدهم و بیستم، فرهنگ کشورهای غیرغربی نیز در حاشیهٔ روابط و سازمان‌های سیاسی و اقتصادی جهانی، وضعیتی متزلزل و آسیب‌پذیر پیدا کرد.

۵۰- در کدام عبارت‌ها بخش اول درست و بخش دوم نادرست است؟

الف ـ فرهنگ ایرانی در دورهٔ سلوکیان، هویت خود را حفظ کرد و مصر با آن‌که از مغولان شکست خورده بود، فرهنگ خود را بر آن‌ها تحمیل کرد.

ب ـ اگر فرهنگ‌های غالب ویژگی‌های مطلوب را نداشته باشند، جامعهٔ جهانی با چالش‌های بین فرهنگی مواجه خواهد شد و فرهنگ سلطه جامعهٔ جهانی را به بخش‌های مرکز و پیرامون تقسیم می‌کند.

ج ـ حقوق فطری الهی انسان، ابعاد و نیازهای معنوی و دنیوی انسان را مورد توجه قرار می‌داد و با دو ابزار وحی و شهود شناخته می‌شد.

د ـ در قرن نوزدهم، انقلاب صنعتی از انگلستان آغاز شد و به‌تدریج در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت.

هـ ـ در فرهنگ اساطیری یونان و روم، خداوندگاران متکثر پرستیده می‌شدند و فرهنگ مسیحیت با دعوت به توحید شکل گرفت.

۱) «الف» ـ «ج» ۲) «الف» ـ «د» ۳) «ج» ـ «د» ۴) «د» ـ «هـ»

پاسخ: گزینهٔ ۱ (متوسط ـ خط به خط ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۵۶ ـ ۱۱۰۷)

بررسی سریع:
فقط در موارد «الف» و «ج» بخش اول درست و بخش دوم نادرست است.

بررسی موارد:

الف) درست ـ نادرست (چین با آن‌که از مغولان شکست خورد، فرهنگ خود را بر آن‌ها تحمیل کرد.)

ب) نادرست (جامعهٔ جهانی با چالش‌های درون‌فرهنگی مواجه خواهد شد.) ـ درست

ج) درست ـ نادرست (با دو ابزار وحی و عقل شناخته می‌شد.)

د) نادرست (قرن هجدهم) ـ درست

هـ) درست ـ درست

نکته
رنسانس به معنای تجدید حیات و تولد دوباره است و از قرن چهاردهم تا شانزدهم میلادی را شامل می‌شود. دلیل نام‌گذاری این دوره به رنسانس این است که غرب در این زمان به فرهنگ یونان و روم بازگشت. فرهنگ یونان و روم باستان، فرهنگ اساطیری بود اما فرهنگ قرون وسطی، فرهنگ دینی مسیحیت است.

بودجه‌بندی این آزمون

روان‌شناسی رشد (از ابتدای «دورهٔ نوجوانی»)، **احساس، توجه ادراک،** (تا پایان «ادراک: محرک‌های محیطی را چگونه تفسیر کنیم؟»)
صفحه‌های ۵۲ تا ۸۳

سهم در کنکور

درس دوم و سوم در مجموع ۴ تست از ۱۵ تست کنکور را پوشش داده است.

۵۱- با توجه به پیامدهای رشد شناختی در دورهٔ نوجوانی، به‌ترتیب بهترین راهکار برای «حل مشکل تصمیم‌گیری نوجوان»، «احساس منحصربه‌فرد بودن نوجوان» و «عیب‌جویی او» کدام است؟

۱) ارتقای الگوی تصمیم‌گیری کارآمد در او ـ پذیرش ویژگی‌های منحصربه‌فرد او ـ انتقاد نکردن از او جلوی دیگران
۲) تصمیم‌گیری به جای نوجوان ـ تقویت درک آمیختگی محاسن و معایب ـ ایجاد دیدگاه منطقی و متعادل
۳) ایجاد دیدگاه متعادل در شخصیت نوجوان ـ تصمیم‌گیری به جای نوجوان ـ انتقاد نکردن از او جلوی دیگران
۴) همراهی به جای ایفای نقش او ـ پذیرش ویژگی‌های منحصر به فرد نوجوان ـ ایجاد دیدگاه منطقی و متعادل

پاسخ: گزینه ۴ **(متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحه ۵۶ ـ ۱۱۰۲)**

بررسی گزینه‌ها:

۱) درست ـ درست ـ نادرست
۲) نادرست ـ نادرست ـ درست
۳) نادرست ـ نادرست ـ نادرست
۴) درست ـ درست ـ درست

نکته

توجه داشته باشید که مفاهیم «حساسیت نسبت به انتقاد دیگران» و «آرمان‌گرایی و عیب‌جویی» متفاوت‌اند؛ در اولی باید تلاش شود که از انتقاد و عیب‌جویی از نوجوان در حضور دیگران دوری شود اما در عبارت دوم نوجوان خود، عیب‌جو است و باید تلاش کرد دیدگاه منطقی و متعادلی را در او پرورش داد؛ یعنی نوجوانان نیاز به کمک دارند تا دریابند جوامع و افرد آمیزه‌ای از محاسن و معایب هستند.

توصیه‌های رفتاری در برخورد با پیامدهای تغییرات شناختی در دورهٔ نوجوانی

پیامد تغییرات شناختی	توصیه
حساسیت نسبت به انتقاد دیگران	در حضور دیگران از نوجوانان عیب‌جویی نشود.
احساس منحصربه‌فرد بودن اغراق‌آمیز	ویژگی‌های منحصربه‌فرد نوجوانان پذیرفته شود تا در زمان مناسب دیدگاه متعادل‌تری ایجاد شود.
آرمان‌گرایی و عیب‌جویی	نوجوانان نیاز به کمک دارند تا دریابند جوامع و افراد، آمیزه‌ای از محاسن و معایب هستند.
مشکل در تصمیم‌گیری روزمره	به جای نوجوانان تصمیم‌گیری نشود. تصمیم‌گیری کارآمد، الگوی تصمیم‌گیری نوجوانان باشد.

۵۲- کدام گزینه به درستی و نادرستی عبارت‌های زیر اشاره دارد؟

ـ تغییرات هورمونی و فیزیولوژیکی باعث افزایش تحریک‌پذیری نوجوان شده اما ورزش کردن می‌تواند اثرات مخرب آن را کاهش دهد.

ـ این مسئله که نوجوانی خود را فردی دین‌دار بداند، به هویت او اشاره داشته و بخشی از رشد درک اخلاقی او است.

ـ نوجوان برخلاف کودک رشد فزاینده‌ای در توانایی‌های شناختی دارد که باعث کاهش پیامدهای ناسازگارانه در این سن می‌شود.

ـ نوجوانان قادر به ارزیابی و تغییر جهت تفکر لحظه‌به‌لحظه هستند که همان مهارت فراحافظه است اما کودکان بر استدلال‌های خود اشراف ندارد.

۱) درست ـ درست ـ نادرست ـ درست
۲) درست ـ نادرست ـ نادرست ـ نادرست
۳) نادرست ـ نادرست ـ درست ـ درست
۴) نادرست ـ درست ـ درست ـ نادرست

پاسخ: گزینه ۲ **(متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحه ۵۶ ـ ۱۱۰۲)**

بررسی موارد نادرست:

ـ شکل‌گیری هویت بخشی از **رشد اجتماعی** در دورهٔ نوجوانی است.

ـ رشد توانایی‌های شناختی در دورهٔ نوجوانی باعث **افزایش** پیامدهای ناسازگارانه در نوجوان می‌شود.

ـ فراحافظه مهارتی است که طی آن نوجوان **چگونگی به حافظه سپردن اطلاعات** را فرا می‌گیرد.

۵۳- **مرضیه طی سال تحصیلی نمرات کمی در امتحانات کسب کرده اما او عقیده دارد که آنقدر باهوش است که می‌تواند در امتحانات نهایی معدل ۲۰ را کسب کند. کدام گزینه در این رابطه نادرست است؟**

۱) باهوش بودن مربوط به خود آرمانی مرضیه است اما خود واقعی او دختری است که نمرات خوبی کسب نکرده است.
۲) در روند زندگی طبیعی مرضیه، از او انتظار می‌رود که به جای رویاپردازی فقط به خود واقعی‌اش بپردازد.
۳) این پدیده در نوجوانی غیرطبیعی نیست ولی استفاده مکرر از آن باعث ایجاد مشکل در عملکردهای او خواهد شد.
۴) در واقع بسیار باهوش بودن ایده‌آل مرضیه است که او از رویاپردازی درباره آن لذت می‌برد.

پاسخ: گزینه ۲ **(متوسط ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحه ۶۲ ـ ۱۱۰۲)**

در عبارت صورت سؤال خود واقعی مرضیه دانش‌آموزی است که نمرات پایینی را در امتحانات کسب کرده است اما خود آرمانی او دانش‌آموز بسیار باهوشی است که در امتحانات معدل ۲۰ را کسب خواهد کرد.

رویاپردازی امری طبیعی در دوره نوجوانی است اما نه به صورت مستمر و مکرر بلکه از **نوجوان انتظار می‌رود که برای رسیدن به خود آرمانی تلاش کند.**

۵۴- **هریک از افراد زیر به‌ترتیب در کدام مرحله از فرایند شناخت قرار دارند؟**

«اعضای یک خانواده به بیماری کرونا مبتلا شدند و مادر برای آن‌ها سوپ درست کرد؛ پدر گفت من که اصلاً مزه‌ها را متوجه نمی‌شوم. پسر بزرگ گفت مزه سوپ‌های مادربزرگ را می‌دهد و فرزند کوچک هم گفت بوی هویج و مرغ ترکیب خوبی شده است.»

۱) شناخت نیست ـ حافظه ـ توجه
۲) احساس ـ ادراک ـ توجه
۳) شناخت نیست ـ ادراک ـ تمرکز
۴) احساس ـ حافظه ـ تمرکز

پاسخ: گزینه ۱ **(آسان ـ مفهومی ـ سریع ـ صفحه ۷۰ ـ ۱۱۰۳)**

پدر مزه غذا را متوجه نشده است؛ یعنی گیرنده‌های حسی او به دلیل بیماری اصلاً **تحریک نشده** درحالی‌که اولین گام شناخت تحریک گیرنده‌ها به وسیله محرک بیرونی است.

فرزند بزرگ خانواده به اطلاعاتی که در حافظه داشته مراجعه کرده پس در **مرحله حافظه** است.

فرزند کوچک به بوی مرغ و هویج دقت کرده که مربوط به **مرحله توجه** و با کمی مسامحه **مرحله ادراک** است.

۵۵- **هریک از افراد زیر تحت تأثیر کدام منبع توجه بوده‌اند؟**

الف ـ ساناز که یک طراح لباس است در مهمانی بیشتر به سبک لباس پوشیدن افراد توجه می‌کند.

ب ـ آقای نوروزی می‌گوید که می‌تواند صدای لرزش تلفن همراه واحد کناری را در ساختمان بشنود.

ج ـ سپیده که در خیابان منتظر تاکسی اینترنتی بود فقط به خودروهای پراید سفید توجه می‌کرد.

۱) سبک پردازش افراد ـ حواس ـ سبک پردازش
۲) سبک پردازش افراد ـ اطلاعات حافظه ـ حواس
۳) اطلاعات حافظه ـ انتظارات افراد ـ سبک پردازش
۴) اطلاعات حافظه ـ حواس ـ انتظارات افراد

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحه ۷۴ ـ ۱۱۰۳)

بررسی موارد:

الف) اینکه یک طراح لباس به سبک لباس پوشیدن افراد توجه نشان دهد به این معنی است که او این اطلاعات را در حافظه خود داشته و مکرر به آن رجوع می‌کند: **اطلاعات موجود در حافظه**

ب) شنیدن صدای لرزش تلفن همراه اشاره به حس شنوایی قوی آقای نوروزی دارد: **حواس ما**

ج) سپیده انتظار داشته که یک خودروی پراید سفید او را به مقصد برساند به همین دلیل به سایر خودروها بی‌توجه بوده است: **سبک پردازش و انتظارات افراد**

منابع توجه

منابع توجه تحت تأثیر سه عامل هستند:

- حواس ما که به وسیلهٔ محرک‌های بیرونی تحریک می‌شوند.
- اطلاعات موجود در حافظه، در واقع حافظهٔ ما یکی از منابع مهم توجه است و هرکس متناسب با فعالیت و علایق خود با برخی محرک‌ها بیشتر در ارتباط است و طبیعی است که از میان همهٔ محرک‌های محیطی به محرک‌های آشنا و موجود در حافظه توجه کند.
- سبک پردازش و انتظارات افراد که باعث می‌شود تا محرک‌های خاصی انتخاب شود؛ یعنی فرد با توجه به انتظارات خود فقط به محرک‌های خاصی توجه می‌کند و به دنبال همان محرک‌ها می‌گردد.

۵۶- **انجام کدام دو تکلیف برای فرد ساده‌تر است؟**

۱) همراهی با صدای ضبط ماشین هنگام رانندگی برای نوآموز رانندگی
۲) تماشای تلویزیون هنگام حل مسئله هندسه برای دانشجوی ریاضی
۳) درست کردن هم‌زمان یک مجسمه چوبی و پختن غذا
۴) آبیاری به گیاهان باغچه و فرستادن پیامک به دوست

پاسخ: گزینه ۴ (دشوار ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحه ۸۱ ـ ۱۱۰۳)

بررسی گزینه‌ها:

۱) گرچه هر دو کار ساده هستند اما نوآموز رانندگی، مهارت کافی ندارد.

۲) انجام هم‌زمان هر دو کار دشوار هستند و شباهتی به هم ندارند.

۳) اگرچه هر دو کار حواس یکسانی را درگیر می‌کند اما ساخت مجسمه و پخت غذا مهارت‌های ظریف هستند.

۴) آب دادن به گیاهان باغچه نه کار دشواری است و نه به مهارت بالایی نیاز دارد و انجام آن، هنگام پیام دادن به دوست ساده است.

۵۷- هریک از عبارت‌های زیر مربوط به کدام‌یک از کارکردهای توجه است؟

ـ مادر آتنا به او گوشزد کرده است که ساعت ۱ شعله اجاق گاز را خاموش کند.

ـ پلیس شماره پلاک راننده متخلفی که از چراغ قرمز عبور کرد، یادداشت می‌کند.

ـ مهسا به دنبال گل‌سر خود در میان گل‌سرهای خواهرش می‌گردد.

۱) گوش‌به‌زنگی ـ ردیابی درست علامت ـ جستجو
۲) آماده‌سازی ادراکی ـ ردیابی درست علامت ـ جستجو
۳) گوش‌به‌زنگی ـ جستجو ـ آماده‌سازی ادراکی
۴) آماده‌سازی ادراکی ـ جستجو ـ ردیابی درست علامت

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحه ۷۸ ـ ۱۱۰۳)

بررسی موارد:

ـ مادر آتنا به او گوشزد کرده است که ساعت ۱ شعله اجاق گاز را خاموش کند: **گوش‌به‌زنگی**

ـ پلیس شماره پلاک راننده متخلفی که از چراغ قرمز عبور کرد، یادداشت می‌کند: **ردیابی درست علامت**

ـ مهسا به دنبال گل‌سر خود در میان گل‌سرهای خواهرش می‌گردد: **جستجو**

کارکردهای توجه

ردیابی علامت، گوش به زنگی و جست وجو سه کارکرد عمده توجه هستند:

۱ـ ردیابی درست علامت: در هر موقعیت توجه، دو نوع علامت وجود دارد:

علامت هدف: علامتی که فرد باید انتخاب کند و علائم انحرافی: محرک‌هایی که مانع انتخاب هدف می‌شوند.

در هر موقعیت توجه احتمال وقوع چهار موقعیت ردیابی وجود دارد.

۲ـ گوش به زنگی: به توانایی فرد برای یافتن محرک هدف در یک دورهٔ زمانی طولانی، گفته می‌شود.

لازم به ذکر است در ابتدا که فرد به دنبال محرک هدف می‌گردد، هشیاری بیشتری دارد ولی به مرور زمان (به دلیل اینکه زمان پیدا شدن محرک مشخص نیست) این کار موجب خستگی می‌شود و گوش به زنگی را کاهش می‌دهد.

مثال: زلزله‌ای رخ داده است و گفته می‌شود که در چند روز آینده مردم باید برای مقابله با زلزله آمادگی داشته باشند. مردم منتظر وقوع دوباره زلزله هستند ولی چون زمان وقوع آن دقیقا مشخص نیست، علی رغم اهمیت هوشیاری، بعد از گذشت چند روز خسته می‌شوند و گوش به زنگی آن‌ها نسبت به زلزله کم خواهد شد.

۳ـ جست وجو: فرد باید محرک هدف را در یک موقعیت مکانی نامشخص ردیابی کند.

نکته: گوش به زنگی و جست‌وجو هر دو، نوعی ردیابی علامت هستند.

۵۸- اثر موارد زیر به‌ترتیب بر فرایند تمرکز چگونه است؟

ـ ایجاد شرایط معنایی متنوع

ـ خط کشیدن روی واژگان مهم کتاب

ـ ۵ صفحه متن به صورت پیوسته

ـ اهمیت‌دهی به مطلب

۱) کاهش ـ افزایش ـ کاهش ـ افزایش
۲) کاهش ـ کاهش ـ افزایش ـ کاهش
۳) افزایش ـ افزایش ـ کاهش ـ افزایش
۴) افزایش ـ افزایش ـ افزایش ـ کاهش

پاسخ: گزینه ۳ (دشوار ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحه ۷۷ ـ ۱۱۰۳)

ایجاد شرایط معنایی متنوع و خط کشیدن روی واژگان مهم از طریق **افزایش** میزان تغییرات درونی محرک و اهمیت‌دهی به مطلب از طریق درگیری و انگیختگی ذهنی باعث **افزایش** میزان تمرکز می‌شوند. درحالی‌که مطالعه ۵ صفحه از کتاب به صورت پیوسته باعث یکنواختی و ثبات نسبی و درنتیجه کاهش میزان تمرکز می‌شود.

عوامل و موانع ایجاد تمرکز

- عوامل مانع تمرکز
  - یکنواختی و ثبات نسبی
  - آشنایی نسبی با محرک
- عوامل ایجاد تمرکز
  - تغییرات درونی محرک
  - درگیری و انگیختگی ذهنی

۵۹- با توجه به جدول روبه‌رو تعداد دفعات اصابت، رد درست و تصمیم درست، چندبار بوده است؟

علامت	ردیابی علامت	ردیابی نشدن علامت
حاضر	۳	۴
غایب	۵	صفر

۱) ۳ ـ صفر ـ ۳ ۲) ۴ ـ ۵ ـ ۳ ۳) ۳ ـ ۴ ـ صفر ۴) ۴ ـ صفر ـ ۳

پاسخ: گزینه ۱ **(دشوار ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحه ۷۷ ـ ۱۱۰۳)**

علامت	ردیابی علامت	ردیابی نشدن علامت
حاضر	۳ (اصابت یا تصمیم درست)	۴ (از دست دادن محرک هدف)
غایب	۵ (هشدار کاذب)	صفر (رد دست)

۶۰- کدام‌یک از گزاره‌های زیر نادرست است؟

الف ـ گاهی چیزهایی را ادراک می‌کنیم که هیچ‌گاه احساس نشده‌اند و گاهی مواردی را احساس می‌کنیم که ادراک نمی‌شوند.

ب ـ وجود خطای شناختی نشانگر این است که آنچه را احساس می‌کنیم الزاماً چیزی نیست که در ذهن ادراکش می‌کنیم.

ج ـ خطای پونزو خطای ادراک خطوط واگرا به شکل بلندتر و خطای مولر لایر ادراک طول متفاوت خط‌های ریل راه‌آهن است.

د ـ سهل یا دشوار بودن مطالب همیشه بستگی به درجه دشواری خود مطلب نداشته و گاهی بستگی به درک متفاوت ما از آن دارد.

۱) «الف» ـ «ب» ۲) «ج» ـ «د» ۳) «د» ـ «الف» ۴) «ب» ـ «ج»

پاسخ: گزینه ۴ **(آسان ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحه ۸۲ ـ ۱۱۰۳)**

بررسی موارد نادرست:

ب) **وجود خطای ادراکی** نشانگر این است که آنچه را ادارک می‌کنیم الزاماً چیزی نیست که احساسش می‌کنیم.

ج) **خطای مولر لایر** خطای ادراک خطوط واگرا به شکل بلندتر و **خطای پونزو** ادراک طول متفاوت خط‌های ریل راه‌آهن است.

خطاهای ادراکی رایج

الف) خطای پونزو

ب) خطای-مولر لایر

بودجه‌بندی این آزمون	صناعة التلميع فی الادب الفارسی صفحهٔ ۲۱ تا ۳۰
سهم در کنکور	این مبحث حدوداً ۲ تست از ۲۰ تست کنکور را پوشش داده است.

برای دیدن پاسخ‌نامه ویدئویی آزمون QR Code بالا را اسکن کنید یا روی لینک زیر بزنید!
پاسخ‌نامه ویدئویی آزمون

■■ عيّن الأنسب للجواب عن التّرجمة أو المفهوم من أو إلى العربيّة (٦١ - ٦٦)

٦١- «مَن بَعثَنا مِن مَرقَدنا هذا ما وَعدَ الرّحمنُ و صَدقَ المُرسَلونَ»:

١) چه کسی ما را از خوابگاهمان برانگیخت؟ این همان چیزی است که خدای بخشنده وعده داده و پیامبران راست گفتند!
٢) چه کسی ما را از آرامگاهمان بیرون آورد؟ این همان چیزی است که وعده خدای بخشنده بوده و پیامبران راست گفتند!
٣) کیست که ما را از خوابگاه‌هایمان برانگیخته؟ این همان چیزی است که خدای رحمان وعده داده و پیامبران تأیید کرده‌اند!
٤) کیست که ما را از خوابگاهمان مبعوث کرد؟ این همان وعده خدای مهربان است و فرستادگان راست گفته بودند!

پاسخ گزینه ۱ (آسان ـ خط به خط ـ سریع ـ صفحه ۲۸ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:
چه کسی ما را از خوابگاهمان برانگیخت؟ این همان چیزی است که خدای بخشنده وعده داده و پیامبران راست گفتند!

بررسی سایر گزینه‌ها:

بَعَثَ: برانگیخت ← رد گزینه ۲
مَرقَد: خوابگاه (مفرد است) ← رد گزینه ۳
وَعدَ: وعده داده (فعل است) ← رد گزینه‌های ۲ و ٤

حواست باشه!
یک فعل نمی‌تواند به‌صورت اسم و مصدر ترجمه شود: وَعدَ الله: خدا وعده داده (درست) / وعده خدا بود (نادرست)

صَدقَ: راست گفتند ← رد گزینه‌های ۳ و ٤

نکته
به شباهت و تفاوت دو فعل زیر توجه کن:

ماضی	مضارع	مصدر	معنا	ویژگی
صَدقَ	يَصدُقُ	صِدق	راست گفتن	لازم
صَدَّقَ	يُصدِّقُ	تَصديق	تأیید کردن، باور کردن	متعدی

٦٢- كانَ جدّي يَنصحني و يقولُ: «يا بُنَيّ اتَّخِذ أَلفَ صَديقٍ و الأَلف قَليلٌ وَ لا تَتَّخِذ عَدُوّاً واحِداً و الواحِدُ كَثيرٌ!»: پدربزرگم مرا ...

١) پند می‌داد و می‌گفت: فرزند من هزار دوست برگزین که هزار اندک است و احدی را دشمن نگیر که یکی [نیز] بسیار خواهد بود!
٢) نصیحت می‌کرد و می‌گفت: فرزندم هزار دوست بگیر که هزار کم است و یک دشمن مگیر که یکی [هم] زیاد است!
٣) پند می‌دهد و می‌گوید: فرزندم هزاران دوست بگیر که هزار کم است و یک دشمن هم برنگزین که یکی بسیار است!
٤) نصیحت می‌کرد و می‌گفت: فرزند من هزار دوست انتخاب کن چرا که هزارتا کم است، ولی کسی را دشمن نگیر که یکی [هم] زیادت است!

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۲۶ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:
نصیحت می‌کرد و می‌گفت: فرزندم هزار دوست بگیر که هزار کم است و یك دشمن مگیر که یکی [هم] زیاد است!

بررسی سایر گزینه‌ها:

کان ... ینصح (ماضی استمراری): نصیحت می‌کرد ← رد گزینه ۳

نکته

ساختار کان + مضارع معادل ماضی استمراری (می + ماضی ساده) است.

کنتُ أستمع: گوش می‌دادم

(کان) یقول: می‌گفت ← رد گزینه ۳

حواست باشه!

اگر کان با یک فعل مضارع بیاید و پس از آن با حرف «و» یک فعل بعد از آن بیاید از نظر معنایی روی فعل دوم هم تأثیر می‌گذارد.

مثال: کانَ یقرأ و یکتب: می‌خواند و می‌نوشت

ألف (اوّلی): هزار (مفرد است) ← رد گزینه ۳

نکته

جمع کلمه «ألف»، «آلاف» می‌شود.

عَدُوّاً واحِداً: یک دشمن ← رد گزینه‌های ۱ و ٤

کثیر: زیاد ← رد گزینه ٤ (ضمیر «ت» در فارسی اضافی است و معادلی در عبارت عربی ندارد.)، ضمناً «خواهد بود» در گزینه ۱ اشتباه است و معادلی در عبارت عربی ندارد.

۶۳- «إعلمي أنّ الصديقة الحقيقية من تَنهيك عن الظلم و العدوان و تُعينك على البرّ و الإحسان!»:

۱) بدانید که دوست حقیقی کسی است که شما را از ظلم و دشمنی باز دارد و بر نیکی و احسان یاری کند!

۲) بدان که دوستیِ حقیقی آن است که تو از ستم و دشمنی بازداشته شوی و بر نیکی و خوبی‌ها یاری شوی!

۳) بدان که یار واقعی کسی است که تو را از ستم و دشمنی‌ها باز دارد و بر نیکی و خوبی کردن هدایت کند!

٤) بدان که دوست واقعی آن است که تو را از ستم و دشمنی باز دارد و بر نیکی و خوبی کردن، تو را یاری کند!

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۲۶ ـ ۱۱۰۲)

بررسی سریع:

بدان که دوست واقعی آن است که تو را از ستم و دشمنی باز دارد و بر نیکی و خوبی کردن تو را یاری کند!

بررسی سایر گزینه‌ها:

إعلمي: بدان (فعل امر برای مفرد مؤنث مخاطب است.) ← رد گزینه ۱

الصديقة: دوست (اسم است، نه مصدر.) ← رد گزینه۲

نکته

صداقة: دوستی را با صديقة: دوست (مؤنث) اشتباه نگیرید.

تَنهيك: تو را باز دارد (فعل معلوم است و «ك: تو را» مفعول آن است.) ← رد گزینه‌های ۱ و ۲

العُدوان: دشمنی (مفرد است نشانه «ان» برای خود اسم است.) ← رد گزینه ۳

تُعينك: تو را یاری کند ← رد سایر گزینه‌ها

الإحسان: خوبی کردن (مصدر است.) ← رد گزینه ۲

٦٤- عيّن الخطأ:

١) الوكنة مكان تعيش فيه الطيور مع فراخها فوق الشجرة!: لانه جایی است که پرندگان همراه جوجه‌هایشان بالای درخت در آن زندگی می‌کنند!

٢) الخبّاز يصنع العجين ثمّ يقوم بطبخ الخبز منه!: نانوا خمیر را درست می‌کند سپس به پختن نان از آن اقدام می‌کند!

٣) إلهُنا هو الّذی علّام الغيوب و أعلم بما نعمل في الدنيا!: خدای ما همان کسی است که دانای نهان‌ها می‌باشد و به آنچه که در دنیا انجام می‌دهیم، دانا است!

٤) يصل الربيع بعد أيّام و ستنفتح الأزهار فيه بجمالها!: بعد از روزها بهار می‌رسد و گل‌ها با زیبایی خود در آن گشوده خواهند شد!

پاسخ: گزینه ٣ (دشوار ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ٣٠ ـ ١١٠٢)

در این گزینه «علّام» و «أعلم» به ترتیب اسم مبالغه و تفضیل هستند که در ترجمه رعایت نشده:

خدای ما همان کسی است که بسیار دانای نهان‌ها می‌باشد و به آنچه که در دنیا انجام می‌دهیم، داناتر است!

٦٥- «از دوستی با انسان بسیار دروغگو بپرهیز؛ زیرا او با رفتارش به تو آسیب می‌زند!»:

١) إيّاك و مصادقة الكذّاب لأنّه يضرّك بسلوكه!

٢) عليك أن تبتعد من الكاذب لأنّه يضرّك بالسلوك له!

٣) إيّاك و الصدق مع الكذّاب فأنّه قد ضرّك بسلوكه!

٤) لا تصادق الكذّاب لأنّه يريد أن تشاهد الضرر بسلوكه!

پاسخ: گزینه ١ (آسان ـ ترکیبی ـ سریع ـ صفحه ٢٧ ـ ١١٠٢)

بررسی سریع:

إيّاك و مصادقة الكذّاب لأنّه يضرّك بسلوكه!

بررسی سایر گزینه‌ها:

از دوستی ... بپرهیز: إيّاك و مصادقة ← رد سایر گزینه‌ها

نکته

ساختار «إيّاك، إيّاكما، إيّاكم و...» + و + مصدر معنای «بپرهیز از + معنای مصدر» می‌دهد.

إيّاك و الشرّ: از بدی کردن بپرهیز

إيّاك و الكذب: از دروغ گفتن بپرهیز و...

بسیار دروغگو (اسم مبالغه است.): الكذّاب ← رد گزینه ٢

رفتارش: سلوكه ← رد گزینه ٢

به تو آسیب می‌زند: يضرّك ← رد گزینه‌های ٣ و ٤

٦٦- «الصَّديقُ الصّدوق مَن نَصَحك في عَيبك و حَفظَك في غَيبك!» عيّن الخطأ في الفهوم:

١) یار آن باشد که عیب تو بگوید به صدق — نه که در غیبتت افتد به بدی یا به نقض

٢) دوستِ دانا نکند خنده به چاهِ خطرم، — عیب بیند، بگوید، نرود از نظرم

٣) دوست دانا نکند ترکِ وفا در سختی، — آن‌که آسان ببُرد، همرهِ راهت نبود

٤) نیک‌دوست آن بود اندر سخن و در عملت — که نکو گویدت او در حضر و در غیبت

پاسخ: گزینه ٣ (متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحه ٢٧ ـ ١١٠٢)

ترجمه صورت سؤال: دوست راستگو آن است که تو را در عیبت پند دهد و در نبودت، تو را حفظ کند.

همه گزینه‌ها مانند صورت سؤال به مفهوم اصلاح دوست و بیان عیب او اشاره دارند، اما گزینه ٣ به مفهوم وفاداری دوست و رها نکردن او در دشواری‌ها اشاره می‌کند که بی‌ارتباط است.

■■ اقرأ النّصّ التّالي بدقّة ثمّ أجب عن الأسئلة (٦٧ - ٧٠) بما يناسب النّصّ:

إيّاك و مصادقة الأحمق، فإنّ مُصادَقته قَد تَكون سبباً في ضَررك بدلَ أن تكون سبباً في نفعك. الأحمق غالباً يَظنُّ أنّه يُقدِّم لَك النصيحةَ و الخير، ولكنّه في الواقع لا يَملكُ فهماً كافياً للأمور، و قد يجعَلك في الأخطاء و المشاكل. الصّداقةُ السّيّئةُ قد تبدو أحياناً مُمتِعة (لذتبخش)، ولكن تأثيرُها السّلبي (منفي) يَظهر مَع مرور الوقت، فتَفقد طاقتك و فكرك المطلوب تدريجيّاً. على العكس، الصّديق الصالح هو مَن يَقف إلى جانبك في المَواقف الصَّعبة، و يُرشِدك إلى الخير بِصبره و علمِه. الإنسانُ العاقل يَختار أصدقاءه بدقّةٍ، و يَبتَعد عَن مرءٍ لا يفهم قيمةَ الصّداقة و الصّدق، فالمصادقة الصالحة ترفع الإنسان و تزيد قوّته و ذكاءه، بينما المصادقة السيّء تُضعِفه و تجعله ضائعاً بين الأهداف الخاطِئة و الندم المستمرّ.

ترجمه متن

از دوستی کردن با احمق بپرهیز، زیرا دوستی با او ممکن است باعث ضررت شود، به جای اینکه سبب سودت شود. احمق اغلب گمان می‌کند که به تو نصیحت و خیر می‌رساند، اما درواقع درک کافی از امور ندارد و ممکن است تو را به اشتباهات و مشکلات بکشاند. گاهی‌اوقات رفاقت بد خوشایند به نظر می‌رسد، اما تأثیر منفی آن با گذر زمان ظاهر می‌شود و انرژی و اندیشهٔ درست تو را کم‌کم می‌گیرد. برعکس، دوست شایسته کسی است که در موقعیت‌های دشوار کنار تو بایستد و با صبر و دانش خود تو را به‌سوی خوبی هدایت کند. انسان دانا، دوستانش را با دقت انتخاب می‌کند و از انسانی که ارزش رفاقت و دوستی را نمی‌داند، دوری می‌کند. پس دوستی نیکو انسان را بالا می‌برد و نیرو و زیرکی او را زیاد می‌کند، در حالی که رفاقت بد او را ضعیف کرده و در میان تصمیمات اشتباه و پشیمانی مداوم، او را سرگردان می‌سازد.

٦٧- عيّن الصّحيح حسب النّصّ:

١) إنّما الأحمق هو الّذي يضرّنا بسلوكه السيّء دائماً!
٢) في مصادقة الجاهل قد تختفي فوائد كثيرة لا نعلمها!
٣) سلوك الجاهل يؤثّر في أفكارنا و معاملتنا مع الآخرين!
٤) اختيار الصديق الصدوق من الأعمال السّهلة الّتي نقدر على فعلها!

پاسخ: گزینه ۳ (دشوار ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۲۷ ـ ۱۱۰۲)

رفتار نادان در فکرهای ما و رفتارمان با دیگران اثر می‌گذارد. (کاملاً درست است.)

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) احمق فقط همان کسی است که همیشه با رفتار بدش به ما آسیب می‌زند.

احمق فقط این شخص نیست. پس قید فقط غلط است.

۲) در دوستی نادان گاهی فایده‌های زیادی پنهان می‌شود که آن‌ها را نمی‌دانیم. (قطعاً نادرست است.)

۴) انتخاب دوست راست‌گو، از کارهای آسانی است که می‌توانیم آن‌ها را انجام دهیم.

قطعاً انتخاب دوست راستگو، کار راحتی نیست.

٦٨- «الصديق الحَسَن ...» عيّن الصحيح لتكميل العبارة:

١) قد يجعلنا في المشاكل و المصائب لتُقوّينا في الحياة!
٢) تقوم بزيادة قوّتنا الفكرية و المساعدة في الأهداف!
٣) مَن ليست له معرفة كافية في الحياة ليُعيننا!
٤) له كثير من البركات لا نجد مثلها في الأسرة!

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۲۷ ـ ۱۱۰۲)

ترجمه صورت سؤال: دوست خوب ... .

به زیاد کردن توانایی فکری ما و کمک در راستای اهداف اقدام می‌کند. (کاملاً درست است.)

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) گاهی ما را در مشکلات و گرفتاری‌ها قرار می‌دهد تا در زندگی ما را قوی کند. (چنین چیزی در متن نیامده.)

۳) کسی است که شناخت کافی در زندگی ندارد تا به ما کمک کند. (چنین چیزی در متن نیامده.)

۴) بسیاری از خوبی‌ها دارد که مانند آن را در خانواده نمی‌یابیم. (چنین چیزی در متن نیامده.)

■ عيّن الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (٦٩ و ٧٠)

٦٩- «الأحمق - يُقدّم - الأمور - لا يملك»

١) الأحمق: اسم - مفرد مذكر - اسم التفضيل - مبني / مضاف إليه و مجرور و مضافه «مصادقة»

٢) يُقدّم: فعل مضارع - مزيد ثلاثي من باب «تفعيل» و له حرف زائد - متعدّ - معلوم / فعل مع فاعله

٣) الأمور: جمع مكسّر أو تكسير و مفرده «الأمر» - مذكر - معرب / مجرور بالحرف الجار (لـ)

٤) لا يملك: مضارع للنفي - مجرد ثلاثي و أصله «م ل ک» - متعدّ / فعل و مفعوله «فهماً» و منصوب

پاسخ: گزینه ۱ (دشوار ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۲۷ ـ ۱۱۰۲)

بررسی موارد نادرست:

مبنی نیست، بلکه معرب است.

اسم التفضیل: نیست

نکته

کلمه‌هایی را که به رنگ و عیب دلالت می‌کنند ولی بر وزن اسم تفضیل هستند نمی‌توانیم اسم تفضیل به‌حساب بیاوریم:

أحمر: سرخ أبکم: لال أحمق: نادان و ...

٧٠- «السيّئة - يختار - تُضعف - الخاطئة»

١) السيّئة: اسم - مفرد - مؤنث و جمعها السالم «السيّئات» - معرب / صفة و موصوفها «الصّداقة»

٢) يختار: فعل مضارع - للمفرد الغائب - متعدّ - معلوم / فعل و مفعوله «أصدقاء»

٣) تُضعف: للمفرد المونث الغائب - مضارع - من الأفعال المزيدة (إفعال) - متعدّ / فعل و مفعوله ضمير «ه»

٤) الخاطئة: اسم - مفرد مؤنث - معرب - اسم الفاعل من المزيد الثلاثيّ / صفة و موصوفه جمع غير عاقل

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۲۷ ـ ۱۱۰۲)

بررسی موارد نادرست:

اسم الفاعل من المزيد الثلاثيّ: اسم الفاعل من المجرّد الثلاثيّ

(اسم فاعل در ثلاثی مزید با «مُـ» شروع می‌شود و عین الفعل کسره دارد، ولی اسم فاعل از ثلاثی مجرد بر همان وزن فاعِل می‌آید.)

■■ عيِّن المناسب للجواب عن الأسئلة التّالية (٧١ - ٧٥)

٧١- عيّن الخطأ في ضبط حركات الحروف:

١) الرَّكب جَماعَة مِنَ المُسافِرينَ يُسافِرونَ علَى الدّوابّ!

٢) سَيَستَخدِمُ المَصنَع عِشرينَ عامِلاً بَعد أُسبوعَينِ!

٣) الَّذينَ يَحتَرِمونَ الآخَرينَ في حَياتهم هُم مُحترَمونَ بَينهُم!

٤) إيّاكُم و مُصادِقَة الكَذّاب فَإنَّه كَالسَّراب يُقَرِّبُ عَلَيكم البَعيدَ!

پاسخ: گزینه ۴ (آسان ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحه ۳۰ ـ ۱۱۰۲)

«مُصادِقَة» مصدر باب «مُفاعَلة» است و باید دومین حرف اصلی آن فتحه بگیرد؛ بنابراین «مُصادَقَة» درست است. در این گزینه «يُقرَّبُ» نیز به‌صورت مجهول و به معنای (نزدیک می‌شود) به کار رفته که نادرست است و باید فعل معلومِ «يُقرِّبُ» به معنای (نزدیک می‌کند) به کار رود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) «الدَّوابّ» جمع کلمه «دابَّة» هست و درست به کار رفته است.

۲) «عِشرينَ» از اعداد عقود (۲۰ - ۳۰ - ۴۰ تا ۹۰) است و همیشه آخر آن فتحه می‌گیرد.

۳) «مَحترَمون» اسم مفعول است و با توجه به معنای جمله باید اسم مفعول به معنای (مورد احترام) به کار رود، در این گزینه «يَحتَرِمونَ» نیز مضارع باب افتعال می‌باشد و درست است.

۷۲- عیّن الخطأ عن الکلمات ممّا بین القوسین:

۱) الّذی یَصبر فی المصائب و المشاکل کثیراً. (الصَبّار)
۲) الّتی قد تَوکّلَت علَی نفسها لأداء أعمالها. (المُتوَکِّلة)
۳) الّذین هُم بإنتظار الحافلة فی مَوقفها. (المُنتظَرون)
۴) الّذین قد بُعِثوا إلی مکانٍ للقیام بعَمل. (المَبعوثون)

پاسخ: گزینه ۳ (آسان ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحه ۳۱ ـ ۱۱۰۲)

به اسم فاعل (المُنتظِرون) نیاز داریم و اسم مفعول (مورد انتظاران) در این گزینه معنای درستی ندارد.

بررسی گزینه‌ها:

۱) کسی که در مصیبت‌ها و مشکلات، بسیار بردباری می‌کند (بسیار بردبار).
۲) کسی که برای انجام کارهایش به خودش تکیه کرده است (تکیه‌کننده).
۳) کسانی که در انتظار اتوبوس در ایستگاهش هستند (منتظران، نه مورد انتظاران).
۴) کسانی که به جایی برای انجام کاری فرستاده شده‌اند. (فرستاده‌شدگان).

۷۳- عیّن ما فیه اسم فاعلٍ و اسم مفعول معاً:

۱) إنّ مُشاهَدة تلك المَنظَرة کانت تُحیّر المُشاهِدین کثیراً!
۲) أخی الکبیر مَحبوب بَین الطُلّاب لأنّه یُساعدهم فی کُلّ حال!
۳) زملائی کانوا واقِفینَ أکثر من عشرین دقیقة لکی یأتی المُعلّم!
۴) الصَّدیقُ الصَّدوق مَن کانَ ناهیاً عن الظُّلم و العُدوان!

پاسخ: گزینه ۲ (دشوار ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۳۰ ـ ۱۱۰۲)

«محبوب» اسم مفعول است و «الطُلّاب» جمع «طالِب» اسم فاعل و بر وزن فاعل است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) «مُشاهَدة» مصدر است نه اسم فاعل (مصدرهای باب مُفاعَلة را اسم مفعول نگیریم)، در این گزینه «المُشاهِدین» اسم فاعل است.
۳) «واقفینَ و المعلِّم» هر دو اسم فاعل‌اند و با توجه به معنای «المُعلّم» نیز می‌توان به حرکت دومین حرف اصلی آن که کسره و نشانه اسم فاعل بودن است، پی برد.
۴) «ناهیاً» اسم فاعل و بر وزن فاعل است.

۷۴- عیّن العبارة لا یوجَد فیها اسم مبالغة:

۱) کان لذلك المَصنَع الکبیر عُمّال کثیرون و طبّاخ واحد فقط!
۲) إنّها کانت شَتّامة تَسبّ الآخرین کثیراً و ما کانت تُجالسُها الطالبات!
۳) کان الحضّار فی الصالة یُشاهدون فِلماً رائعاً عن الدَّوابّ!
۴) لم یَقبل البائع أن یُبدّل نَظّارتی الشّمسیّة التی کنتُ اشتریتُها منه قبل أُسبوع!

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۳۰ ـ ۱۱۰۲)

«الدّوابّ» بر وزن فَعّال نیست بلکه جمع است و مفرد آن نیز «دابَّة» می‌باشد، در این گزینه «الحُضّار» نیز اسم فاعل است چون مفردش «الحاضِر» بر وزن فاعِل می‌باشد و ملاک برای تعیین اسم فاعل در جمع‌ها، شکل مفرد آن کلمه است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

در گزینه ۱، «طَبّاخ»، در گزینه ۲، «شَتّامة» و در گزینه ٤، «نَظّارة» اسم مبالغه هستند. (اسم مبالغه بر وزن‌های فَعّال و فَعّالة ساخته می‌شود)

نکته

کلماتی مانند «تُجّار، حُضّار، طُلّاب و...» اسم فاعل هستند و مفردشان بر وزن فاعِل می‌باشد و نباید آن‌ها را با وزن «فَعّال» اسم مبالغه اشتباه گرفت.

۷۵- عیّن اسم مفعول یکون مفعولاً:

۱) لا تُجرِّبوا المُجرَّب حتّی لا تَحلّ بِکم النَّدامة!
۲) بعض الشُّعراء أنشَدوا أبیاتاً مَمزوجةً بِالعربیّة!
۳) تَوکَّلوا علَی اللّه فهو یُحبّ المُتوکّلینَ علیه!
۴) ساعَد الناسُ أولئك المَظلومینَ بعد أن یَستَغیثوا!

پاسخ: گزینه ۱ **(دشوار ـ ترکیبی ـ استاندارد ـ صفحه ۳۰ ـ ۱۱۰۲)**

تعبیر: سؤال خواسته اسم مفعولی را پیدا کنیم که نقش مفعول داشته باشد.

«المُجرَّب» اسم مفعول است که مفعول واقع شده و در پاسخِ «چه کسی را» آمده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) «مَمزوجة» اسم مفعول و صفت است، در این گزینه «أبیات» مفعول است.

۳) «المتوکِّلین» مفعول است؛ اما اسم فاعل می‌باشد، نه اسم مفعول.

۴) «المَظلومین» اسم مفعول است؛ اما نقش مفعولی ندارد و «أولئک» مفعول واقع شده است.

بودجه‌بندی این آزمون

ظهور اسلام، حرکتی تازه در تاریخ بشر (تثبیت و گسترش اسلام در دوران خلفای نخستین، امویان بر مسند قدرت، جهان اسلام در عصر خلافت عباسی (تا پایان «نظام اداری»)) / **صفحه‌های ۴۲ تا ۷۱**

سهم در کنکور

درس پنجم تا هفتم ۱ الی ۲ تست از ۱۳ تست کنکور را پوشش داده است.

۷۶- کدام گزینه دربارهٔ دیوان انشاء (۱)، دیوان استیفاء (۲) و دیوان برید (۳) درست است؟

۱) عمربن خطاب خلیفهٔ دوم، به پیشنهاد هرمزان یکی از دیوان‌سالاران اسیر ایرانی، (۱) را در مدینه تشکیل داد و (۲)، وظیفهٔ رسیدگی به دعاوی و شکایت‌های طرح شده را داشت.

۲) اسم دیگر (۲)، دیوان حسبه است که وظیفهٔ ارزیابی، محاسبه و گردآوری مالیات زمین‌های کشاورزی را بر عهده داشت و (۳)، نامه‌های حکومتی را به نقاط مختلف ارسال می‌کرد.

۳) ارسال و انتقال نامه‌های حکومت به نقاط مختلف قلمرو خلافت عباسی، جزء وظایف مشترک (۱) و (۳) است و محاسبهٔ مالیات‌های زمین‌های کشاورزی، جزء وظایف (۲) بود.

۴) نام دیگر (۱)، دیوان رسایل بود که صرفاً وظیفهٔ نگارش، تنظیم و ثبت نامه‌های حکومتی را به عهده داشت؛ اما (۳) آنها را به نقاط مختلف قلمرو خلافت عباسی منتقل می‌کرد.

پاسخ: گزینهٔ ۳ — **(دشوار ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحه ۷۱ ـ ۱۱۰۷)**

بررسی سریع:

با توجه به موارد صورت سؤال گزینه «۳» درست است.

وظیفهٔ دیوان خراج (استیفا): ارزیابی، محاسبه و گردآوری مالیات زمین‌های کشاورزی

وظیفهٔ دیوان برید: جمع‌آوری اخبار از نقاط مختلف و ارسال آنها به مرکز؛ انتقال فرمان‌ها و نامه‌های حکومتی

وظیفهٔ دیوان انشا (رسایل): نگارش، تنظیم، ثبت، ارسال و دریافت نامه‌های حکومتی

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) عمربن خطاب خلیفهٔ دوم، به پیشنهاد هرمزان، یکی از فرماندهان اسیر ایرانی، دیوان جُند (سپاه) را در مدینه تشکیل داد. دیوان مظالم، وظیفهٔ رسیدگی به دعاوی و شکایت‌های طرح شده را داشت.

۲) دیوان خراج (استیفا)، وظیفهٔ ارزیابی، محاسبه و گردآوری مالیات زمین‌های کشاورزی را داشت.

۴) وظیفهٔ ارسال نامه‌های حکومتی، وظیفهٔ مشترک بین دو دیوان انشا و برید بود.

مهم‌ترین دیوان‌های دورهٔ عباسیان

در جدول زیر با مهم‌ترین دیوان‌های دورهٔ عباسی آشنا می‌شوید:

نام دیوان	وظایف
جُند (سپاه)	سرشماری و تهیهٔ اسامی جنگاوران؛ تأمین تدارکات و ملزومات سپاه
خراج (استیفاء)	ارزیابی، محاسبه و گردآوری مالیات زمین‌های کشاورزی
بیت‌المال	ثبت، نگهداری و توزیع اموال عمومی و درآمدهای حکومت اسلامی
بَرید	جمع‌آوری اخبار از نقاط مختلف و ارسال آن‌ها به مرکز؛ انتقال فرمان‌ها و نامه‌های حکومتی
انشاء (رسایل)	نگارش، تنظیم، ثبت، ارسال و دریافت نامه‌های حکومتی
مظالم	رسیدگی به دعاوی و شکایت‌های طرح‌شده
حِسبه	نظارت بر اخلاق عمومی و احکام شرع، امور بازار و مشاغل از جمله قیمت‌ها و ترازوها، امور مربوط به معابر عمومی و ساختمان‌ها

۷۷- در کدام گزینه، تقدم و تأخر وقوع رویدادها، روی نمودار زمان به‌درستی ترسیم شده است؟

الف ـ دورهٔ امامت امام سجاد (ع)

ب ـ از بین رفتن حکومت عباسیان

ج ـ پایه‌ریزی حکومت امویان در اندلس

د ـ پایان فرمانروایی مسلمانان بر سرزمین اندلس

هـ ـ به خلافت رسیدن منصور

۱) «د» «ب» «ج» «هـ» «الف»

۲) «ب» «د» «هـ» «الف» «ج»

۳) «د» «ب» «الف» «ج» «هـ»

۴) «ب» «د» «هـ» «ج» «الف»

پاسخ: گزینهٔ ۱ (دشوار ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحه ۶۶ ـ ۱۱۰۷)

بررسی سریع:

به‌ترتیب وقایع «الف»، «هـ»، «ج»، «ب» و «د» رخ داده‌اند.

بررسی موارد:

برای اینکه بتوانیم یک پاسخ تشریحی به این سؤال بدهیم باید هر یک از موارد را به‌ترتیب بررسی کنیم:

الف) با شهادت امام حسین (ع)، امامت به تنها پسر باقی ماندهٔ آن حضرت، یعنی امام سجاد (۳۸ – ۹۴ یا ۹۵ هجری قمری) انتقال یافت. دورهٔ امامت آن حضرت یکی از سخت‌ترین دوران برای اهل بیت و شیعیان بود.

هـ) پس از سَفّاح (حک ۱۳۲ – ۱۳۶ هجری قمری)، برادرش منصور (حک ۱۳۶ – ۱۵۸ هجری قمری) به خلافت رسید.

ج) پس از سقوط خلافت اموی، یکی از نوادگان هشام بن عبدالملک به نام عبدالرحمان‌بن‌معاویه به شمال آفریقا فرار کرد. او سرانجام موفق شد شهر قرطبه در اندلس را تصرف و حکومت امویان را در آنجا پایه‌ریزی کند. (۱۳۸ هجری قمری)

ب) حکومت عباسیان در اثر یورش مغولان به بغداد و کشته شدن آخرین خلیفهٔ عباسی در سال ۶۵۶ هجری قمری از بین رفت.

د) پس از امویان، خاندان‌های مسلمان دیگری بر سرزمین اندلس حاکم شدند که اتحاد و انسجام مناسبی نداشتند؛ به همین دلیل اندلس از نظر قدرت سیاسی و نظامی دچار ضعف و انحطاط شد. مسیحیان از این وضعیت استفاده کردند و به تدریج به فرمانروایی مسلمانان بر آن سرزمین پایان دادند. (۸۹۸ هجری قمری)

راهنمای مسیرت...

بی‌خیال تاریخ دقیق رویدادها شو و برو سراغ روابط علت معلولی و تو ذهنت ترتیب هر کدوم از رویدادها رو مرور کن.

۷۸- گزارهٔ زیر، مربوط به پژوهش مورخی است که دربارهٔ «ابوالعباس سفاح» تحقیق کرده است. کدام گزینه علت مناسبی برای گزارهٔ زیر است؟

«سفّاح در ابتدای خلافتش مدعی شد که جانشینی پیامبر، حق خاندان او بوده است؛ ولی امویان آن را به زور غصب کرده‌اند و اکنون حق به حق‌دار رسیده است.»

۱) عباسیان بر خویشاوندی و پیوندی که از طریق عباس‌بن‌عبدالمطلب با پیامبر داشتند، تأکید می‌کردند.
۲) عباسیان به دنبال توجیه حقّانیت و مشروعیت خلافت خویش بودند.
۳) عباسیان خود را مصداق اهل بیت و شایستهٔ جانشینی رسول خدا می‌دانستند.
۴) عباسیان به دنبال جذب شیعیان و طرفداران اهل بیت بودند.

پاسخ: گزینهٔ ۳ (دشوار ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحه ۶۶ ـ ۱۱۰۶)

بررسی سریع:
عباسیان خود را مصداق اهل بیت و شایستهٔ جانشینی رسول خدا می‌دانستند.

عباسیان، خود را مصداق اهل بیت و شایستهٔ جانشینی رسول خدا می‌دانستند. از این رو، سَفّاح در ابتدای خلافتش مدعی شد که جانشینی پیامبر، حق خاندان او بوده است؛ ولی امویان آن را به زور غصب کرده‌اند و اکنون حق به حق‌دار رسیده است.

نکته
عباسیان برای توجیه حقّانیت و مشروعیت خلافت خویش، بر خویشاوندی و پیوندی که از طریق عباس بن عبدالمطلب با پیامبر داشتند، تأکید می‌کردند.

قیام عباسیان و سقوط امویان
پس از مرگ هِشام‌بن عبدالمَلِک (۱۲۵ ق) و تشدید اختلاف و نزاع در خاندان بنی‌امیه، فعالیت شبکهٔ تبلیغاتی عباسیان به طرز چشمگیری افزایش یافت. دعوت عباسی به دنبال پیوستن ابومسلم خراسانی به جنبش و استقرار او در خراسان، وارد مرحلهٔ سرنوشت‌سازی شد. ابومسلم، سرانجام به فرمان رهبر جنبش عباسی، هواداران نهضت را فراخواند و سپاهی تشکیل داد. افراد این سپاه که شامل مسلمانان ایرانی و عربِ ساکن خراسان بودند، پرچم‌های سیاه را که نشانِ عباسیان بود، برافراشتند و به «سیاه‌جامِگان» مشهور شدند. ابومسلم با شکست دادن فرمانروایان اموی و فتح شهرهای مختلف خراسان و برخی نواحی دیگر، وارد کوفه شد و ابوالعباس سَفّاح، از خاندان عباسی را به خلافت نشاند (۱۳۲ ق). ابومسلم سپس بقایای نیروهای طرفدار خلافت بنی‌امیه را در هم کوبید و آخرین خلیفهٔ اموی را به همراه بسیاری از اعضای خاندان او از میان برداشت.

۷۹- **مأمون کدام اقدامات را تحت تأثیر وزیر قدرتمند خود یعنی فضل‌بن‌سهل، انجام داد؟**

الف ـ اجتناب از سیاست عرب‌گرایی
ب ـ انتقال مرکز خلافت از بغداد به مرو
ج ـ سپردن ادارهٔ امور خلافت به ایرانیان
د ـ درآوردن لباس و پرچم سیاه به رنگ سبز

۱) «الف» و «ج» ۲) «ب» و «د» ۳) «الف» و «ب» ۴) «ج» و «د»

پاسخ: گزینهٔ ۲ (آسان ـ مفهومی ـ سریع ـ صفحه ۶۹ ـ ۱۱۰۷)

بررسی سریع:
فضل وزیر قدرتمند مأمون بود و موارد «ب» و «د» اقداماتی هستند که این خلیفه تحت تأثیر وزیرش انجام داد.

مأمون تحت تأثیر وزیر قدرتمند خود، مرکز خلافت را از بغداد به مرو منتقل کرد و لباس و پرچم سیاه را که نشان عباسیان بود، به رنگ سبز درآورد.

خاندان سهل

۱) فضل بن سهل و برادرش حسن بن سهل که تربیت یافتهٔ برمکیان و از دهقانان و زمین‌داران بزرگ خراسان بودند، نقش تعیین‌کننده‌ای در تحولات خلافت در زمان مأمون (حک ۱۹۸-۲۱۸ ق) داشتند.

۲) هارون‌الرشید، پنجمین خلیفهٔ عباسی دو پسرش امین و مأمون را به ترتیب به عنوان ولیعهد برگزید.

۳) امین پس از آنکه به خلافت رسید، برادرش را از ولیعهدی کنار زد.

۴) مأمون با تدبیر و شمشیر ایرانیانی همچون خاندان سهل و طاهربن حسین (ذوالیمینین)، برادرش را شکست داد و خلیفه شد.

۵) مأمون، فضل بن سهل را به عنوان وزیر خویش و برادرش حسن بن سهل را به عنوان حاکم عراق، منصوب کرد.

۶) مأمون تحت تأثیر وزیر قدرتمند خود، مرکز خلافت را از بغداد به مرو منتقل کرد و لباس و پرچم سیاه را که نشان عباسیان بود، به رنگ سبز درآورد.

۷) بزرگان عرب در بغداد نسبت به تسلط خاندان سهل بر امور خلافت به حسادت و دشمنی پرداختند و درصدد برآمدند مأمون را خلع و فرد دیگری از خاندان عباسی را به خلافت بنشانند.

۸) سرانجام مأمون تصمیم گرفت فضل بن سهل را به قتل برساند و حسن بن سهل را نیز خانه‌نشین کند. خلیفه همچنین، دوباره جامهٔ سیاه به تن کرد و بغداد را مرکز خلافت قرار داد.

۸۰- محققی به پژوهش دربارهٔ «میراث تمدنی مسلمانان در اندلس» پرداخته است. کدام مورد از نتایج تحقیق او، درست است؟

۱) برجسته‌ترین میراث اسلامی اندلس، در عرصهٔ رونق اقتصادی تجلی یافت و دوران حکومت مسلمانان در اندلس، با شکوفایی اقتصادی و پیشرفت‌های شگرف علمی و تمدنی همراه بود.

۲) اندلس اسلامی در عرصهٔ معماری بسیار شکوفا بود و کاخ قرطبه و مسجد جامع الحمراء غرناطه، دو شاهکار معماری جهان اسلام به شمار می‌روند که سالانه میلیون‌ها گردشگر را از اقصی نقاط جهان جلب می‌کنند.

۳) بازرگانی داخلی و خارجی در مسیرهای زمینی و دریایی رونق چشمگیری داشت و بازرگانان اندلسی ارتباط تجاری گسترده‌ای را با سرزمین‌های حوزهٔ دریای سرخ و دیگر مناطق دور و نزدیک برقرار کرده بودند.

۴) مسلمانان اندلسی نقش مؤثر و پویایی را در پیشرفت رشته‌های گوناگون علوم و معارف از قبیل تفسیر، حدیث، فقه، کلام، ادبیات، پزشکی، داروسازی، گیاه‌شناسی، ریاضیات، نجوم و مهم‌تر از همه فلسفه ایفا کردند.

پاسخ: گزینهٔ ۴ (متوسط ـ خط به خط ـ زمانبر ـ صفحه ۶۴ ـ ۱۱۰۶)

بررسی سریع:

مسلمانان اندلسی نقش مؤثری در پیشرفت علوم به ویژه فلسفه ایفا کردند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) برجسته‌ترین میراث اسلامی اندلس، در عرصهٔ علم و اندیشه تجلی یافت و مسلمانان اندلسی نقشِ مؤثر و پویایی را در پیشرفت رشته‌های گوناگون علوم و معارف از قبیل تفسیر، حدیث، فقه، کلام، ادبیات، پزشکی، داروسازی، گیاه‌شناسی، ریاضیات، نجوم و مهم‌تر از همه فلسفه ایفا کردند.

۲) اندلس اسلامی در عرصهٔ معماری بسیار شکوفا بود. مسجد جامع قرطبه و کاخ الحمراء غرناطه، دو شاهکار معماری جهان اسلام به شمار می‌روند که سالانه میلیون‌ها گردشگر را از اقصی نقاط جهان جلب می‌کنند.

۳) بازرگانی داخلی و خارجی در مسیرهای زمینی و دریایی رونق چشمگیری داشت و بازرگانان اندلسی ارتباط تجاری گسترده‌ای را با سرزمین‌های حوزهٔ دریای مدیترانه و دیگر مناطق دور و نزدیک برقرار کرده بودند.

میراث تمدنی مسلمانان در اندلس

الف) رفاه و رونق اقتصادی

۱) دوران حکومت مسلمانان در اندلس با شکوفایی اقتصادی و پیشرفت‌های شگرف علمی و تمدنی همراه بود.

۲) اسپانیای مسلمان، در مجموع، سرزمین ثروتمندی بود که شهرهایی بزرگ، آباد و پرجمعیت داشت.

۳) پیرامون شهرهای بزرگ، آباد و پرجمعیت را ناحیهٔ روستایی در برمی‌گرفت که ساکنان آن در رفاه و خوشبختی به سر می‌بردند و دارای مزارع سرسبز و گله‌های بزرگ و کوچک دام بودند.

۴) شهرهای اندلس همچنین مراکز اقتصادی مهمی به شمار می‌رفتند و بازارها و کارگاه‌های صنعتی متعددی را در خود جای داده بودند.

۵) بازرگانی داخلی و خارجی در مسیرهای زمینی و دریایی رونق چشمگیری داشت و بازرگانان اندلسی ارتباط تجاری گسترده‌ای را با سرزمین‌های حوزهٔ دریای مدیترانه و دیگر مناطق دور و نزدیک برقرار کرده بودند.

ب) پیشرفت علمی

۱) برجسته‌ترین میراث اسلامی اندلس، در عرصهٔ علم و اندیشه تجلی یافت.

۲) مسلمانان اندلسی نقشِ مؤثر و پویایی را در پیشرفت رشته‌های گوناگون علوم و معارف از قبیل تفسیر، حدیث، فقه، کلام، ادبیات، پزشکی، داروسازی، گیاه‌شناسی، ریاضیات، نجوم و مهم‌تر از همه فلسفه ایفا کردند.

۳) به جرئت می‌توان گفت که بخش قابل توجهی از پیشرفت‌های علمی اروپاییان در قرون بعد، نتیجهٔ آشنایی آنان با دستاوردهای علمی دانشمندان و عالمان مسلمان اندلسی بود.

ج) شکوفایی معماری

اندلس اسلامی در عرصهٔ معماری نیز بسیار شکوفا بود. مسجد جامع قرطبه و کاخ الحمراء غرناطه، دو شاهکار معماری جهان اسلام به شمار می‌روند که سالانه میلیون‌ها گردشگر را از اقصی نقاط جهان جلب می‌کنند.

۸۱- کدام‌یک از عبارت‌های زیر، دربارهٔ «عمربن عبدالعزیز» نادرست است؟

الف ـ دستور داد فتوحات متوقف شود و از نومسلمانان جزیه گرفته نشود.

ب ـ دشنام‌گویی و اهانت به حضرت علی (ع) را که یزید به اجبار رسم کرده بود، منع کرد.

ج ـ هشتمین خلیفهٔ اموی بود که اقدامات وی موجب تغییر مهم و پایداری در سیاست امویان شد.

د ـ شیوه‌ای متفاوت در حکومت اتخاذ کرد و تصمیم گرفت به کتاب خدا و سنت پیامبر عمل کند.

۱) «ب» و «ج» ۲) «الف» و «د» ۳) «ج» و «د» ۴) «الف» و «ب»

پاسخ: گزینهٔ ۱ (متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحه ۵۹ ـ ۱۱۰۶)

بررسی سریع:

موارد «ب» و «ج» دربارهٔ عمربن عبدالعزیز نادرست هستند.

در میان خلفای اموی، عمربن عبدالعزیز، هشتمین خلیفهٔ این سلسله، شیوه‌ای متفاوت در حکومت اتخاذ کرد و تصمیم گرفت به کتاب خدا و سنت پیامبر عمل کند. از این رو، تغییرات و اصلاحاتی را انجام داد؛ از جمله دستور داد فتوحات متوقف شود و از نومسلمانان جزیه گرفته نشود. او همچنین دشنام‌گویی و اهانت به علی (ع) را که معاویه به اجبار رسم کرده بود (نادرستی عبارت «ب»)، منع کرد و فدک را به اهل بیت بازگرداند. این اقدام‌ها موجب تغییر مهم و پایداری در سیاست امویان نشد (نادرستی عبارت «ج»)؛ چراکه دوران خلافت عمربن عبدالعزیز کوتاه بود و خلفای بعدی، سیاست او را کنار نهادند؛ امّا نام نیکی از او برجای گذاشت.

۸۲- عمربن خطاب چگونه از ثروت‌اندوزی و تجمل‌گرایی کارگزاران خلافت و بزرگان قریش جلوگیری کرد؟

۱) توزیع عطایا بر پایهٔ مساوات اسلامی

۲) تقسیم بیت‌المال به طور مساوی میان تمام مسلمانان

۳) ساده زیستی و سخت‌گیری عمربن خطاب نسبت به آنان

۴) خلع آنان از همهٔ مناصب مهم واگذار شده به آنها

پاسخ: گزینهٔ ۳ (آسان ـ خط به خط ـ سریع ـ صفحه ۴۷ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:

ساده‌زیستی عمربن خطاب خود مانع ثروت‌اندوزی اشراف بود.

در دوران خلافت عمر و عثمان، درآمدهای فراوانی از سرزمین‌های ثروتمندی که فتح شده بود، به خزانهٔ مسلمانان در مدینه سرازیر شد. خلیفهٔ دوم این درآمدها را به عنوان عطایا میان مسلمانان توزیع کرد. نحوهٔ توزیع عطایا توسط خلیفهٔ دوم، اگرچه بر پایهٔ مساوات اسلامی نبود؛ اما ساده زیستی و سخت‌گیری او نسبت به کارگزاران خلافت و بزرگان قریش، از ثروت‌اندوزی و تجمل‌گرایی آنان جلوگیری کرد.

حواست باشه!

در دوران خلیفهٔ سوم (عثمان بن عفان)، بذل و بخشش‌های فراوانی از بیت‌المال به افراد مختلف، به خصوص خاندان بنی‌امیه صورت گرفت. وی محدودیت‌هایی را که عمر برای ثروت‌اندوزی سران قریش ایجاد کرده بود، نادیده گرفت؛ از این رو، آنان اراضی و مزارع وسیعی را در ایران، شام و مصر تصرف کردند و بر ثروت خود افزودند.

۸۳- در کدام یک از جنگ‌های رخ داده در زمان خلافت علی‌ابن‌ابی‌طالب، امویان نقش مهمی داشتند؟

۱) جمل ۲) صفین ۳) نهروان ۴) احد

پاسخ: گزینهٔ ۱ (آسان ـ خط به خط ـ سریع ـ صفحه ۵۳ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:

امویان در ایجاد جنگ جمل نقش داشتند.

امویان که نقش مهمی در ایجاد جنگ جمل در زمان خلافت حضرت علی (ع) داشتند، پس از شکست در این جنگ، به معاویه در شام پیوستند و با تمام قوا از او در جنگ صفین پشتیبانی کردند.

نکته

نصیحت‌ها و کوشش‌های مسالمت‌آمیز امام علی (ع) برای بازداشتن مخالفان از سرکشی و جلوگیری از جنگ داخلی میان مسلمانان، به نتیجه نرسید و آن حضرت ناگزیر به دفع سرکشی‌ها و آشوبگری‌هایی شد که اشراف بنی امیه نقش مهمی در ایجاد آن داشتند. بدین منظور امام مرکز خلافت را از مدینه به کوفه منتقل و در سه جنگ **جمل**، **صفّین** و **نهروان** با دشمنان مقابله کرد.

۸۴- کدام‌یک از عبارت‌های زیر، دربارهٔ سرزمین‌های شام و مصر، درست است؟

الف ـ با فتح مصر، سلطه و نفوذ سیاسی ـ نظامی امپراتوری روم شرقی در آن سرزمین از بین رفت و شام از خطر هجوم رومیان در امان ماند و زمینه برای پیشروی مسلمانان در دیگر مناطق آفریقا مهیا شد.

ب ـ رفتار مسالمت‌آمیز و مداراجویانهٔ پیروان اسلام با مسیحیان به هنگام فتح شام و امید به آزادی مذهبی در زیر سایهٔ حکومت مسلمانان، تأثیر بسزایی در متحد نشدن مصریان با رومیان داشت.

ج ـ در جریان محاصرهٔ شهر بیت‌المقدس، ساکنان مسیحی شهر اعلام کردند که فقط در حضور خلیفه، قرارداد صلح و تسلیم شهر را امضا می‌کنند و مسلمانان با بردباری این شرط را پذیرفتند.

د ـ اختلافات مذهبی مسیحیان و تفاوت‌های قومی، فرهنگی و زبانی که میان توده‌های مردم مصر با طبقهٔ حکومتگر رومی وجود داشت، سبب شده بود که پایه‌های حاکمیت امپراتوری روم شرقی در مصر سست شود.

۱) «الف» و «ب» ۲) «ج» و «د» ۳) «الف» و «د» ۴) «ب» و «ج»

پاسخ: گزینهٔ ۴ (دشوار ـ خط به خط ـ زمانبر ـ صفحه ۵۱ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:

موارد «ب» و «ج» دربارهٔ خواستهٔ سؤال درست هستند.

بررسی موارد نادرست:

الف) با فتح مصر، سلطه و نفوذ سیاسی ـ نظامی امپراتوری روم شرقی در آن سرزمین از بین رفت، شام از خطر هجوم رومیان تا حدودی در امان ماند و زمینه برای پیشروی مسلمانان در دیگر مناطق آفریقا مهیا شد. (وقتی قید «تا حدودی» ذکر نشود، مفهوم عبارت این گونه می‌شود که با فتح مصر، منطقهٔ شام **کاملاً** از خطر هجوم رومیان در امان ماند.)

د) اختلافات مذهبی و تفاوت‌های قومی، فرهنگی و زبانی که میان توده‌های مردم شام با طبقهٔ حکومتگر رومی وجود داشت، سبب شده بود که پایه‌های حاکمیت امپراتوری روم شرقی در منطقهٔ شام سست شود.

فتح شام و مصر پیش از فتوحات

موقعیت و اهمیت سرزمین شام

- واقع در غرب آسیا و نقطهٔ اتصال زمینی و دریایی سه قارهٔ آسیا، اروپا و آفریقا
- برخورداری از موقعیت فوق‌العاده مهم
- دارای تاریخ و تمدنی کهن
- محل برخورد تمدن‌های کهن بین‌النهرین، ایران، مصر، یونان و روم در دوران باستان
- اوضاع منطقهٔ شام قبل از فتوحات اسلامی
- قرار داشتن زیر سلطهٔ امپراتوری روم شرقی
- حضور تعدادی از قبیله‌های عرب در آن منطقه
- بسیاری از این اعراب و دیگر ساکنان بومی این منطقه، پیرو آیین مسیحیت بودند.

موقعیت مصر پیش از فتح

- بخشی از قلمرو امپراتوری روم شرقی بود.
- اسکندریه در شمال مصر، به عنوان یکی از مراکز مهم نیروی دریایی امپراتوری روم بود.
- تسلط رومیان بر مصر، موقعیت مسلمانان را در شام و حتی شبه جزیرهٔ عربستان در معرض خطر جدی قرار می‌داد.
- اوضاع داخلی مصر پیش از فتح
- نارضایتی مصریان از حاکمیت رومیان
- پرداخت مالیات‌های سنگین به رومیان
- محرومیت از دستیابی به مقامات عالی
- اختلافات مذهبی شدید مسیحیان مصر با رومیان
- ناخشنودی یهودیان ساکن اسکندریه و سایر نقاط مصر از عدم حمایت امپراتوری از آنان در برابر مسیحیان

ماز

۸۵- کدام‌یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

الف ـ عمر بن خطاب طی وصیت‌نامهٔ ابوبکر، به خلافت رسید و از رویدادهای مهم دوازده سال حکومتش، فتوحات مسلمانان در سرزمین‌های مجاور شبه جزیرهٔ عربستان بود.

ب ـ ابوبکر پس از استقرار بر مسند خلافت، سپاهی را گرد آورد و به مقابله با شورش‌ها و نافرمانی‌ها فرستاد و این سپاه مرتدان، پیامبران دروغین و معترضان به خلافت را به شدت سرکوب کرد.

ج ـ عثمان بن عفان بعد از گفت‌وگوها و رایزنی‌های اعضای شورای شش نفره ای که عمر پیش از مرگ تشکیل داد، به مقام خلافت رسید و ده سال حکومت کرد.

د ـ هم‌زمان با برگزاری مراسم تدفین پیامبر، گروهی از انصار در مکانی موسوم به سقیفهٔ بنی ساعده در مدینه گرد هم آمدند تا دربارهٔ تعیین جانشین رسول خدا تصمیم بگیرند.

۱) «ب» و «د» ۲) «الف» و «ج» ۳) «ب» و «ج» ۴) «الف» و «د»

پاسخ: گزینهٔ ۲ **(متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحه ۴۴ ـ ۱۱۰۵)**

بررسی سریع:
در ارتباط با خواستهٔ سؤال فقط موارد «الف» و «ج» نادرست هستند.

بررسی موارد نادرست:

الف) ابوبکر اندکی بیش از دو سؤال خلافت کرد. او در واپسین لحظات زندگی، طی وصیت‌نامهٔ مکتوبی، عمربن خطّاب را به جانشینی خود معرفی کرد. از مهم‌ترین رویدادهای دوران خلیفهٔ دوم (**حک ۱۳ – ۲۳ هجری قمری**)، فتوحات مسلمانان در سرزمین‌های مجاور شبه جزیرهٔ عربستان بود.

ج) خلیفهٔ دوم پیش از مرگ، شورایی شش نفره تشکیل داد و اعضای آن را مأمور کرد که از میان خود یک نفر را به عنوان خلیفه برگزینند. گفت‌وگوها و رایزنی‌های اعضای آن شورا، به‌گونه‌ای پیش رفت که سرانجام عثمان بن عفّان به عنوان خلیفهٔ سوم (**حک ۲۳ - ۳۵ هجری قمری**) انتخاب شد.

پس از رحلت پیامبر و آغاز خلافت ابوبکر بن ابی قحُافه، سه گروه با حکومت وی به مخالفت پرداختند:

۱) گروه‌هایی از قبایل عربستان که در سال‌های پایانی زندگانی رسول خدا و پس از گسترش قدرت مسلمانان، اسلام آورده بودند و با تعالیم آن اُنس و آشنایی نداشتند. (مرتدان)

۲) گروه دوم افرادی بودند که در واپسین روزهای زندگانی رسول خدا و با پدیدار شدن آثار بیماری آن حضرت، ادعای پیامبری کردند. (پیامبران دروغین)

۳) گروه سوم، کسانی بودند که ابوبکر را به عنوان خلیفهٔ پیامبر قبول نداشتند و به طور آشکار از حضرت علی (ع) حمایت می‌کردند. (معترضان به خلافت)

بودجه‌بندی این آزمون	**نواحی طبیعی** (ناهمواری‌ها و اشکال زمین، نواحی زیستی تا پایان «نواحی ساحلی») **صفحه‌های ۳۷ تا ۶۱**
سهم در کنکور	**درس‌های چهارم و پنجم هر کدام با ۱ تست، در مجموع ۲ تست از ۱۲ تست کنکور را پوشش داده‌اند.**

۸۶- بر اساس موارد مطرح‌شده، کدام گزینه درست است؟

الف: ارتفاع ۶۰۰ متر **ب: ارتفاع ۲۰۰ تا ۳۰۰ متر** **ج: سطح دریا** **د: ۲۰۰۰ پا**

۱) در برخی منابع ارتفاع کوه‌ها بیشتر از «د» است که حدود «الف» می‌باشد و در همهٔ منابع ارتفاع تپه‌ها معادل «ب» است.

۲) در برخی منابع ارتفاع کوه‌ها بیشتر از «الف» و حدود «د» است و «ب» ارتفاع تپه‌ها است که نسبت به «ج» محاسبه می‌شود.

۳) ارتفاع کوه‌ها با توجه به «ج» بیشتر از «ب» است که کمی کمتر از «د» می‌باشد و ارتفاع تپه‌ها در اکثر منابع «الف» ذکر شده است.

۴) ارتفاع تپه‌ها به نسبت «ج» بین «الف» و «ب» است و «د» ارتفاع کوه‌ها در بسیاری از منابع می‌باشد.

پاسخ: گزینهٔ ۲ **(دشوار ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۳۹ ـ ۱۱۰۴)**

بررسی سریع:
در برخی منابع، ارتفاع کوه‌ها بیشتر از ۶۰۰ متر (حدود ۲۰۰۰ پا) و تپه‌ها کمتر از ۶۰۰ متر در نظر گرفته شده است و در برخی منابع دیگر، ارتفاع تپه‌ها ۲۰۰ تا ۳۰۰ متر ذکر شده است.

کوه ناهمواری برجسته و مرتفعی است که معمولاً دامنه‌های تند و قله برجسته دارد. مجموعه‌ای از کوه‌ها که به شکل نواری در کنار هم قرار گرفته‌اند، رشته‌کوه را به‌وجود می‌آورند. تپه‌ها نسبت به کوه‌ها ارتفاع کمتری دارند اما از نواحی پیرامون خود بلندترند.

می‌دانید که ارتفاع کوه‌ها و تپه‌ها و سایر عوارض سطح زمین را نسبت به سطح دریا (سطح متوسط آب‌های آزاد)، محاسبه می‌کنند. دربارهٔ ارتفاع کوه‌ها و تپه‌ها و تفاوت آن‌ها با یکدیگر اتفاق نظری وجود ندارد.

بخش خارجی زمین (سنگ‌کره)

همان‌طور که می‌دانید، یکی از چهار محیطی که سیارهٔ زمین را تشکیل می‌دهد، سنگ‌کره (لیتوسفر) است. سنگ‌کره بخش خارجی زمین است که حالت جامد دارد و از سنگ و خاک تشکیل شده است. این بخش شامل قاره‌ها و کف و بستر دریاها و اقیانوس‌هاست. حدود ۷۱ درصد سطح زمین را آب فرا گرفته و خشکی‌ها فقط ۲۹ درصد پوسته را تشکیل می‌دهند. بر روی پوستهٔ زمین ناهمواری‌ها و اشکال مختلفی ایجاد شده است که با یکدیگر تفاوت دارند و هر یک، ناحیهٔ ویژه و متمایزی را پیرامون خود ایجاد کرده‌اند. فلات‌ها، کوه‌ها، تپه‌ها و دشت‌ها، چهار ناهمواری اصلی و عمدهٔ سطح زمین‌اند.

راهنمای مسیرت...

این تیپ سؤالات معمولاً در کنکور استفاده می‌شه، این سؤال هم تقریباً با توجه به سؤال ۱۱۶ کنکور تیر ۱۴۰۴ طراحی شده. به این شکل که چند مورد به شما داده می‌شه و در گزینه‌ها عباراتی با توجه به این موارد نوشته می‌شه. حالا اگه شما مفهوم اصلی چیزی که ازتون خواسته شده رو بدونید وقتی موارد رو در گزینه‌ها جای‌گذاری می‌کنین می‌تونین به جواب برسین.

حواست باشه!

برخی کلیدواژه‌ها تو گزینه‌ها برای گمراه کردن شماست مثلاً اینکه ارتفاع در **همهٔ منابع** این عدد باشه در صورتی که تو کتاب کلیدواژهٔ **برخی منابع** استفاده شده. پس حواستون باشه!

راه نجات سریع!

مگه کتاب نگفته در مورد ارتفاع کوه‌ها و تپه‌ها اتفاق‌نظر وجود نداره. این یعنی اینکه همهٔ منابع نمی‌تونه به یک عدد اشاره کنه پس تنها گزینه‌ای که از برخی منابع استفاده کرده گزینهٔ «۲» و بقیهٔ گزینه‌ها یا گفتن همهٔ منابع یا اکثر منابع که اشتباهه.

۸۷- کدام گزینه با توجه به موارد مطرح‌شده، عبارت زیر را به‌درستی کامل می‌کند؟

«هوازدگی در ..... نسبت به هوازدگی در ..... سبب تغییر فیزیکی در سنگ‌ها می‌شود. زیرا .....»

الف ـ رشد ریشهٔ درختان یا ایجاد حفره‌های زیرزمینی توسط موریانه‌ها

ب ـ تولید اسید توسط گیاهان در حال پوسیدگی یا تنفس گیاهان

۱) «الف» - «ب» - تنها برخی ساختمان کانی‌ها در سنگ‌ها دچار تغییر می‌شوند.

۲) «الف» - «ب» - ساختمان کانی‌ها و ترکیب شیمیایی سنگ‌ها تغییر نمی‌کند.

۳) «ب» - «الف» - ساختمان کانی‌ها و ترکیب شیمیایی سنگ‌ها تغییر نمی‌کند.

۴) «ب» - «الف» - اسید تولیدشده نمی‌تواند ساختمان کانی‌ها در سنگ‌ها را تغییر دهد.

پاسخ: گزینهٔ ۲ (آسان ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۴۱ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:

مورد «الف» تغییر فیزیکی و مورد «ب» تغییر شیمیایی ایجاد می‌کند. در تغییر فیزیکی ساختمان کانی‌ها و ترکیب شیمیایی سنگ‌ها تغییر نمی‌کند. پس گزینهٔ «۲» درست است.

انواع هوازدگی: هوازدگی فیزیکی، هوازدگی شیمیایی و هوازدگی زیستی

- در هوازدگی فیزیکی، سنگ‌ها به قطعات کوچک‌تر خرد می‌شوند اما در ترکیب شیمیایی آن‌ها تغییر به‌وجود نمی‌آید.
- در هوازدگی شیمیایی، ساختمان کانی‌ها و ترکیب شیمیایی سنگ‌ها تغییر می‌کند.
- در هوازدگی زیستی، فعالیت‌های موجودات زنده، یعنی گیاهان و جانوران می‌تواند موجب تغییرات فیزیکی و شیمیایی در سنگ‌ها شود؛ برای مثال، رشد ریشهٔ درختان یا ایجاد حفره‌های زیرزمینی توسط جانداران حفار، مانند موش‌ها و موریانه‌ها، باعث خرد شدن سنگ‌ها (تغییر فیزیکی) می‌شود. همچنین، گیاهان در حال پوسیدگی اسیدهایی تولید می‌کنند که موجب تغییرات شیمیایی در سنگ‌های مجاورشان می‌شود. باکتری‌های تجزیه‌کننده یا تنفس گیاهان نیز در سنگ‌ها تغییرات شیمیایی ایجاد می‌کنند (تغییر شیمیایی).

عواملی که موجب پیدایش ناهمواری در سطح زمین می‌شوند:

عوامل شکل‌گیری ناهمواری‌ها

۱- عوامل درونی: طبق نظریهٔ زمین‌ساخت ورقه‌ای یا صفحه‌ای، پوستهٔ زمین به قطعات بزرگی تقسیم شده است. این ورقه‌ها (پوسته و گوشتهٔ فوقانی) روی بخش خمیری‌شکل گوشته به آرامی حرکت می‌کنند. ورقه‌ها از هم دور یا به هم نزدیک می‌شوند، به هم برخورد می‌کنند و یا در امتداد هم می‌لغزند. نتایج حرکت این ورقه‌ها طی میلیون‌ها سال، ایجاد چین‌خوردگی‌ها، رشته‌کوه‌ها، شکست‌ها (گسل‌ها) و پیدایش کوه‌های آتشفشانی است.

۲- عوامل بیرونی: چهرهٔ زمین طی زمان بر اثر هوازدگی و فرسایش تغییر می‌کند. هوازدگی عبارت است از فرایندی که طی آن سنگ‌ها خرد و متلاشی و تجزیه می‌شوند. فرسایش نیز عبارت است از جدا شدن ذرات سنگ و خاک از بستر خود و جابه‌جایی آن‌ها توسط عوامل مختلف چون آب و باد.

راهنمای مسیرت...

این سؤال در عین سادگی کمی مفهومی هم هست یعنی چی؟ یعنی اینکه خیلی مهمه که شما تشخیص بدین موارد «الف» و «ب» چه نوع هوازدگی در سنگ‌ها ایجاد می‌کنه و هر کدوم از این هوازدگی‌ها چه تغییراتی در سنگ‌ها به‌وجود میاره.

۸۸- کدام مورد دلیل مناسبی برای عبارت زیر ارائه می‌دهد؟

«سنگ‌های گرانیتی از سنگ‌های مرمرین یا کلسیتی مقاوم‌ترند»

۱) نتایج حرکت سنگ‌ها طی میلیون‌ها سال، ایجاد چین‌خوردگی‌ها، رشته‌کوه‌ها، شکست‌ها و پیدایش کوه‌های آتشفشانی است.

۲) گازهایی مانند دی‌اکسید نیتروژن و دی‌اکسید گوگرد هوا می‌توانند به اسید تبدیل شوند و باران اسیدی تولید کنند که موجب تغییرات شیمیایی در سنگ‌ها می‌شود.

۳) نفوذ آب‌های جاری به شکاف‌های سنگ‌ها موجب حل شدن آن‌ها و ایجاد پدیده‌های فرسایشی می‌شود.

۴) سرعت هوازدگی در سنگ‌ها متفاوت است و به عواملی چون جنس سنگ‌ها، نوع آب و هوا و زمان بستگی دارد.

پاسخ: گزینهٔ ۴ (آسان ـ خط به خط ـ سریع ـ صفحهٔ ۴۱ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:
اینکه مقاومت کدام سنگ‌ها بیشتر است در سرعت هوازدگی آن‌ها تأثیر می‌گذارد. پس گزینهٔ «۴» صحیح است.

سرعت هوازدگی در سنگ‌ها متفاوت است و به عواملی چون جنس سنگ‌ها، نوع آب و هوا و زمان بستگی دارد؛ برای مثال، سنگ‌های گرانیتی از سنگ‌های مرمرین یا کلسیتی مقاوم‌ترند و آب و هوای گرم و مرطوب سرعت و شدت هوازدگی را افزایش می‌دهد. هوازدگی و فرسایش همراه با یکدیگر موجب تغییر چهرهٔ زمین می‌شوند.

هوازدگی

هوازدگی عبارت است از فرایندی که طی آن، سنگ‌ها خرد و متلاشی و تجزیه می‌شوند.

انواع هوازدگی
- هوازدگی فیزیکی: در هوازدگی فیزیکی، سنگ‌ها به قطعات کوچک‌تر خرد می‌شوند اما در ترکیب شیمیایی آن‌ها تغییری به‌وجود نمی‌آید.
- هوازدگی شیمیایی: در هوازدگی شیمیایی، ساختمان کانی‌ها و ترکیب شیمیایی سنگ‌ها نیز تغییر می‌کند.
- هوازدگی زیستی: فعالیت‌های موجودات زنده، یعنی گیاهان و جانوران می‌تواند موجب تغییرات فیزیکی و شیمیایی در سنگ‌ها شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) نتایج حرکت ورقه‌ها طی میلیون‌ها سال، ایجاد چین‌خوردگی‌ها، رشته‌کوه‌ها، شکست‌ها (گسل‌ها) و پیدایش کوه‌های آتشفشانی است. (بر اساس نظریهٔ زمین‌ساخت ورقه‌ای یا صفحه‌ای)

۲) اشاره به هوازدگی شیمیایی دارد.

۳) اشاره به پدیدهٔ کارستی دارد. (کارست، پدیدهٔ خوردگی و انحلال سنگ‌های آهکی است.)

راهنمای مسیرت...
معمولا این مدل تست تو کنکورها استفاده می‌شه. به این شکل که یه متن یا عبارت داده و متنی که دلیل آن باشه یا به گونه‌ای به اون مربوط باشه رو باید انتخاب کنید. چیزی که مهمه اینه که تشخیص بدید متن چه مفهومی رو می‌خواد برسونه.

حواست باشه!
گزینهٔ «۳» می‌خواد کمی شما رو گمراه کنه. شما شاید فکر کنید این گزینه به‌طور غیرمستقیم می‌خواد بگه که آب‌های جاری در کدوم نوع سنگ سریع‌تر نفوذ می‌کنه و اون رو حل می‌کنه ولی گزینهٔ «۴» در واقع به‌طور مستقیم مربوط به متن می‌شه.

راه نجات سریع!
متن دربارهٔ نوع و جنس سنگ‌هاست. خُب فقط در گزینهٔ «۴» این مفهوم رعایت شده و به جنس سنگ‌ها اشاره کرده.

۸۹- با توجه به شکل‌گیری یخچال‌ها در کوهستان‌ها، کدام گزینه مطابق با تصویر زیر، به مطلب درستی اشاره دارد؟

یخچال‌ها ← (وقتی که) الف ← (طی سالیان) ب ← (و افزایش) ج ← (شروع به) د ← (حمل رسوبات) و

۱) الف: انباشته شدن برف - ب: افزایش ضخامت - ج: ارتفاع - د: متراکم شدن - و: کارست
۲) الف: بارش برف بیش از میزان ذوب - ب: انباشته و متراکم شدن برف - ج: ضخامت برف - د: حرکت - و: مورِن
۳) الف: بارش دائمی برف - ب: باقی‌مانده - ج: حجم - د: فرسایش - و: یخ‌رفت
۴) الف: یخ بستن آب در سنگ‌ها - ب: ایجاد هوازدگی - ج: انحلال سنگ‌ها - د: تغییرات شیمیایی - و: فرسایش

پاسخ: گزینهٔ ۲ (متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۴۵ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:
سؤال، تعریف یخچال‌ها را می‌خواهد وقتی موارد «الف» تا «د» در گزینهٔ «۲» را در سؤال جایگذاری کنیم تعریف درستی از یخچال‌ها ارائه می‌دهد.

در برخی کوهستان‌ها برف و یخ دائمی وجود دارد. وقتی بارش برف بیش از میزان ذوب آن در سال باشد، برف‌های اضافی طی سالیان دراز انباشته و متراکم می‌شوند و ضخامت آن‌ها افزایش می‌یابد و یخچال‌ها را پدید می‌آورند. معمولاً یخچال وقتی ضخامتش به ۶۰ تا ۱۰۰ متر رسید شروع به حرکت می‌کند و این حرکت بسته به شرایط و دمای هوا از ۱ سانتی‌متر تا ۸ متر در روز است. یخچال‌ها مانند بولدوزرهایی عظیم، سنگ‌هایی در اندازه‌های مختلف را به همراه خود به جلو می‌برند. به سنگ‌ها و رسوباتی که یخچال‌ها با خود حمل می‌کنند، «مورِن یا یخ‌رفت» می‌گویند.

فرسایش در کوهستان‌ها

دو عامل مهم فرسایش در کوهستان‌ها

- آب‌های جاری: آب‌های جاری در کوهستان‌ها به دلیل شیب زمین به سمت پایین کوه روان می‌شوند. آن‌ها بر سر راه خود، سنگ‌ها را تخریب و آن‌ها را با خود حمل می‌کنند.
  دره‌های V شکل معمولاً بر اثر جریان آب رودها و فرسایش آبی، شکل می‌گیرند.
- یخچال: وقتی بارش برف بیش از میزان ذوب آن در سال باشد، برف‌های اضافی طی سالیان دراز انباشته و متراکم می‌شوند و ضخامت آن‌ها افزایش می‌یابد و یخچال‌ها را پدید می‌آورند. دره‌های U شکل معمولاً بر اثر فرسایش یخچالی طی هزاران سال پدید آمده‌اند.

راهنمای مسیرت...

این سؤال اومده تعریف یخچال رو چند تکه کرده و مثل جا خالی شما باید موارد «الف» تا «و» رو به درستی پر کنید. البته فرمت این سؤال تقریباً شبیه سؤال ۱۲۵ کنکور تیر ۱۴۰۴ طراحی شده.

حواست باشه!

در گزینهٔ «۳»، بعضی موارد می‌تونه درست باشه. پس این گزینه طوری انتخاب شده که شما رو به چالش بکشه ولی اگه تعریف دقیق یخچال و چگونگی فرسایش توسط اونا رو یادتون باشه، بعضی موارد در گزینهٔ «۳» اشتباهه پس حتماً متن رو دقیق و نکته به نکته حفظ کنید.

رد گزینه:

اولاً یخچال سبب فرسایش می‌شه، نه هوازدگی، پس گزینهٔ «۴» که اشاره به هوازدگی کرده نمی‌تونه درست باشه و حذف می‌شه. از طرفی «کارست» پدیدهٔ خوردگی و انحلال سنگ‌های آهکی است و ربطی به یخچال‌ها نداره، خُب گزینهٔ «۱» هم حذف می‌شه.

برای حذف گزینهٔ «۳» باید تعریف یخچال و پدیدهٔ مورِن رو به خوبی یادتون باشه در موارد «ج» و «د» می‌تونید متوجه بشید که با متن کتاب مغایرت داره.

۹۰- دلیل به‌وجود آمدن «غار کتله‌خور زنجان» در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟

۱) تولید اسید کربنیک از ترکیب اکسیژن و آب که می‌تواند آهک و گچ را در خود حل کند.
۲) پدیدهٔ کارستی که از یخ زدن آب در شکاف سنگ‌ها و حل کردن آن‌ها به‌وجود می‌آید.
۳) حمل سنگ‌ها و رسوبات به وسیلهٔ آب‌های زیرزمینی و انباشته شدن آن‌ها
۴) نفوذ آب‌های جاری به زیر زمین از طریق درزها و شکاف‌ها و حل کردن سنگ‌ها در خود

پاسخ: گزینهٔ ۴ (متوسط ـ خط به خط ـ سریع ـ صفحهٔ ۴۶ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:
غارهای علی‌صدر همدان و کتله‌خور زنجان نمونه‌هایی از اشکال فرسایشی کارستی هستند.

در برخی نواحی کوهستانی‌ای که سنگ‌ها قابلیت حل شدن در آب را داشته باشند، مانند سنگ‌های آهکی یا گچی و نظایر آن، آب‌های جاری با نفوذ به زیر زمین از طریق درزها و شکاف‌ها و حل کردن سنگ‌ها در خود، پدیده‌های فرسایشی چون غارهای طبیعی و چشمه‌های آهکی پدید می‌آورند که در اصطلاح به آن‌ها اشکال «کارستی» گفته می‌شود.

به‌طور کلی، «کارست» پدیدهٔ خوردگی و انحلال سنگ‌های آهکی است. آب‌هایی که با دی‌اکسید کربن و هوا ترکیب می‌شوند، اسید کربنیک تولید می‌کنند و با حل کردن آهک و گچ در خود می‌توانند موجب خوردگی و انحلال سنگ‌ها شوند.

در ایران، اشکال کارستی به‌ویژه در کوه‌های زاگرس زیاد است. غارهای علی‌صدر همدان و کتله‌خور زنجان نمونه‌هایی از اشکال فرسایشی کارستی هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) تولید اسید کربنیک در اثر ترکیب آب با دی‌اکسید کربن و هوا تشکیل می‌شود که می‌تواند آهک و گچ را در خود حل کند.

۲) پدیدهٔ کارستی، نفوذ آب‌های جاری به زیر زمین از طریق درزها و شکاف‌ها و حل کردن سنگ‌ها در خود است.

۳) غار کتله‌خور زنجان در اثر پدیدهٔ کارستی است و به‌طور کلی «کارست» پدیدهٔ خوردگی و انحلال سنگ‌های آهکی است.

حواست باشه!

گزینهٔ «۲» طوری انتخاب شده که شما رو دچار شک کنه. ممکنه یادتون باشه که غار کتله‌خور زنجان در اثر پدیدهٔ کارستی است ولی دقت نکنید که یخ زدن اینجا اشتباهه و درست آن نفوذ آب‌های جاری است. یعنی کُلیت رو می‌دونید ولی ممکنه جزئیات و بعضی کلیدواژه‌ها یادتون نیاد. پس حتماً با دقت متن رو بخونید.

۹۱- با توجه به شکل و فرسایش طبیعی در بیابان، کدام عبارت به مفاهیم درستی اشاره دارد؟

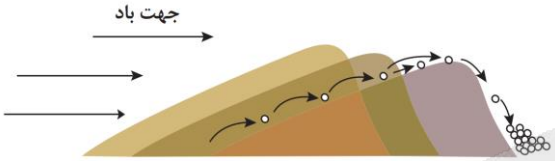

۱) گرزدیو در رسوبات نرم، جامانده از دریاچه‌های قدیم پدید می‌آید.

۲) کلوت‌ها حاصل فرسایش بادی و یکی از اشکال تراکمی هستند.

۳) چاله‌های بادی که عمق بعضی از آن‌ها به ۴۰ متر می‌رسد در منطقه شهداد کرمان وجود دارد.

۴) برخان تپه‌های ماسه‌ای هلالی شکل و منفرد هستند.

پاسخ: گزینهٔ ۴ (آسان ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۴۹ ـ ۱۱۰۴)

پاسخ سریع:

شکل اشاره به برخان دارد.

تپه‌های ماسه‌ای انواع مختلف دارند، مانند نبکا، سیف و برخان. برخان‌ها تپه‌های ماسه‌ای هلالی شکل و منفردی هستند که دو زائده یا بازو در جهت باد دارند. آن‌ها می‌توانند طی یک سال ۱۰ تا ۲۰ متر در جهت وزش باد حرکت کنند. با وزش باد، ماسه‌های دامنه رو به باد به طرف بالا رانده می‌شوند و پس از رسیدن به قله، در دامنهٔ پشتی فرود می‌آیند و همان‌جا انباشته می‌شوند. این فرایند موجب حرکت مداوم برخان‌ها می‌شود.

تپه‌های ماسه‌ای (تلماسه)

تپه‌های ماسه‌ای یا تلماسه بر اثر وزش باد و جابه‌جا شدن ماسه و شن پدید می‌آیند. ماسه‌هایی که به وسیلهٔ باد در سطح زمین حرکت می‌کنند، اگر به موانعی مثل گیاهان و بوته‌های خار یا قطعات سنگ و نظایر آن برخورد کنند و متوقف شوند یا سرعت باد در منطقه کاهش یابد، روی هم انباشته می‌شوند و سرانجام تلماسه‌ها یا تپه‌های ماسه‌ای را تشکیل می‌دهند.

تپه‌های ماسه‌ای چندین متر ارتفاع دارند و ارتفاع برخی از آن‌ها در لیبی تا ۳۰۰ متر و در لوت ایران تا بیش از ۵۰۰ متر نیز می‌رسد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) تعریف مربوط به کلوت (یاردانگ) است، نه گرزدیو.

۲) کلوت‌ها از نوع فرسایش کاوشی هستند.

۳) چاله‌های بادی در دشت لوت وجود دارند.

به‌طور کلی شکل مرتبط با برخان است و گزینه‌ها هم مفهوماً اشتباه هستند.

حواست باشه!

علاوه بر این‌که شکل رو باید تشخیص بدی، حواست باشه که گزینه‌هارو هم با دقت بخونی چون ممکنه گزینه‌ها به شکل اشاره کنند ولی مفهومشون اشتباه باشه.

۹۲- با توجه به تصویر، کدام گزینه به درستی تدوین شده است؟

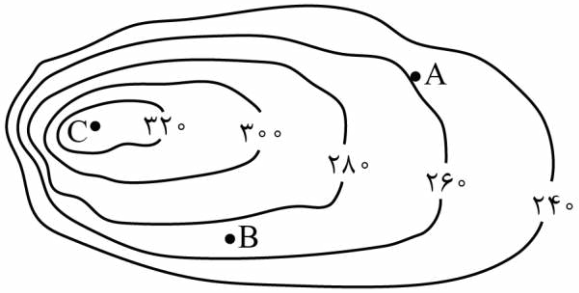

۱) شیب یکنواخت است – شیب در شرق بیش‌تر است - B ۲۶۰ متر از دریا فاصله دارد.

۲) شیب زیاد است – شیب در شرق بیش‌تر است - C چاله است.

۳) تپه نامتقارن است – شیب در غرب بیش‌تر است - C قله است.

۴) تپه نامتقارن است – شیب در غرب بیش‌تر است - B ۲۸۰ متر از دریا فاصله دارد.

پاسخ: گزینهٔ ۳ (دشوار ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۵۲ ـ ۱۱۰۴)

پاسخ سریع

نقشهٔ تپه نامتقارن است، شیب در غرب بیشتر است و C بیانگر قله است.

نقشهٔ توپوگرافی نقشه‌ای است که در آن پستی‌ها و بلندی‌های زمین و میزان ارتفاع آن‌ها نمایش داده می‌شود. عددی که روی هر منحنی نوشته شده است، ارتفاع آن نقطه را از سطح دریا نشان می‌دهد.

در نقشهٔ توپوگرافی در جاهایی که منحنی‌های میزان از یکدیگر فاصله دارند، شیب زمین ملایم است و در جاهایی که منحنی‌های میزان خیلی به هم نزدیک می‌شوند، شیب زمین تند است. مماس شدن منحنی‌های میزان روی نقشه نشانهٔ پرتگاه است.

تصویر، تپهٔ نامتقارن (شیب زیاد و پرتگاه) است. دقت کنید چون اعداد از بیرون به داخل زیاد می‌شود پس نقطهٔ C، قله یا برجستگی است. شیب در غرب بیش‌تر است زیرا در غرب منحنی‌ها به هم نزدیک‌تر و فشرده‌تر هستند. نقطهٔ A، ۲۶۰ متر از سطح دریا ارتفاع دارد. نقطهٔ B چون مابین منحنی ۲۶۰ و ۲۸۰ قرار گرفته پس حدوداً ۲۷۰ متر است.

راهنمای مسیرت...

اول از همه باید تشخیص بدید تصویر، چه نوع تپه‌ای است، متقارن یا نامتقارن؟ بعد براساس ویژگی‌هایی که هر نوع تپه دارند باید اطلاعات رو مطابقت بدید.

۹۳- با توجه به موارد زیر، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

الف ـ باد عامل مهم فرسایش در این منطقه است و این نوع فرسایش بیشتر حاصل کنده شدن ذرات از یک مکان و انتقال آن‌ها به مکان‌های دیگر است.

ب ـ حدود ۳۳ درصد از سطح زمین را پوشانده‌اند و معمولاً کم‌جمعیت‌اند.

ج ـ کم‌تر از ۱۵ درصد سطح زمین را این نواحی شامل می‌شوند؛ در حالی که ۴۰ درصد جمعیت جهان را در خود جا داده‌اند.

د ـ آب سنگ‌ها و دماغهٔ ماسه‌ای از جمله اشکال فرسایش تراکمی در این نواحی هستند.

۱) «ج» ←(مغایر با)→ «الف» ←(مطابق با)→ «ب» / «د» ←(مطابق با)→ «ج» ←(مغایر با)→ «الف»

۲) «ج» ←(مغایر با)→ «الف» ←(مطابق با)→ «ب» / «الف» ←(مطابق با)→ «ج» ←(مغایر با)→ «د»

۳) «ب» ←(مغایر با)→ «الف» ←(مطابق با)→ «ج» / «د» ←(مطابق با)→ «ج» ←(مغایر با)→ «الف»

۴) «ب» ←(مغایر با)→ «الف» ←(مطابق با)→ «ج» / «الف» ←(مطابق با)→ «ج» ←(مغایر با)→ «د»

پاسخ: گزینهٔ ۱ (دشوار ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۶۰ ـ ۱۱۰۵)

پاسخ سریع

موارد «الف» و «ب» با هم مطابقت دارند و مورد «ج» نیز با «د» مطابقت دارد.

مورد «الف» اشاره به فرسایش کاوشی در بیابان دارد. مورد «ب» نیز از جمله ویژگی‌های نواحی بیابانی است. پس این دو مورد مطابقت دارند. مورد «ج» از ویژگی‌های نواحی ساحلی است و مورد «د» اشکال فرسایش تراکمی (ناشی از رسوب‌گذاری مواد) در سواحل دریا است. پس این دو مورد نیز مطابقت دارند.

اشکال فرسایش در سواحل

در سواحل

- از اشکال فرسایش کاوشی (ناشی از حفر مواد) در سواحل صخره‌ای دریا می‌توان به ستون‌های سنگی دریایی، غارها و طاق‌های دریایی اشاره کرد.
- همچنین اشکال فرسایش تراکمی (ناشی از رسوب‌گذاری مواد) نیز در سواحل دریا پدید می‌آیند. آب سنگ‌ها و جزایر مرجانی، باتلاق‌ها و زبانه یا دماغهٔ ماسه‌ای از جملهٔ این اشکال هستند.

راهنمای مسیرت...

اول باید هر مورد رو با دقت بخونید تا متوجه بشید اشاره به چه مفهومی داره بعد دو به دو مفاهیمی که با هم مطابقت دارند مشخص می‌شه و می‌تونید بگید با کدوم مورد مغایرت دارند.

کنکورشناسی

این سوال، شبیه سوال ۱۱۸ کنکور اردیبهشت ۱۴۰۴ طراحی شده است.

۹۴- دلیل این‌که با افزایش ارتفاع، بلندی گیاهان و فصل رویش آن‌ها کم‌تر و کوتاه‌تر می‌شود در کدام گزینه به درستی آمده است؟

۱) در دامنه‌های پر شیب، ضخامت خاک بیش‌تر است و این دامنه‌ها کم‌تر می‌توانند آب را در خود نگه دارند.

۲) در دامنه‌های پر شیب، ضخامت خاک کم‌تر است و این دامنه‌ها کم‌تر می‌توانند آب را در خود نگه دارند.

۳) در دامنه‌های پر شیب، تغییرات آب‌وهوایی زیاد است و نمی‌توانند آب را در خود نگه دارند.

۴) در دامنه‌های پر شیب، فرسایش خاک کم است و نمی‌توانند آب را در خود نگه دارند.

پاسخ: گزینهٔ ۲ (متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۵۷ ـ ۱۱۰۵)

هرچه ارتفاع افزایش می‌یابد، تعداد گونه‌ها، قد یا بلندی گیاهان، انبوهی و درجهٔ رشد گیاهان و همچنین فصل رویش آن‌ها کم‌تر و کوتاه‌تر می‌شود. به علاوه، شیب دامنه‌ها بر عمق خاک و زهکشی آن اثر می‌گذارد. دردامنه‌های پر شیب، ضخامت خاک کم‌تر است و این دامنه‌ها کم‌تر می‌توانند آب را در خود نگه دارند.

پوشش گیاهی در ارتفاعات

علاوه بر عوامل آب‌وهوایی و خاک، نوع ناهمواری‌ها و ارتفاعات نیز در پراکندگی پوشش گیاهی و زندگی جانوری نواحی تأثیر می‌گذارند؛ زیرا گیاهان و جانوران در ارتفاع معینی قادر به زیستن هستند.

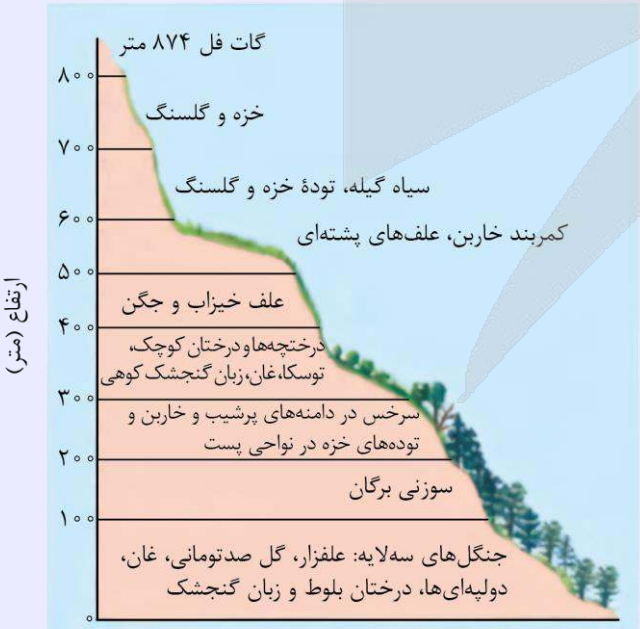

تأثیر ارتفاع بر پوشش گیاهی در کوه گات فل ـ اسکاتلند

راهنمای مسیرت...

حتماً موقع خوندن مطالب به کلیدواژه‌ها دقت کنید. گاهی اشتباه بودن گزینه در اشتباه بودن یک کلیدواژه است.

۹۵- با توجه به یکنواخت نبودن انتشار و انرژی خورشید در سطح زمین، کدام عبارت به مفاهیم درستی اشاره دارد؟

الف:

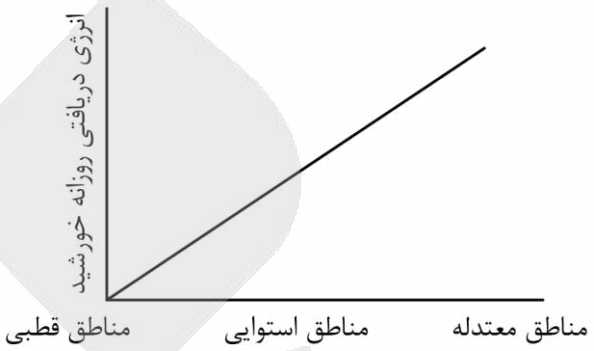

ب:

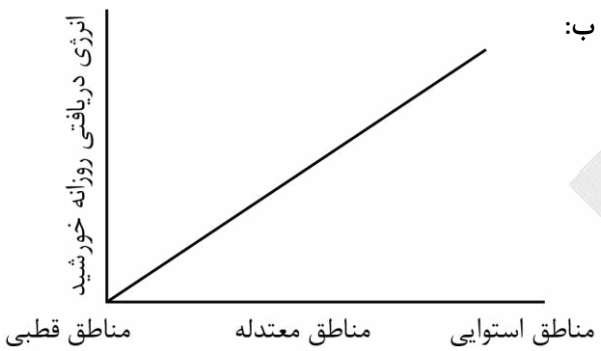

۱) شکل «الف» درست است؛ زیرا روزانه در مناطق استوایی حدود ۱۰۰ کالری و در مناطق معتدله حدود ۴۰۰ کالری در سانتی‌متر مربع، انرژی خورشید دریافت می‌شود.

۲) شکل «الف» نادرست است؛ زیرا در مناطق معتدله و استوایی روزانه به ترتیب ۱۰۰ و ۴۰۰ کالری در سانتی‌متر مربع، انرژی خورشید دریافت می‌شود.

۳) شکل «ب» نادرست است؛ زیرا در مناطق استوایی و معتدله روزانه به ترتیب ۴۰۰ و ۸۰۰ کالری درسانتی‌متر مربع، انرژی خورشید دریافت می‌شود.

۴) شکل «ب» درست است؛ زیرا روزانه در مناطق معتدله ۴۰۰ کالری و در مناطق استوایی حدود ۸۰۰ کالری در سانتی‌متر مربع، انرژی خورشید دریافت می‌شود.

پاسخ: گزینهٔ ۴ (دشوار ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۵۷ ـ ۱۱۰۵)

پاسخ سریع:

شکل «ب» درست است.

انتشار انرژی خورشید در سطح زمین یکنواخت نیست. میزان تولید مواد آلی گیاهان را می‌توان اندازه‌گیری کرد. انرژی دریافتی روزانه در مناطق نزدیک قطبی حدود ۱۰۰ کالری در سانتی‌متر مربع است؛ در حالی که در مناطق معتدله حدود ۴۰۰ کالری و در مناطق استوایی ۸۰۰ کالری در سانتی‌متر مربع است. به همین دلیل، زیست‌بوم‌ها از نظر میزان تولید ترکیبات آلی و تودهٔ زیستی که از آن‌ها حاصل می‌شود، تفاوت دارند.

نقش مادهٔ آلی در تمایز زیست‌بوم‌ها

علاوه بر شرایط آب‌وهوایی و خاک از روش‌های جدید در طبقه‌بندی زیست‌بوم‌ها استفاده شده است. در روش‌های جدید، یکی از معیارهای مورد استفاده برای تمایز زیست‌بوم‌ها از یکدیگر «میزان تولید مادهٔ آلی» و سرعت رشد گیاهان هر زیست‌بوم است. گیاهان، موجودات زندهٔ تولیدکننده‌ای هستند که با عمل نور ساخت (فتوسنتز) ترکیبات آلی تولید و اکسیژن آزاد می‌کنند. به علاوه، هرچه سرعت رشد و پوشش گیاهی در یک ناحیه بیش‌تر باشد، میزان تولید مادهٔ آلی در آن‌جا بیش‌تر است.

راهنمای مسیرت...

یکی از قابلیت‌های مطالب جغرافیایی تبدیل آن‌ها به تصویر، نمودار و نقشه است. پس اگر مفاهیم رو به درستی درک کنید، هر شکلی که باشه می‌تونید پاسخ بدید.

راه نجات سریع!

مگه مناطق استوایی بیش‌تر تابش خورشید رو دریافت نمی‌کنند؟ خب پس با این حساب شکل «ب» درسته و جواب می‌شه گزینهٔ «۴». البته دقت کنید ممکن بود در ادامه اعداد اشتباه نوشته شده باشه که در این‌جا لازمه‌اش تسلط به مطالب کتاب درسی است ولی با توجه به این تست مطالب گزینهٔ «۴» نیز درست است و پاسخ همین گزینه می‌شه.

بودجه‌بندی این آزمون	**فلسفه و ابعاد آن: آغاز تاریخی فلسفه / زندگی بر اساس اندیشه** (تا ابتدای «سقراط در برابر دادگاه») **صفحه‌های ۲۸ تا ۳۹**
سهم در کنکور	**درس‌های ۴ و ۵ فلسفه یازدهم، ۱ تست از ۲۰ تست کنکور را پوشش داده‌اند.**

برای دیدن پاسخ‌نامه ویدئویی آزمون QR Code بالا را اسکن کنید یا روی لینک زیر بزنید!
پاسخ‌نامه ویدئویی آزمون

۹۶- کدام عبارت دربارهٔ تمدن‌های قدیمی درست است؟

۱) قطعاً هر جا که تمدنی شکل گرفته کسانی هم بوده‌اند که دربارهٔ مسائل فلسفی اندیشیده و سخن گفته‌اند.
۲) قطعاً همهٔ حکیمانِ وارسته در دورهٔ ایرانِ باستان، پیش از دورهٔ فیلسوفانِ یونانِ باستان می‌زیسته‌اند.
۳) می‌توانیم بر اساس آثارِ به‌جامانده، گزارشی دقیق از دورترین اندیشه‌های فلسفی ارائه کنیم.
۴) همهٔ دستاوردهای تمدن‌های جدیدتر، همان دستاوردهای تمدن‌های قدیمی‌تر بوده است.

پاسخ: گزینه ۱ (آسان ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۲۹ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:
هر جا تمدنی پدید آمده، اندیشه و گفتار دربارهٔ اساسی‌ترین مسائل هستی و زندگی نیز بوده است، پس گزینهٔ ۱ درست است.

وقتی جامعه سامان می‌یابد، پرسش‌های بنیادین درباره وجود، انسان و باید و نبایدها نیز به‌صورت گفتار و اندیشه بروز می‌کند و نیاز به تبیین عقلانی را پدید می‌آورد، بنابراین **حتی اگر سند مکتوب فراوانی باقی نمانده باشد، این موضوع که در زمان تشکیلِ تمدن‌ها، تفکر فلسفی نیز وجود داشته، قابل پذیرش است.**

نکتهٔ قُلمبه و سُلمبه
تفکر فلسفی ملازمِ ظهور تمدن است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) این حکیمان، **اندکی پیش از فیلسوفان یونان باستان** و **برخی هم‌زمان** و **برخی نیز پس از آنان** می‌زیسته‌اند؛ بنابراین نادرست است اگر بگوییم «قطعاً همهٔ آنان» پیش از یونانیان باستان می‌زیسته‌اند.

۳) می‌توانیم تنها بر اساس آثار باقی‌مانده، **گزارشی اجمالی از دورترین اندیشه‌های فلسفی ارائه کنیم**. در نتیجه نمی‌توانیم گزارش دقیق یا مفصل از این اندیشه‌ها ارائه دهیم.

۴) نمی‌توان گفت دستاوردهای تمدن‌های جدید همان دستاوردهای تمدن‌های قدیمی‌تر بوده است؛ بلکه **بعضی از این دستاوردها به تمدن‌های بعدی انتقال یافته** و **بعضی نیز انتقال نیافته‌اند.**

نکته
فرهنگ‌ها نسل به نسل از تمدنی به تمدنِ بعدی به‌صورت سلسله‌وار انتقال یافته‌اند اما این بدان معنی نیست که هر تمدن، فرهنگ تمدن‌های پیشین را تمام و کمال پذیرفته باشد.

راهنمای مسیرت...
تست‌های قسمت‌های آغازینِ درس چهار، معمولاً حفظی‌اند؛ بنابراین تا جایی که می‌توانید به آن‌ها توجه کنید.

۹۷- کدام گزینه بهترین پاسخ به این تعارض است که اگر نمی‌توان برای فلسفه آغازِ مکانی و زمانی مشخص کرد، پس چرا یونان مهد تفکر فلسفی است؟

۱) فیلسوفانِ بزرگی چون سقراط و افلاطون در آنجا ظهور پیدا کرده بودند.
۲) نخستین مجموعه‌ها یا قطعه‌هایی با موضوع فلسفی از آنجا به یادگار مانده است.
۳) در آنجا بود که بشر برای نخستین بار به مسائل بنیادین و اساسی دربارهٔ هستی پرداخت.
۴) تفسیر جهان با روش عقلانی در آنجا رایج شد و نخستین نوشته‌ها با روش فلسفی از آنجا به یادگار مانده است.

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۳۰ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:
یونان مهد تفکر فلسفی است چون هم روش عقلانی در تبیین جهان در آنجا رواج یافت و هم متون مکتوبی که روش فلسفی را نشان می‌دهند از همان‌جا برجای مانده است.

گام اول

منظورِ صورتِ سؤال چیست؟
در این سؤال می‌گوید مگر نگفتیم که برای فلسفه نمی‌توان آغاز زمانی و مکانی تعیین کرد؟ پس چرا می‌گویند یونان، مهدِ تفکر فلسفی است؟

گام دوم

پاسخ به پرسشِ بیان‌شده چیست؟ چرا یونان را مهد تفکر فلسفی می‌نامند؟
در یونان، پرسش‌های بنیادین با روشِ عقلانی و استدلالی به صورت منسجم پیگیری شد و این پیگیری در نوشته‌های فلسفی باقی‌مانده ثبت شد، بنابراین یونان جایگاهی دارد که هم از حیث روش، عقلانی‌سازی بحث‌ها را نهادینه کرد و هم از حیث سند، شواهد نوشتاری عقلانی‌ای را برجای گذاشت.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) ظهورِ فیلسوفانی چون سقراط و ارسطو اگرچه در رشدِ تفکر فلسفی اهمیت بسزایی داشته است؛ اما با توجه به متنِ کتاب درسی **نمی‌تواند بهترین تبیین برای این مسئله باشد.**

۲) **قبل از یونان نیز متن‌هایی با مضامین فلسفی وجود داشته است** (مثل اوپانیشادها یا گاتاها)؛ صرفِ داشتنِ «موضوع فلسفی» کافی نیست و باید روش عقلانی نظام‌مند هم احراز شود.

۳) **پرداختن به مسائل بنیادین پیش از یونان هم در تمدن‌های دیگر بوده است**؛ وجه تمایزِ یونان «روش‌مندی عقلانی و ثبت مکتوب» است، نه فقط آغاز پرسش‌های بنیادین.

راهنمای مسیرت...
مطالعهٔ کتاب درسی با رویکرد علّی و معلولی، یکی از مهم‌ترین تکنیک‌های رتبه‌های برتر کنکور است.

۹۸- دربارهٔ تالس می‌توان گفت .....

۱) از او نوشته‌ای باقی نمانده است؛ بنابراین نمی‌توان به تفکراتِ نظام‌مند وی پی برد.
۲) او برخلاف سایر اندیشمندان هم‌عصرِ خود؛ به دنبال یافتنِ مبدأ تغییرات و دگرگونی‌ها بود.
۳) مورخانِ فلسفه وی را نخستین اندیشمند یونانی می‌دانند که به مسائل اساسی و بنیادین پرداخته است.
۴) به علت تشابه بین حالات و اشکال گوناگون آب با دگرگونی‌های موجود در طبیعت، آب را عنصر اولیهٔ جهان می‌دانست.

پاسخ: گزینه ۴ (آسان ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۳۱ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:
تالس با مشاهده دگرگونی‌های آب در حالت‌های جامد، مایع و گاز و نقش حیاتی آب، نتیجه گرفت که آب ماده‌المواد و عنصر نخستین است.

دلیل ترجیح آب نزد تالس دو جنبه داشت:

نخست: قابلیت دگرگونی پیوستهٔ آب که الگوی مناسبی برای توضیح تغییرات طبیعت بود و می‌توانست تنوع پدیده‌ها را از یک مبدأ واحد توجیه کند؛ مثلاً تبدیل آب از مایع به گاز.

دوم: حیاتی‌بودن آب برای گیاه و جانور و انسان که آن را شایسته جایگاه بنیادین در تبیین طبیعت می‌کرد. بدین‌سان «همه‌چیز از آب است» نه یک تشبیه ساده، بلکه گزاره‌ای طبیعی‌انگارانه برای تبیین وحدت در عین کثرت پدیده‌ها به شمار می‌آید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) اینکه از تالس نوشته‌ای باقی نمانده است باعث نمی‌شود که نتوانیم به تفکراتِ او پی ببریم؛ بلکه **از طریق شنیده‌ها و نوشته‌های دیگرانِ پس از او (مثل ارسطو) به بعضی از تفکرات او واقف و آگاه هستیم.**

۲) **دیگر فیلسوفان یونانی نیز در پی کشف مبدأ تغییرات بودند** و مسئله مشترکشان «مبدأ تغییرات» بود، نه اینکه تالس برخلاف آنان باشد.

۳) تالس را نخستین فیلسوفی می‌دانند که **اندیشهٔ «مشخص و روشن» دارد**، نه اینکه نخستین کسی باشد که به مسائل بنیادین پرداخت.

همهٔ نکات این تست

- تالس «مبدأ تغییرات» را آب دانست به دو دلیل: تغییرپذیری و مایهٔ حیات بودن.
- نبودِ اثر مکتوب از تالس به‌معنای ناآشنایی با آرای او نیست؛ بلکه گزارش‌های ثانویه از تالس موجود است.
- مسئلهٔ مشترک فیلسوفان ایونی (از جمله تالس) کشف مبدأ تغییرات جهان طبیعت بود.
- تالس، نخستین اندیشمند یونان با آرای مشخص است؛ نه نخستین شخصی که به مسائل اساسی پرداخت.

۹۹- کدام گزینه دربارهٔ فیثاغورس و پیروانش درست است؟

۱) دستگاه فلسفی آن‌ها نوعی دانشِ ریاضیات محسوب می‌شود.
۲) طبقِ دیدگاهِ آنان، تمامی موجودات از اصول اعداد و ریاضی پیروی می‌کنند.
۳) دستگاهِ فلسفی وی، تماماً متکی بر ریاضیات بوده و خودِ وی بنیان‌گذار ریاضی و هندسه است.
۴) قواعد ریاضی را دربارهٔ تمامی موجودات صادق می‌دانستند؛ زیرا موجودات را سازندهٔ اصول اعداد معرفی می‌کردند.

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۳۱ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:
گزینهٔ ۲ صحیح است؛ فیثاغوریان معتقد بودند اصول و اعداد ریاضی بر همه موجودات حاکم است و اعداد همان عنصر اولیهٔ همه چیز هستند.

فیثاغورس و پیروانش بر این باور بودند که **عدد و اصول ریاضی اساسِ تمامی پدیده‌هاست**. آنان می‌گفتند **جهان تابع نظم عددی و قانونی است که از طریق اعداد قابل فهم است.**

توضیح بیشتر

از نظر فیثاغوریان، اعداد نه تنها وسیله حساب و اندازه‌گیری، بلکه ساختار وجودی اشیاء و پدیده‌ها محسوب می‌شوند و به همین دلیل فلسفه آن‌ها تلفیقی از فلسفهٔ ریاضیات و عرفان بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) **فلسفه آن‌ها، دانش ریاضی نبود**؛ بلکه فقط از اصولِ ریاضی در آن استفاده می‌شد.

حواست باشه!

رابطهٔ دانش فلسفه با سایر دانش‌ها، تباین است؛ پس نه فلسفه، ریاضی است و نه ریاضی، فلسفه است.

۳) دستگاه فلسفیِ فیثاغورس و پیروانش، تماماً متکی بر ریاضی نیست؛ بلکه **آمیزه‌ای از فلسفهٔ ریاضیات و عرفان است.**

۴) این عبارت **برعکس** است. از نظر آن‌ها، اصولِ اعداد، سازندهٔ موجودات هستند؛ نه اینکه موجودات، سازندهٔ اصول اعداد باشند.

۱۰۰- زیربنای گزارهٔ فلسفی زیر ممکن است از کدام متفکر الهام گرفته شده باشد؟

«حرکتِ تکاملی اشیاء، بر اساسِ عبور از ضدی به ضدِ دیگر و سپس سازش و وحدت و ترکیبِ دو ضد در مرحلهٔ دیگر است.»

۱) پارمنیدس ۲) تالس ۳) هراکلیتوس ۴) فیثاغورس

پاسخ: گزینه ۳ (آسان ـ مفهومی ـ سریع ـ صفحهٔ ۳۱ و ۳۲ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:
این گزاره از اندیشهٔ وحدت اضداد و تغییر دائمی جهان نزد هراکلیتوس الهام گرفته شده است.

گام اول

گزارهٔ مذکور در صورت سؤال حاکی از چیست؟

این گزاره، مربوط به حرکت اشیاء و وحدت و به هم پیوستنِ اضداد است.

گام دوم

گزارهٔ مذکور مشابه دیدگاه هراکلیتوس است؛ زیرا.....

هراکلیتوس معتقد بود که اصل پویایی جهان نتیجه ستیز و وحدت اضداد است، یعنی هر پدیده با ضد خود درگیر می‌شود و با وحدت‌یافتنشان به پدیدهٔ تازه‌تری ارتقاء می‌یابد؛ این فرایند سبب تحول و تکامل دائمی جهان می‌شود. نمونه: برخورد سرما و گرما که در اثر تضاد و ترکیب آنها، پدیدهٔ سوم (مثل باد) خلق می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) پارمنیدس اصلاً به حرکت و تغییر در نهاد هستی اعتقاد نداشت و هستی را **واحد و بی‌تغییر** می‌دانست.

۲) تالس با **آب** به عنوان عنصر اولیه سروکار داشت، اما نظریهٔ ستیز اضداد و حرکت تکاملی نداشت.

۴) فیثاغورس **درباره نظم عددی جهان** نظر داشت و آموزهٔ وحدت و ستیز ضدها مربوط به او نیست.

همهٔ نکات این تست

- نظریهٔ وحدت، ستیز و ترکیب اضداد نزد هراکلیتوس است.
- حرکت و تحول دائمی جهان نتیجه همین وحدت اضداد است.
- عاملِ تغییر و تحول در جهان، وحدتِ اضداد است.

۱۰۱- کدام گزینه را نمی‌توان به پارمنیدس نسبت داد؟

۱) مطابق با معرفت‌شناسیِ وی، حواس بدون فایده محسوب نمی‌شود.
۲) اینکه در جهان، تغییر و شدن راه ندارد، در نتیجهٔ ثابت بودنِ وجود است.
۳) برای اثباتِ بی‌حرکت بودنِ جهان، استدلال عقلی در سخنان او فاقد کارایی مشخص است.
۴) از نظرِ پارمنیدس، پذیرشِ نیستی و عدم در جهانِ هستی، به‌منزلهٔ سخنی تناقض‌آمیز محسوب می‌شود.

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۳۲ ـ ۱۱۰۴)

پاسخ سریع:
پارمنیدس اثبات بی‌حرکت بودن وجود را دقیقاً با استدلال عقلی انجام داد، نه حدس یا شهود؛ پس رد عقلی بودن استدلال او کاملاً نادرست است.

پارمنیدس برای اثباتِ بی‌حرکت بودنِ جهان، از استدلال عقلی کمک می‌گیرد؛ زیرا...

او از یک اصل بدیهی عقلی بهره می‌گیرد: «نمی‌توان گفت: نیستی هست». پس وجود، همواره هست و هیچ‌گاه از نیستی برنمی‌خیزد یا به نیستی نمی‌رسد؛ بنابراین نه پیدایشی برای جهان متصور است و نه حرکتی.

سیرِ استدلالِ پارمنیدس

گزارهٔ «نیستی، هست» تناقض‌آمیز است ← در جهان واقع نیستی وجود ندارد ← وجود، چیزی ازلی است ← همه چیز ثابت است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) اگرچه پارمنیدس عقل را اصل می‌دانست، اما **نقش حواس را در فهم ظاهر جهان بی‌ارزش نمی‌کرد**، بلکه فقط آن را برای حقیقت کافی نمی‌دانست.

حواست باشه!

از نظر پارمنیدس، حواس توانایی درک لایه‌های ظاهری جهان را دارند و اینگونه نیست که کلاً فاقد کارایی باشند.

۲) انکارِ تغییر و حرکت در جهان، دقیقاً **نتیجه وحدت و ثبات وجود در فلسفه اوست**.

۴) پارمنیدس گزاره «نیستی هست» را تناقض می‌دانست و **فقط هستی را معتبر می‌شمرد**.

همهٔ نکات این تست

- استدلال پارمنیدس برای بی‌حرکت بودن جهان کاملاً عقلی و منطقی است، نه حسی یا شهودی.
- وحدت و ثبات هستی بنیاد فلسفه پارمنیدس است و تغییر را در باطن جهان، محال می‌داند.
- ازنظر او گزاره «نیستی هست» یک تناقض و کاملاً نادرست است.
- حواس از نظر پارمنیدس، بی‌فایده نیست؛ اما توانایی کشفِ حقیقت جهان را ندارد.

۱۰۲- سه دیدگاهِ زیر راجع به عوالم معقول و محسوس به ترتیب با دیدگاه کدام فیلسوفان تناسب دارد؟

- افراد عالم حقیقی، هر کدامشان کامل‌اند و نقصان در آن‌ها راه ندارد.

- آن چیزی که در عالم حقیقی وجود دارد، ثبات یا سکون دارد.

- موجودات عالم همگی در حال تغییر هستند.

۱) پارمنیدس ـ هراکلیتوس ـ تالس
۲) پارمنیدس ـ پارمنیدس ـ هراکلیتوس
۳) پارمنیدس ـ پارمنیدس ـ فیثاغورس
۴) هراکلیتوس ـ پارمنیدس ـ هراکلیتوس

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط ـ ترکیبی ـ سریع ـ صفحهٔ ۳۱ و ۳۲ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:

دیدگاه اول و دوم به پارمنیدس (واحد، کامل، بی‌تغییر) و دیدگاه سوم به هراکلیتوس (تغییر و تحول دائمی) شباهت دارد.

گام اول

در درس قبلی خواندید که می‌توان **دو عالم متمایز** را فرض کرد: **عالم حقیقی** (عالم بیرون غار) و **عالم محسوسات** (عالم درون غار).

گام دوم

در عالم حقیقی، افراد کامل و خالص هستند؛ هر چیز **ثابت، یگانه و فاقد نقصان** است؛ این دقیقاً بازتاب نظر **پارمنیدس** است که هستی را واحد، کامل و بی‌تغییر می‌دید.

گام سوم

در جهان، تمام اشیاء در **تغییر مستمر** هستند و هیچ چیزِ ثابتی نیست. این نظر **هراکلیتوس** دربارهٔ **تغییر جهان** است.

همهٔ نکات این تست

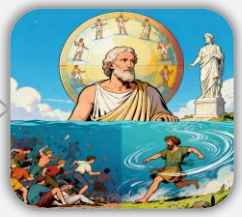

ویژگی‌های عالم معقول: کامل - ثابت - بی‌نقص - واحد - بدون تغییر

ویژگی‌های عالم محسوسات: ناقص - غیرثابت - متکثر - دارای تغییر

۱۰۳- **سیر علّی و معلولی در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟**

۱) تشویش و نگرانی مردم و پراکندگی بذر بی‌اعتمادی نسبت به دانش و اندیشه ← آراء و نظرات گوناگون و غالباً متضاد اندیشمندان ← ظهور دانشمندانی که منادی بی‌اعتباری دانش و اندیشه شدند.

۲) آراء و نظرات گوناگون و غالباً متضاد اندیشمندان ← ظهور دانشمندانی که منادی بی‌اعتباری دانش و اندیشه شدند ← تشویش و نگرانی مردم و پراکندگی بذر بی‌اعتمادی نسبت به دانش و اندیشه

۳) تشویش و نگرانی مردم و پراکندگی بذر بی‌اعتمادی نسبت به دانش و اندیشه ← ظهور دانشمندانی که منادی بی‌اعتباری دانش و اندیشه شدند ← آراء و نظرات گوناگون و غالباً متضاد اندیشمندان

۴) آراء و نظرات گوناگون و غالباً متضاد اندیشمندان ← تشویش و نگرانی مردم و پراکندگی بذر بی‌اعتمادی نسبت به دانش و اندیشه ← ظهور اندیشمندانی که منادی بی‌اعتباری دانش و اندیشه شدند.

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط ـ مفهومی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۳۴ ـ ۱۱۰۴)

بررسی سریع:
ابتدا آرا متضاد دانشمندان زمینهٔ بی‌اعتمادی را در مردم ایجاد کرد، سپس این آشفتگی فکری به ظهور دانشمندان سفسطه‌گر (منادی بی‌اعتباری دانش) منجر شد.

گام اول

ابتدا فیلسوفانِ یونان (تالس، فیثاغورس، هراکلیتوس، پارمنیدس) نظرات و عقاید متضادی عرضه کردند که بدیهی است این تضادهای شدید، مردم عام را برافروخته کرد و آنها را به تشویش و نگرانی فروبرد.

گام دوم

بذر بی‌اعتمادی نسبت به علم و اندیشه در ذهن جامعه پراکنده شد.

گام سوم

این حالت اضطرابی فکری و اجتماعی، فرصتی مساعد برای ظهور دانشمندانی به‌نام سفسطه‌گران را فراهم کرد که بی‌اعتباری علم و دانش را به عنوان موضع فلسفی خود اتخاذ کردند و مدعی شدند دانش و حقیقت مطلق وجود ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) تشویش و نگرانی، **نتیجهٔ تضاد آراء است**؛ نه علتِ آن.

۲) سفسطه‌گران **بعد از اضطراب فکری ظهور کردند**، نه قبل از آن.

۳) **ابتدا آراء و نظرات گوناگون بوده** و سپس تشویش ایجاد شده است.

۱۰۴- در کدام گزینه عبارت نادرستی در مورد شخصیت سقراط آمده است؟

۱) پیوسته دربارهٔ مسائل روزمرهٔ زندگی می‌اندیشید و با مردم شهر سخن می‌گفت.
۲) هر روز در شهر راه می‌رفت و نزد قشرهای مختلفی می‌رفت و با آنان سخن می‌گفت.
۳) سقراط را همهٔ مردم شهر می‌شناختند و سخنان شیرین و پرمعنای او بر سر زبان‌ها بود.
۴) اخلاق و منش جذابی داشت و سخنان واقعاً ساده و به‌ظاهر عمیقِ او، ژرفای خاصی داشت.

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۳۷ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:
درست است که سقراط اخلاق و منش جذابی داشت اما سخنان او گاهی خنده‌آور بود و این‌گونه نبود که کلاً جدیت داشته باشد. علاوه بر این سخنان او به ظاهر ساده بود نه اینکه کلاً ساده بود.

گام اول

سخنان سقراط، **به‌ظاهر ساده** بود؛ نه واقعاً ساده.

گام دوم

سخنان سقراط، **واقعاً عمیق** بود؛ نه ظاهراً عمیق و جدی.

ویژگی‌های سخنان سقراط:
۱- به ظاهر ساده ۲- گاه خنده‌آور ۳- دارای ژرفای خاص

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) سقراط پیوسته در **مسائلِ روزمرهٔ زندگی** می‌اندیشید و **مردمِ عام** را مخاطب قرار می‌داد.
۲) سقراط هرروز در شهرِ آتن راه می‌رفت و با **بازاریان، عامه، اعیان و مردمِ مختلف** گفتگو می‌کرد.
۳) سقراط به **شهرتِ فراوانی** رسید و سخنان شیرین و معنابخشِ او مورد توجه همگان بود.

راهنمای مسیرت...
همه‌جای کتاب درسی (حتی بخش‌های به ظاهر بی‌اهمیت و ساده) می‌توانند در آزمون‌ها محل طرح سؤال باشند.

ویژگی‌هایی از سقراط که در کتاب درسی ذکر شده است:

۱) در شهر آتن زندگی می‌کرد.
۲) همه او را می‌شناختند.
۳) سخنان او بر سر زبان‌ها بود.
۴) سخنانش به ظاهر ساده + گاه خنده‌آور + ژرفای خاصی داشت.
۵) لباس‌های ساده می‌پوشید.
۶) اخلاق و منش جذاب و رفتار متواضعانه و همراه با احترام داشت.
۷) هر روز در شهر با اقشار مختلف صحبت می‌کرد.
۸) پیوسته دربارهٔ مسائل روزمرهٔ زندگی می‌اندیشید.

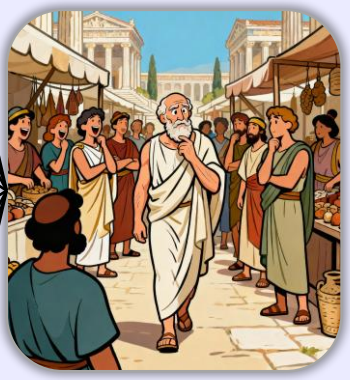

۱۰۵- **چگونه می‌توانیم به نقش حقیقی فلسفه در زندگی سقراط پی ببریم؟**

۱) با مطالعه آثار مکتوب او که شامل گفت‌وگوهای فلسفی با شاگردانش است.

۲) با بررسی گزارش مورخان یونانی از روند دادرسی و مرگ سقراط در دادگاه آتن.

۳) با تأمل در گفت‌وگوهای او که افلاطون از زندگی و اندیشه‌هایش بازتاب داده است.

۴) با تحلیل دیدگاه‌های سقراط درباره‌ی شناخت، اخلاق و فضیلت در قیاس با سوفیست‌ها.

پاسخ: گزینه ۳ **(آسان ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۳۷ ـ ۱۱۰۵)**

بررسی سریع:

چون سقراط هیچ کتابی ننوشت، تنها از راه گفت‌وگوهایی که افلاطون به نقل از او ثبت کرده، می‌توان به اندیشه‌های فلسفی و نقش حقیقی فلسفه در زندگی او پی برد.

گام اول

سقراط، فیلسوفی بود که فلسفه را نه در نوشتار، بلکه در **زیستِ روزمره** معنا می‌کرد.

گام دوم

افلاطون، شاگرد برجسته‌اش، زندگی و آموزه‌های او را در قالب گفت‌وگوهای زنده و دیالوگ‌های فلسفی بازتاب داد و از این طریق، هم روش سقراطی در جست‌وجوی حقیقت را حفظ کرد و هم **نقش فلسفه در عمل را نشان داد.**

گام سوم

هر تلاشی برای شناخت فلسفهٔ سقراط باید از **مطالعه و تأمل در آثار افلاطون** آغاز شود؛ زیرا آن آثار، توصیف‌کنندهٔ تصویر واقعی از فلسفهٔ سقراط می‌باشد که بر اساس زندگی عملی سقراط است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) سقراط **هیچ اثر مکتوبی ندارد**، بنابراین مطالعه آثار مکتوب او بی‌معناست.

۲) اولاً این گزاره **در کتاب درسی ذکر نشده است**. ثانیاً، این موضوع ربطی به نقش فلسفه در زندگی سقراط ندارد.

۴) اولاً این گزاره **در کتاب درسی ذکر نشده است**. ثانیاً، مقایسهٔ دیدگاه‌های سقراط با سوفیست‌ها برای شناخت اندیشه‌های او مفید است، اما راه مستقیم برای پی‌بردن به نقش فلسفه در زندگی‌اش نیست، بلکه نوعی تحلیل ثانویه است.

رد پای کتاب: بخشی از صفحهٔ ۳۷ کتاب درسی فلسفهٔ یازدهم

سقراط هیچ کتابی ننوشت، اما سراسر حیاتش را با فلسفه سپری کرد. زندگی وی حکایت واقعی فلسفه است. ما از مطالعه و تأمل در زندگی او می‌توانیم دفتر اندیشه‌های فلسفی‌اش را ورق بزنیم و به نقش حقیقی فلسفه در زندگی انسان، بیشتر پی ببریم. افلاطون، شاگرد برجستهٔ وی این زندگی را حکایت کرده و مبارزهٔ سقراط با مغالطه‌گران و سوفیست‌ها را در آثار خود به تصویر کشیده است.

۱۰۶- **چند مورد از عبارات زیر نادرست است؟**

الف ـ هیچ‌یک از آثار مکتوب سقراط، به‌جای نمانده است.

ب ـ می‌توان گفت روش سوفسطائیان در تاریخ فلسفه مؤثر بوده است.

ج ـ از نظر سقراط، پیشرفت جامعه در گرو گسترش فضیلت در آن جامعه است.

د ـ سوفسطائیان شناخت‌های گذشتگان را به علت عدم تطابق با واقعیت واحد رد می‌کردند.

۱) ۴ ۲) ۳ ۳) ۲ ۴) ۱

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۳۷ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:
گزاره‌های «الف» و «د» نادرست است.

بررسی موارد:

الف) **نادرست** است.

توضیح بیشتر
سقراط هیچ اثرِ مکتوبی نداشت و تمام اندیشه‌های او از طریق شاگردان او (به‌ویژه افلاطون) ثبت شد و به یادگار ماند؛ بنابراین عبارت «هیچ‌یک از آثارِ مکتوب سقراط به‌جای نمانده» نادرست می‌باشد؛ زیرا اصلاً او اثر مکتوبی نداشته است.

ب) **درست** است.

توضیح بیشتر
جامعهٔ آتن در زمان سقراط متأثر از اندیشه‌های سوفسطائیان بود و آنان با کمک اقسام مغالطه‌ها و جدل و فن سخنوری به نشر اندیشهٔ خود می‌پرداختند و بر شیوهٔ زندگی مردم تأثیر می‌گذاشتند.

ج) **درست** است.

توضیح بیشتر
در شرایطی که سوفسطائیان تأثیرات زیادی بر مردم می‌گذاشتند، قهرمانی به نام سقراط پرچم علم و فضیلت را برافروخت. او برای احیای تفکر عقلانی و استواری فضیلت قیام کرده و شالودهٔ تفکر فلسفی اصیل را استوار ساخت. او پیشرفت جامعه را در گرو گسترش فضیلت می‌دانست و برای استواری فضیلت قیام کرد.

د) **نادرست** است.

توضیح بیشتر
سوفسطائیان معیار تطابق با واقعیت را اساساً قبول نمی‌کردند؛ معیار واقعیت و تطابق در فلسفهٔ فیلسوفان بود، نه سوفسطائیان. آنان معتقد بودند حقیقتِ مطلق وجود ندارد و هر چیز نسبی است.

۱۰۷- کدام گزینه در مورد روش سقراطی نادرست است؟

۱) نمی‌توان نقش و تأثیر فرد پرسش‌گر را در آن انکار کرد.
۲) با پرسش آغاز می‌شود؛ اما پایان آن همراه با پرسش نیست.
۳) در این روش، حقیقت از زبان پرسش‌گر به مخاطب گفته نمی‌شود.
۴) در این گفت‌وگو، حقیقت به‌صورت مستقیم به مخاطب آموزش داده می‌شود.

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط ـ مفهومی ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۳۸ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:
در روشِ سقراطی، حقیقت به مخاطب آموزش داده نمی‌شود؛ بلکه خودِ مخاطب در فرآیندِ پرسش‌وپاسخ، حقیقت را کشف می‌کند.

گام اول

ماهیت روش سقراطی در **تفاوت میان «آموزش مستقیم» و «کشف تدریجی»** نهفته است.

گام دوم

سقراط، پاسخ‌ها را مستقیماً به مخاطب یاد نمی‌دهد؛ بلکه او سؤالات هوشمندانه‌ای می‌پرسد که **مخاطب خودش به پاسخ برسد.**

گام سوم

با هر پاسخ مخاطب، سقراط سؤال تازه‌ای طرح می‌کند تا **او را گام‌به‌گام به حقیقت بکشاند.**

گام چهارم

در انتهای این فرآیند، **خود مخاطب (پاسخ‌دهنده) به حقیقت رسیده** و آن را از درونِ خود استخراج می‌کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) سقراط به عنوان پرسش‌گر **نقش مهمی دارد**؛ سؤالات او چه در انتخاب موضوع و چه در طرح‌بندی سؤالات تأثیر تعیین‌کننده‌ای دارد.

۲) این روش با سؤال شروع می‌شود و **با پاسخ نهایی (حقیقت) به پایان می‌رسد**، نه با سؤال دیگری.

۳) سقراط حقیقت را مستقیماً بیان نمی‌کند؛ بلکه **مخاطب خودش آن را کشف می‌کند.**

روش سقراط در بحث و گفت‌وگو

- روشِ سقراطی، پرسش‌وپاسخ تدریجی است؛ نه سخنرانیِ یکطرفه و آموزشِ مستقیم.
- حقیقت از زبانِ پرسش‌گر بیان نمی‌شود؛ مخاطب خودش آن را در فرآیندِ تفکرِ عمیق کشف می‌کند.
- سقراط با سؤالاتِ هوشمندانه مخاطب را به حقیقت می‌رساند و با هر پاسخ، سؤالِ تازه‌ای مطرح می‌کند.
- نقشِ پرسش‌گر در این روش، راهنمایِ تفکرِ مخاطب است؛ نه بیان‌کنندهٔ حقایق.
- این روش از جهل شروع می‌شود (شاگرد به چیزی علم ندارد) و سپس به دانش و آگاهی می‌رسد.

۱۰۸- کدام عبارت می‌تواند نمونه‌ای واقعی از روشِ سقراطی در طرح مباحث فلسفی باشد؟

۱) معلمی در کلاس به دانش‌آموز می‌گوید: «عدالت برابری است»، سپس دانش‌آموز از خودِ او سؤالی می‌پرسد که معلم را به جوابِ جدیدی می‌رساند.

۲) فیلسوفی به مردی در بازار می‌گوید: «شجاعت یعنی چه؟» وقتی پاسخ می‌شنود، سؤال دیگری می‌پرسد تا او را به حقیقت عمیقی برساند.

۳) پزشکی برای تشخیصِ بیماری، از بیماری که بستری شده می‌پرسد: «تب دارید؟ سرفه دارید؟» تا خود بیمار به نتیجهٔ تشخیصِ بیماری برسد.

۴) خطیبی، در روز عاشوری حسینی، سخنرانی کاملی درباره‌ی فضیلت و ویژگی‌های امام حسین (ع) می‌کند و تمام جنبه‌های زندگی ایشان را توضیح می‌دهد.

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط ـ مفهومی ـ سریع ـ صفحهٔ ۳۸ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:
گزینهٔ ۲ صحیح است زیرا فرآیندِ سؤال‌وپاسخ پیوسته را نشان می‌دهد که مخاطب خودش به حقیقت برسد.

گام اول

در روش سقراطی، فیلسوف یا معلم با طرح سؤالِ بنیادین در مورد مفاهیم فلسفی (شجاعت، عدالت، فضیلت و...) شروع می‌کند و پس از شنیدن پاسخ مخاطب، سؤالات تازه‌تری طرح می‌کند که او را به کشف حقیقت ژرف‌تر رهنمون کند.

گام دوم

گزینهٔ ۲ این فرآیند را به‌درستی نشان می‌دهد؛ فیلسوفی در بازار با مردی گفت‌وگو را با سؤال «شجاعت یعنی چه؟» شروع می‌کند و پس از شنیدن پاسخ او، سؤال دیگری مطرح می‌کند تا او را به حقیقت عمیق‌تر برساند.

گام سوم

این دقیقاً همان فرآیند کشفی تدریجی است که سقراط در آتن بهره می‌گرفت و هدف آن رساندن مخاطب به حقیقت بود، نه بیان مستقیم حقیقت توسط پرسش‌گر.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) در این گزینه معلم ابتدا حقیقت را مستقیماً بیان می‌کند و سپس دانش‌آموز سؤال می‌پرسد. در روش سقراطی پرسش‌گر، سؤال می‌پرسد نه مخاطب، همچنین **حقیقت هرگز مستقیماً بیان نمی‌شود.**

۳) این گزینه **اصلاً به موضوع فلسفی اشاره ندارد** و یک مبحث روزمره را بیان کرده است. روش سقراطی دربارهٔ مفاهیم اساسی و فلسفی است.

سوتی‌های پرتکرار!

حواستون به صورتِ سؤال باشه؛ آنجا صراحتاً به «موضوع فلسفی» اشاره شده است.

۴) این گزینه **سخنرانیِ یک‌طرفه و بیان مستقیم حقایق** است، نه گفت‌وگوی پرسش‌وپاسخ کشفی.

۱۰۹- در کدام گزینه علت و معلول به‌درستی آمده است؟

۱) عدم نوشتن هیچ اثر مکتوبی از سقراط (معلول) ← فاصله گرفتن جامعهٔ آتن از حقیقت و اخلاق (علت)

۲) هم‌نشینی با تهی‌دستان و هم با توانگران (معلول) ← آشکار کردن جهالت افراد ثروتمند و سفسطه‌گر (علت)

۳) گشت‌وگذار در شهر (معلول) ← متقاعد کردن جوانان و بزرگسالان به ترجیح کمال نفس بر امور دنیوی (علت)

۴) تبدیل شدن به چهره‌ای بحث‌برانگیز (معلول) ← سؤال کردن مردم از سقراط و گوش دادن به سخنان سقراط (علت)

پاسخ: گزینه ۳ (دشوار ـ ترکیبی ـ زمانبر ـ صفحهٔ ۳۷ و ۳۸ ـ ۱۱۰۵)

بررسی سریع:

گزینهٔ ۳ صحیح است؛ مقصودِ اصلیِ سقراط از گشت و گذار در شهر متقاعد کردنِ جوانان به ترجیحِ کمالِ نفس بر ثروت و جسم بود.

سقراط در شهرِ آتن گشت‌وگذار می‌کرد تا جوانان و بزرگسالان را به این حقیقت متقاعد سازد که کمالِ نفس انسان بر تمام امورِ دنیوی (جسم، ثروت، قدرت) ارجحیت دارد.

رد پای کتاب: بخشی از صفحهٔ ۳۸ کتاب درسی فلسفهٔ یازدهم

«از گشت‌وگذار در شهر جز این مقصودی ندارم که شما جوانان و بزرگسالان را متقاعد سازم که نباید جسم و مال و ثروت را بر کمال نفس خود ترجیح دهید و به شما یادآوری کنم که ثروت، فضیلت نمی‌آورد، بلکه از فضیلت است که ثروت و هرچه که برای فرد و جامعه سودمند است، به دست می‌آید...».

پاسخ‌نامه رو جمع و جور کنیم

علت ← متقاعد کردن جوانان و بزرگسالان به ترجیح کمال نفس بر امور دنیوی

معلول ← گشت‌وگذار در شهر

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) **هیچ‌گونه رابطهٔ علّی و معلولی** میان عبارت‌های مذکور در گزینهٔ یک وجود ندارد.

۲) سقراط می‌گفت: من با تهی‌دستان و با توانگران هم‌نشینی می‌کنم (**معلول**)؛ تا از من بپرسند و به سخنان من گوش فرا دهند. (**علت**)

۴) سقراط جهالت افراد قدرتمند و سفسطه گر را به رُخشان می‌کشید (**علت**)؛ از این رو به چهره‌ای بحث‌برانگیز تبدیل شد. (**معلول**)

راهنمای مسیرت...

یکی از پرتکرارترین مباحث در کنکور سراسری، روابط علّی و معلولی است؛ پس حتماً هنگام مطالعهٔ کتاب به این مباحث توجه کنید.

۱۱۰- **رسالت الهی سقراط چیست؟**

۱) با تهی‌دستان و با توانگران هم‌نشینی کند تا از او بپرسند و به سخنانش گوش فرا دهند.
۲) یادآوری اینکه ثروت فضیلت نمی‌آورد؛ بلکه از فضیلت است که ثروت به‌دست می‌آید.
۳) آموختن به مردم یونان که هر چیزی را در زندگی مورد پرسش و سؤال قرار دهند.
۴) آشکار کردن جهلِ مدعیان دانایی و آموختن حقیقت به آنان با روش سقراطی.

پاسخ: گزینه ۱ **(متوسط ـ خط به خط ـ استاندارد ـ صفحهٔ ۳۸ ـ ۱۱۰۵)**

بررسی سریع:
رسالتِ الهیِ سقراط در کتاب صریح و مستقیم است: هم‌نشینی با تمامِ مردمِ شهر تا آنان به سخنانِ او گوش فرا دهند و از او بپرسند.

سقراط خود می‌گفت که خدا در نداهای غیبی بر عهدهٔ او رسالتی نهاده است و آن رسالت این است که در شهر آتن با مردم هم‌نشینی کند (چه با تهی‌دستان و چه با توانگران) تا **این مردم از او بپرسند و به سخنانِ او گوش فرا دهند.**

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) این گزینه حاکی از **هدفِ سقراط از گشت‌وگذار در شهر** است؛ نه رسالتِ او.

۳) این گزینه **زمینه‌ساز تبدیل شدن سقراط به چهره‌ای بحث‌برانگیز** بود؛ نه رسالتِ او.

۴) این گزینه **یکی از اقدامات سقراط** بود؛ رسالت الهی او چنین نبود.

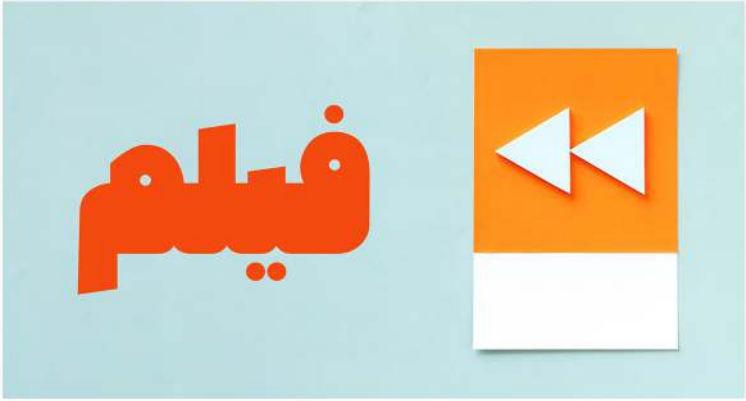

www.
arefonline.ir

مرکز مشاوره عارف